

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Λέξεις όπως «τόπος», «τυπικό», «προτόκολλο» και τὰ παρόμοια είναι κάπως άρνητικά φορτισμένες και παραπέμπουν σέ υποχρεώσεις άναγκαστικές, συχνά άνεπιθύμητες. *Ιδιαίτερα ό σύγχρονος άνθρωπος νιώθει μιά άντιπάθεια ή άποστροφή γι' αυτά που λέμε «τυπικότητες» και προτιμά τό άπλό, τό αυθεντικό. «Νά κραταμε τήν ούσία, οι τύποι δέν έχουν άμία», άκούγεται συχνά.*

"Όταν μιλάμε #μιοσ γιά Τυπικό τ% Εκκλήσιας δέν πρόκειται γιά προσκόλληση στόν τύπο, αλλά γιά κάτι πολύ ούσιαστικό. Όπως *Άλεγε και ό Άγιος Γωσήφ ό Ησυχαστής, «τά "τυπικά" περικλείουν ούσίαν, καθώς τά φύλλα τόν δένδρον σκεπάζουν καρπούς». Επειδή τά μέλη της Εκκλήσιας συμμετέχουν «έν δλη τς καρδιά τους και έν δλη τς ψυχή τους και έν δλη τη διανοία του», μέ δλο τό είναι τους στήν λατρεία και *δοξολογία του Θεού, αυτό δέν σημαίνει ότι ή θεία Λατρεία μπορεί νά πραγματοποιείται «είκη και ως Ιτυχε». Μέσω του Τυπικού διαφυλάσσεται ή τάξη, ή αρμονία, τά θεία Μυστήρια, τό 'Άγιο Πνεύμα μέσα στήν θεία Λατρεία.**

"Όπως στα θέματα τά δογματικά είναι επικίνδυνη ή *καινοτομία, ή ατομική ερμηνεία, ή αυθαρεσία, έτσι και στις ποικίλες λατρευτικές συνάξεις είναι ύποχρεωτικό Ινα οσησηβιβ, γιατί χωρίς αυτό έλλο- χείει διαρκώς ό κίνδυνος της *απομικής πλάνης και αποτυχίας. Στο Τυπικό διασώζεται ή άπ' αιώνας Παράδοση της Εκκλήσιας. Έτσι, μέ τό Τυπικό δέν περιχαρακώνεται και προστατεύεται ή λατρευτική κοινότητα μόνον από αστοχίες, αλλά είναι συγγρόνος και Ινα επίτευγμα ορθής πίστεις και κατά Θεόν σοφίας. Χρειάστηκαν αιώνες γιά νά πάρουν τήν μορφή τους δλα αυτά τά Τυπικά- Μοιάζουν λίγο σάν τούς κανόνες της ναοδομίας, της αργογραφίας και άλλων τεχνών, που συνδυάζουν εκπληκτική σοφία, αντοχή στον χρόνο και καλαισθησία. Έχουμε τήν γνώμη ότι αυτή ή ύπακοή στήν Παράδοση και στα Τυπικά, και ή δι' αυτόν κατάργηση του «εγώ», προάγουν τήν πορεία τόν μελών της Εκκλήσιας, που μοιάζει μέ στράτευμα έν πορεία ή σύνολο άθλητών ασκούμενον σ' Ινα στάδιο. Μπορεί νά σταθεί στρατός ή άθλητισμός χωρίς τύπους και κανόνες;**

Άλλωστε από τήν εποχή τόν Άγιών Αποστόλων, αλλά και αργότερα από τους μεγάλους Πατέρες τέθηκαν οι όροι της πίστεις. Έτσι λοιπόν και στήν θεία Λατρεία ύπάρχει σειρά, ώστε νά γίνονται τά *«πάντα εόσημονος και κατά τάξιν». Στις πρωτοχριστιανικές κοινότητες, ό κατά τόπον επίσκοπος τελούσε τό Μυστήριο της Θείας Εύχαριστίας άναπέμποντας εύχάς τώ Κυρίω «δση αυτό δύναμις». Άλλά αυτό δέν συνεχίστηκε γιά πολύ και ό αυτοσχεδιασμός άπκαταστάθηκε από τις γνωστές μας Θείες Λειτουργίες. Και σέ σκληρά χρόνια διωγμών, κατακτήσεων, μεταναστεύσεων και Ιστορικών περιπετειών, πώς θα μπορούσε νά άντέξει αλώβητη ή αλήθεια της Εκκλήσιας χωρίς ακρίβεια στις διατυπώσεις και τις εύχές, δηλαδή χωρίς συγκεκριμένη τυπική διάταξη, ύποχρεωτική γιά δλες τις κοινότητες;*

Οι διατάξεις αυτές, έμπορούμενες Πνεύματος Αγίου, ρυθμίζουν τις καθημερινές Ακολουθίες μέ τά Ψαλτήρια, τίς Άδρες, τούς Κανόνες, τις Εύχές και τόσα άλλα. Έτσι λοιπόν, «οι τά πάντα καλώς δια- ταξάμενοι Άγιοι Πατέρες» έκριναν απαραίτητη τήν ύπαρξη Τυπικών μέτίν έννοια της σωστής σειράς και διατάξεως δλων τόν τελουμένων και άναγνωσκομένων και ψαλλόμενων κατά τήν διάρκεια τόν λατρευτικών συνάξεων. Είναι δέ τόσο μεγάλος και ανπερβλήτος ό πλοΐτος τόν ευχόν και τόν ύμνο- γραφικών κεμένων, που χωρίς τήν κατάλληλη αισθητική και νοηματική αλληλοδιαδοχή, θά εχανε ενα μεγάλο μέρος της αξίας του. Και δντως, στό θέμα αυτό μας εκπλήσσουν και βαθύτατα μας συγκινούν οι Άγιοι Πατέρες, γιατί μέ δλα αυτά ασκούν ποιμαντική και χειραγωγούν τό πλήρομα της Εκκλήσιας φιλόθροπα και σοφά, αλλά συνάμα και θεόπνευστα. Έτσι ή γλυκύτητα που αναδύεται μέσα από τήν θεία Λατρεία δέν αφήνει στόν άνθρωπο καμία ανία ή πλήξη, αλλά αντίθετα δημιουργεί ατέλειωτες καθημερινές εκπλήξεις. Οι συνεχείς επαναλήψεις κατά τήν διάρκεια του έτους δέν άπότελούν βαρετή ρουτίνα, αλλά ρότα, πορεία γιά τό σκάφος της νοητής Νηός.

"Όπως ή πξίδα και τά άλλα ναυτικά εργαλεία και όργανα προστατεύουν τά πλοία από ξέρες, ύφά- λους και εκτροπές, έτσι και τά Τυπικά προφυλάσσουν τό σκάφος της Εκκλήσιας, καθώς πορεύεται μέσα στόν λειτουργικό χρόνο, από άνταισθητικές αστοχίες, ύπερβολές, έλλείψεις, Ιξασφαλίζοντας ισορροπία στό σύνολο τόν πιστών, αλλά και στόν καθένα χωριστά.

Υπάρχει παντού ίνας σοβαρός λόγος γιά τόν όποιο γίνεται η λέγεται κάτι, εως και τήν τελευταία λεπτομέρεια. Όλα περνούν μπροστά από τά μάτια του πιστού μέ μιά Ιεροπρεπή σοβαρότητα, και έτσι

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

διδάσκεται και *μισαγορεύεται* όλο τό εκκλησίασμα. Θα μπορούσε να πει κάποιος, ότι οι συμμετέχοντες στά *παιόμενα*, τα ανανηωσκόμενα και *αδόμενα* εντός του Ναού, δέν χρήζουν περαιτέρω κατηγορίας, διότι όλα διδάσκονται *με πληρότητα* μέσα από τήν καθημερινή τυπική διάταξη των Ακολουθιών.

Ως πρός τήν ποικιλία των διαφόρων Τυπικών πού προέκυψαν μέ το πέρασμα των αιώνων, θά μπορούσε νά λεχθεί ότι δείχνει και τό πνεύμα ελευθερίας πού αποπνέει ό εκκλησιαστικός χώρος, όπου δέν επιβάλλεται ή απόλυτη ομοιομορφία, άλλα υπάρχει ή κατά τόπους ευελιξία. Ανάλογα μέ τήν εποχή, τις καθημερινές συνήθειες της βιοτης των πιστών, τις ανάγκες πού ποικίλουν από τόπο σε τόπο, οίκο- νομούνται και οι διαφορές στά Τυπικά, στον χρόνο επιτελέσεως των λατρευτικών συνάξεων και άλλες επί μέρους ιδιαιτερότητες. Γενικά πρέπει ό πιστός νά γνωρίζει ότι δέν υπάρχει καμιά φανατική έμμονή σαν νά επρόκειτο γιά τυπολατρεία, άλλα πάντα προέχει ή μητρική μέριμνα της Εκκλησίας γιά τήν είς Χρίστον χειραγώγηση τών τέκνων της.

Πό συγκεκριμένα μπορούμε νά ποιήμε, ότι τό Βατοπαιδινό Τυπικό έχει διαμορφωθεί εδώ και αιώνες περιλαμβάνοντας διατάξεις παλαιότερων Τυπικών, όπως του Αγίου Σάββα, του Στουδικικού κ.ά., επεξεργασμένες και κατάλληλα προσαρμοσμένες γιά τις τοπικές συνθήκες και έορτές και τό κατά τις διάφορες περιστάσεις μοναστηριακό πρόγραμμα. Κάποιες απόπειρες έκδόσεως του Βατοπαιδινού Τυπικού έγιναν τό 1869 (χρ. 1577) και τό 1926 (χρ. 1760), οι όποιες όμως περιείχαν κυρίως συνοπτικές διατάξεις και δέν περιελάμβαναν όλες τις περιπτώσεις.

Ιδιαίτερα όμως τις τελευταίες δεκαετίες, μετά τήν Κοινοβιοποίηση της Μονής πού έγινε τό 1990, και τήν σταδιακή επάνδρωσή της, χρειάστηκε νά γίνει μια πό προσεγμένη και λεπτομερή καταγραφή τών επί μέρους διατάξεων, μέ απαλλαγή από τυχόν παρερρησασες ιδιορρυθμίες και προσωπικές επιλογές, δεδομένου του ιδιορρυθμού συστήματος πού είχε επικρατήσει γιά πέντε αιώνες στην Μονή. Συγκεντρώσαμε προφορικές παραδόσεις και εμπλουτίσαμε μέ αρχαιότερες διατάξεις, καθώς και μέ τις μνήμες τοπικών και νεοφανών Αγίων, πάντοτε μέ σκοπό τήν απρόσκοπτη και ακριβέστερη -άλλά και μέ κατά τό δυνατόν συμμετοχή τών *περισσότερων*- τέλεση τών Ακολουθιών.

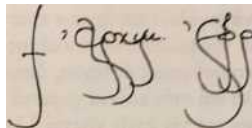
Μέ τήν επιμελή προσπάθεια και συνεργασία πλειάδος αδελφών προέκυψε τό ανά χείρας έργο, τό *όποιο* άσφαλώς δέν προορίζεται γιά πιστή εφαρμογή από άλλες κοινότητες, εστω και Ιερές Μονές, άλλα παρουσιάζει μέ ακρίβεια τήν βατοπαιδινή τάξη, δίνοντας ενα υπόδειγμα μέ κάθε δυνατή *λεπτομέρεια* γιά τούς επιθυμούντες νά συμβουλευθούν τό αγιορειτικό και ειδικά τό Βατοπαιδινό Τυπικό .

Όπως κάθε ζωντανός οργανισμός υπόκειται σόν τό χρόνο σε *αλλαγές*, έτσι και τό Τυπικό θά ήταν αναπόφευκτο νά *μην* ύποστεί στο μέλλον τροποποιήσεις ή μεταβολές *ανάλογως* τών νέων περιστάσεων. Αυτές θά μπορούσαν νά όφείλονται είτε στην περαιτέρω διεύρυνση του Εορτολογίου μέ τήν ανακήρυξη νέων Αγίων, είτε στην αναθεώρηση κάποιων τυπικών διατάξεων κατόπιν μελέτης πρόσφατα ψηφιοποιημένων χειρογράφων η Τυπικών πού μέχρι τώρα ήταν άγνωστα ή δυσπρόσιτα, είτε γιά άλλους λόγους πού *επαφίενται* στην κρίση του έκάστοτε Προεστώτος. Όπότε θά ήταν εύλογο σε κάποια στιγμή νά γίνει μία δεύτερη αναθεωρημένη και εμπλουτισμένη έκδοση του Τυπικού μας.

Ευχόμαστε σε όλους τούς αναγνώστες του παρόντος Τυπικού, πού *άγαπούν* τήν ακριβή εκκλησιαστική τάξη, νά έντρυφήσουν στις λεπτομερείς διατάξεις του και μέσφ αυτόθ νά εμπνευσθούν στην προσωπική τους έν Πνεύματι και *άληθεια* λατρεία του ζώντος Τριαδικού Θεού.

Ο Καθηγούμενος τ' Ιερας και Σεβάσμιος

Μεγίστης Μονής των Βατοπαιδίου

21 Ιανουαρίου 2023

Εορτή Παναγίας Παραμυθίας και Όσίου Μαξίμου ΒατοπαιδινόΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τόν Αποστολικόν *ήδη χρόνον* ήρξατο ή διαμόρφωσή της τάξεως της τελέσεως της θείας λατρείας, ως έμφαίνεται και έν τη προτροπή του Αποστόλου Παύλου «Πάντα εύσχημόνως και κατά τάξιν γινέ- σθω» (Α' Κορ., ιδ', 40), πλην όμως δεν διεσώθησαν γραπτά *κειμένα*, και διατάξεις λειτουργικών κειμένων, διότι 2νεκα των διαγμών *επεβάλλετο ή «άπόκρυψις των μυστηρίων»* (άάδαρ 1ή3 3Γ03Πε).

Μετά τήν έπικράτησιν και διάδοσιν του κοινοβιακού Μοναχισμού καταγράφονται τυπικά διατάξεις περί προσευχών και λατρείας έν ταξ Μοναχών της Παλαιστίνης (άρχαι ε' αιώνας), και ίδια έν τη Μονή του Αγίου Σάββα, διαμορφούσαι συν τον χρόνω τό λεγόμενον «Τυπικόν του Αγίου Σάββα ή Σαββαϊτικόν ή Ίεροσολυμιτικόν Τυπικόν», όπερ ελαβε τήν τελικήν αυτού μορφήν κατά τον ια' αιώνα, τελειοποιηθέν κατά καιρούς παρά έπιφανών άνδρών, απως των Σωφρονίου Ιεροσολύμιου, Ίωάννου Δαμασκηνού, Κοσμά του Ποιητού, Ανδρέου Κρήτης, Στεφάνου Σαββαΐτου, Μάρκου Καθηγουμένου, κ.ά. Κύρια χαρακτηριστικά αυτού ήσαν αι αναγνώσεις των ψαλμών και ή ψαλμωδία κανόνων και τροπαρίων.

Παράλληλως, διαμορφούται και τό λεγόμενον «Ασματικόν Τυπικόν», *σπερ έτηρεΐτο έν τη Μεγάλη του Χριστου Εκκλησία* και ταίς κατά τόπους ένορίας. Κύρια χαρακτηριστικά αυτού ήσαν ή ομαδική ψαλμωδία πολλών αντιφώνων, ή υποχρεωτική παρουσία ιερέως και ή έκφώνησις πολλών δεήσεων, συνοδευόμενων λατρευτικής πορείας έντός ή έκτος τοΐ ναού.

Μετά τήν περίοδον της Εικόνομαχίας και τήν έπικράτησιν της Όρθοδοξίας (843), ύπέρ της όποίας ήγωνίσθησαν ως επί τό πλεΐστον μοναχικά προσω7γκότες, τό Μοναχικόν Τυπικόν του Αγίου Σάββα διεδόθη ταχύτατα και εις πολλάς άλλας Μονάς, έκτοπιζόν βαθμηδόν και τό Ασματικόν Τυπικόν έκ των ενοριών, λόγω της αύξησεως της έπαιρησής των μοναχών επί του λαού και του αύξομενου σεβασμού του λαού πρός αυτούς. Έν Κωνσταντινουπόλει μάλιστα υίοθετήθη πρώτον παρά της Μονής Στουδίου, *ένθα ύπέστη περαιτέρω εξέλιξιν και διαμόρφωσιν*, και κατόπιν διεδόθη και εις τάς λοιπάς Μονάς της Βασι- λευούσης. Τό δε Ασματικόν Τυπικόν περιωρίσθη τελικώς μόνον έν τώ Ναώ της του Θεού Σοφίας έν Θεσσαλονίκη, έν ω έτηρεΐτο μέχρι της άλώσεως αύτης υπό τών Όθωμανών (1430).

Μετά τήν ίδρυσιν της Μεγίστης *Λαύρας* (ι' αών), τό Σαββαϊτικόν Τυπικόν της Μονής Στουδίου μετεφνευθή και εις τό Άγιον Όρος παρά του ίδρυτου αύτης Αγ. Αθανασίου του Αθωνίτου, ένθα ύπέστη νέας διαμορφώσεως υπό τήν έπίδρασιν τών ιδιαίτερων τοπικών στοιχείων.

Έν τη καθ' ήμάς Ίερα Μονή εύρίσκονται 9 χειρόγραφοι κώδικες περιεχοντες τό Τυπικόν του Αγίου Σάββα, άρχαιοτέρου τυγχάνοντος του χφ. 1202 (δεύτερον ήμισυ ιγ' αιώνας) και 6 έντυποι, άρχαιοτέ- ρου όντος του της πρώτης εντύπου έκδόσεως του 1545 (άρ. β2ό57). Εις τό περιθώριον αυτών εύρί- σκονται χειρόγραφοι σημειώσεως τυπικών διατάξεων άφορουσών τήν ήμετέραν Μονήν (όπως λ.χ. εις τό χφ. 1202 τυπική διάταξις τη α' Νοεμβρίου διά τήν Ανάμνησιν τών «Εγκανίων του ναού της βασιλικής ταύτης μονής του Βατοπαιδίου»).

Πρώτη προσπάθεια καταγραφής ενός ιδιαίτερου Βατοπαιδιου Τυπικου *έγένετο έν ετα 1869 (χφ. 1577)*. Ως προμετωπίς αυτού αναγράφονται τά εξής* «Τυ7πικόν Έκκλησιαστικόν κατά τήν νυν επικρατούσαν τάξιν της Ίεράς Μεγίστης Μονής του Βατοπαιδίου. Έκ μακράς πείρας και πολλών σημειώσεων τών κατά καιρούς χρηματισάντων Εκκλησιαρχών (Τυπικαρέων) συλλεγεν παρά τίνος αδελφού της αύτης Ίερας Μονής του Βατοπαιδίου». Έν αύτώ, καταγράφεται συντόμως ή τυπική διάταξις της ήμέρας και τινες τυπικά περιπτώσεις, ένω συναντώνται κατά σημεία πολλά τυπικά ιδιαίτερότητες της ήμετέρας Μονής, όπως ή ψαλμωδία του «Θεοτόκε Παρθένε» εις τήν εύλόγησιν τών άρτων εις τάς Θεομητορικές Έορτάς αντί της γ' *έπαναλήψεως* του Απολυτικού, ή εύλόγησις Κολλυβιών εις πάσας τάς έορτάς της Θεοτόκου και εις τήν Μετάστασιν του Αγίου Ίωάννου του Θεολόγου, ή τηρησις τών Μεσσηρίων, ή παράλειψις τών «Θού, Κύριε» εις τούς Εσπερινούς τών Χριστουγέννων, Θεοφανείων και Αγίου Πνεύματος, ή ψαλμωδία του «Ρόδον τό άμάραντον» εις τήν Αγρυπνίαν του Ακαθίστου, τό Τρισ- σγιον πρό του κτητορικού τάφου μετά τό τέλος του Εσπερινού και του Όρθρου, ή ψαλμωδία της

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

Καταβασίας «Ο τάχος σου άφθορος έδειχί...» άστμ> Μεταμόρφωση, ή περάλειψις τοῦ Κανέναις τής Μονής εἰς τόν Ὁρθρον κατά τό Σάββατα του Πεντηκοπαρίου. ή παρδλειψις τοῦ Μεσονυκτικοῦ τῶν Καθαρά Δευτέρα, τη Πέμπτη τοῦ Μ. Κανόνος, τῶ Σάββατῶν τῶν Ἀκαθίστου καί τη Μ. Ἑβδομάδι* ή διανομή νόματος χατά την διανομην τῆς Ὑψίκεως τῆς Πλάνης τῆς Τράπεζαν, ή ἡμερινή! κλβ&ης τῶν θυρών τῆς Μονής τρις τοῦ έτους, ήτοι κατά τόν Ἑττερινίν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου, τῆς Πεντηκοστῆς καί τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. 5*ως ἠψίχῶτεν ἐν αὐταῖς πάντες οἱ Μοναχοί, κ. λ.*

Ἀνασπταζῆς αχταῶ ἐπί τῆ ἀπλοντερῶν ἰνεκπ ἐν ἰταί 1926 (χρ. 1760), Ἐν αὐτῶ, εἰρίσχομ' ἐν τῶ πέλαι καταγεγραμμένας διαφόρους δικτέξαι μή ἰκαμχάσιαις ἐν τῶ παλαιῶ, ὅπως διατάξαις ὠρολογίου, χηραμίας, Ἀγασμῶν μηνιάς Τραχῶς Παναγύρεων, χλ.

*Ἐιά τῆς παρούσαις περιόδου. ἔχρηττ ἄχα^α ή ονη/ραφή ἐνός πληρέστερου Τυπιχοῦ, ἀναποκρινομένου ἄς τῆς τρεχῶσαις ἀνετρακ τῆς κτοοβ*αικῆς πλέον -ά*4 τοῦ ἰτους 1990- καθ' ἡμῶς Ἰερας Μονής.*

Τοῦτο περιέχει πλήρη -π/καί 3-άτζετ) λ* ἐκάστην ἡμερον τοῦ (τους καί ἐρμηνείαν ὁλων τῶν ■πιθανῶν τυπικῶν περιπτώσεων αὐτῆς. ἡαζύζον παραληλῶς ἐκάθεξ σχεδῶν τῆς ἰδιατερότητας τοῦ παλαιῶ, περιλαμβάνον ἰφροαίπ τῆς μνήμας τῶν Ἰσχάτως ἀνεγνωρικτόντων Ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Περιέχει ἐπίσης νέα κεφάλαια. ἰτ' > > Προδε'ρίαν Ἰτύπασα, Τάξιν τοῦ ἐνιαυτοῦ δι' ἐκάστην κατηγορίαν τῶν δαζχνητῶ* ὁ& Ναιῶ (Ἰερέων, Ἑγγλησιαστικῶν. Παραβηματαρή, Κανονάχου), διατάξαις τῶν "Ἐκτάκτων Ἀχολγξ*ῶ" (Ἀγασμαῶ. Μνημασῶν, Κουράς, κλκ.), προτενόμενα Ἀνατ γνώσματα Τραπέζης δι' ἐκάστην Ἑαρτή) ή εὐδῶπαζ2μενον" Ἀγ*Λ, βδήσαις δια τῆς ἐποχικῆς ἄ'λα/αζῆς τῶ ὠρολογίου τοῦ ἐνιαυτοῦ, χαῖ &Ε3θ-*

*Ἐν τῶ Παραρτήματα ηραπέοστη. Πίνακες παράχοντες τέ Ἀβηαχλόγιον, Εἰκοναλσγιον καί Ἑοροτολσγιον τῆς καθ' ἡμῶς Τβρας Μονής, καθῶς καί τέ Κί*ρ»ακαδρόμιον τοῦ Ἐνιαυτοῦ, Ἰτωσσάριον καί σχηματικοί ἐπεξηγήσαις.*

ΒΡΑΧΥΠΗΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΒ, *Υψηλόν Ι. Μβγίατης Μονής Βατοπαιδίου, "Αγιον Όρος 1869, χφ-1577**

ΤΒ1 *Τυκαίων Ι. Μονής Βατοπαιδίου, "Αγιον Όρος 1926, χφ. 176α*

ΤΒ3 *Χειρόγραφο» Σημείων Τυκαρειών Ι. Μονής Βατοπαιδίου, 1858, χφ. 1208.*

ΤΒ4 *Χειρόγραφο < Σημείων Τυκαρειών Ι. Μονής Βατοπαιδίου, ΒΙΓΓΟτιππίου, Οεύτρων ήμκη> 1900 σι, ^Φ-783-*

ΤΒ5 *..... «Τυττόν μαφόν της έγγλησιασισίς Αγάλσθιας», 180ς βία-, Βατό*, χφ. 781, σ. 82-142.*

ΤΕ *Τυτικών Ευγενίου, η/ # αί-, Βατο*, χφ. 1199-*

χφ. 1202... *..... Χειρόγραφον Τυτηκον Αγ Σάββα μεζζ βίζιττιζώνών ιδίατροπρία*, η/ αί, Βατοπ. χφ-1202.*

Sij

:£ :: .K!TE8 4 vOοφκππoT 5Bθó)3íφ3! «^«κ^MX.^ ̣|

3PI
I,

Iü»

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΡΟ ΘΕΩΡΙΑ

Περί της ενάρξεως των ἀρχολογιῶν

Ἡμίσειαν ὥραν προ της ενάρξεως της ἑωθινῆς ἢ της εσπερινῆς ακολουθίας, ἀνέρχεται ὁ ἐκκλησιαστικός εἰς τὸ Ἡγουμενεῖον καὶ λαμβάνει εὐχὴν παρὰ τοῦ Καθηγουμένου. Εἶτα κρούει τὸν Μικρὸν Κώδωνα τοῦ Κωδωνοστασίου (τρεῖς φορές διὰ τὸν Ἑσπερινὸν καὶ ἑξήκοντα διὰ τὸν Ὁρθρον) καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ Καθολικὸν διὰ νὰ ἀνάγῃ τὰς κανδήλας. Μετὰ παρέλευσιν δέκα λεπτῶν ἐξέρχεται καὶ σημαίνει τὸ τάλαντον κύκλω τοῦ Καθολικοῦ (α' στάσις), τελειώνει δὲ κρούων αὐτὸ δυνατώτερον ἅπασι. Εἶτα εἰσέρχεται πάλιν, καὶ μετὰ παρέλευσιν δέκα λεπτῶν ἐξέρχεται αὐθις καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν σημανσιν (β' στάσις), κρούων αὐτὸ εἰς τὸ τέλος δυνατώτερον δις [ἐνταῦθα οἱ ἀφυπνισταὶ περιέρχονται τὰ κελλία τῶν ἀδελφῶν κρούοντες τὰς θύρας καὶ λέγοντες τὸ «Δι' εὐχῶν», οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἀποκρίνονται διὰ τοῦ «Ἀμήν»]. Μετὰ παρέλευσιν δέκα λεπτῶν ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια (γ' στάσις), καταλήγων εἰς τὴν φιάλην, κρούων αὐτὸ εἰς τὸ τέλος δυνατώτερον τρεῖς, καὶ ὁ ἱερεὺς ποιεῖ «Εὐλόγητόν».

Προ τοῦ Ἀποδείπνου κρούει τὸ Σίδηρον ὅπερ εὑρίσκεται εἰς τὰ ἀριστερὰ της εἰσόδου τοῦ Καθολικοῦ, ἤτοι ἐμπροσθεν τοῦ Παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Προ τοῦ *Μικροῦ Ἑσπερινοῦ* κρούει καὶ τὰς γ' στάσεις συνημμένως εἰς τὴν καθορισμένην ὥραν τοῦ «Εὐλόγητοῦ», ἀρχόμενος ἀπὸ της εἰσόδου μέχρι τοῦ Βήματος τοῦ Ἁγίου Νικολάου διὰ τὴν α' στάσιν, ἀπὸ ἐκεῖ μέχρι τοῦ Βήματος τοῦ Ἁγίου Δημητρίου διὰ τὴν β' στάσιν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μέχρι της φιάλης διὰ τὴν γ' στάσιν. Ὁ χρόνος της παύσεως ἐκάστης στάσεώς ἐστὶν ἡ ἀπαγγελία τοῦ Ν' ψαλμοῦ. Τὸ αὐτὸ ποιεῖ καὶ προ της ἀκολουθίας τῶν **Ωρῶν**, ὅταν αὐταὶ ἀναγιγνώσκωνται κεχωρισμένως τοῖς Ὁρθρον (ἢ τοῖς μετὰ ἀπὸ Ἀγρυπνίαν ἢ νυκτερινὴν ἀκολουθίαν).

Εἰς *ἀπλὴν Ἀγρυπνίαν* (ἢ τοῖς ἀνευ Χοροστασίας) κρούει ὁ καμπανάρης μίαν στάσιν Κωδῶνων¹ εἰς τὴν καθορισμένην ὥραν τοῦ «Εὐλόγητοῦ», καὶ ἀρχόμεθα τοῦ Μικροῦ Ἀποδείπνου².

Εἰς *Ἀγρυπνίαν μετὰ Χοροστασίας* κρούει ὁ καμπανάρης τρεῖς στάσεις Κωδῶνων³ (ἢ τοῖς ἑξήκοντα προ της ενάρξεως, ἢ ἑξήκοντα πρὸ αὐτῆς, καὶ ἀκριβῶς) καὶ ἀρχόμεθα τοῦ Μικροῦ Ἀποδείπνου.

Ἐάν ἡ Λειτουργία τελήται εἰς τὸ Καθολικόν, μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν τοῦ Ὁρθρου, ἢ τοῖς εἰς τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» τῆς α' Ὠρας, κρούει τὸν Μικρὸν Κώδωνα τοῦ Καθολικοῦ ἢ καὶ ἀκολουθῶς τὸ τάλαντον κύκλω τοῦ Καθολικοῦ.

Ἐάν ἡ Λειτουργία τελήται εἰς τὰ Παρεκκλήσια, εἰς τὸ μέσον της α' Ὠρας ἐξέρχεται καὶ κρούει τὸν Μικρὸν Κώδωνα τοῦ Κωδωνοστασίου ἢ καὶ ἀκολουθῶς τὸ τάλαντον ἐμπροσθεν τοῦ Καθολικοῦ.

¹ Κρούει πρῶτον τὸν κόπανον ἢ φορές λέγων μεταξύ τῶν κτύπων τὸ «Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σύ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς της κοιλίας σου, διὰ Σωτήρα ἐτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν» καὶ συνεχίζει δι' ὀλίγον τὸν κόπανον εἰς τὸν ρυθμὸν «τὸ τάλαντον, τὸ τάλαντον». Εἶτα τὸ σίδηρον εἰς τὸν αὐτὸν ρυθμὸν καὶ κατόπιν ἀπαντᾷ τοὺς Κώδωνας.

² Μίαν ὥραν πρὸ της Ἀγρυπνίας κρούει ὁ ἐκκλησιαστικὸς τὸν Κώδωνα της Τραπεζῆς ἢ διπλᾶς φορές, καὶ ἡμίσειαν ὥραν πρὸ αὐτῆς τὸν Μέγαν Κώδωνα ἢ (ἢ τοῖς ἑξήκοντα ἀνά ἑξήκοντα φορές).

³ Εἰς τὰς δύο πρῶτας στάσεις κρούει τοὺς Κώδωνας μόνον· εἰς δὲ τὴν γ' κρούει πρῶτον τὸν κόπανον καὶ τὸ σίδηρον, ὡς περιγράφεται ἀνωτέρω «εἰς μίαν στάσιν Κωδῶνων».

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

Ἐάν ἡ Λειτουργία τελεῖται εἰς τὰ Παρεκκλήσια, μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν τῆς ζ' Ὑμνος κρούει ὁ ἐκκλησιαστικὸς τοῦ Παρεκκλησίου τὸν Κώδωνα αὐτοῦ ζ' καὶ ἀρχεταὶ ἡ Λειτουργία.

θ' ΩΡΑ

Ἀναγινώσκειται κατὰ κανόνα προ τοῦ Ἑσπερινοῦ εἰς τὸν ἐσωνάρθηκα τοῦ Καθολικοῦ (τὸν **καλούμεν** «Μεσονυκτικόν») ὑπο τοῦ ὀρισθέντος διὰ τὴν εβδομάδα διαβαστοῦ⁴. Ἐν περιόδῳ δὲ **Μεγάλη! Τὴν!** σαρακοστής, ἀναγινώσκειται συνημμένως μετὰ τῶν ἄλλων Ὑμνῶν ἔντος τοῦ Καθολικοῦ εἰς **τρομεσημβρῆ** ὥραν⁵. Καθ' ὅλην τὴν Ἑβδομάδα τῆς Διακαιησίμου καὶ τῆς Τετάρτης προ τῆς Ἀναλήψεως **ἐσπέρας** καὶ καθίσταται ὑπο τῆς «Πασχαλίου Ἀκολουθίας» τρισσευομένης⁶.

Θεωρεῖται ἡ σφραγὶς τῆς ληγοῦσης ἐκκλησιαστικῆς ἡμέρας, καθ' ὅτι κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν *σύστημα* ἡ λειτουργικὴ ἡμέρα ἀρχεταὶ ἀπο τοῦ Ἑσπερινοῦ.

Εἰς τὰ *προπάρια* λέγομεν Ἀπολυτικίον καὶ Κοντάκιον τοῦ κατὰ τὴν λήγουσαν *ἡμέραν* ἑορταζομένου Ἁγίου ἢ ἐν *περίοδῳ* Προεορτιῶν ἢ Μεθεορτίων τὰ ἀντίστοιχα. Διακρίνονται αἱ κάτωθι περιπτώσεις⁷:

Ἐν γαθημερινῷ

α) Ἐάν τύχη εἰς Ἁγίος οἰασάμητος ἑορταστικότητος, λέγομεν τὸ Ἀπολυτικίον καὶ τὸ Κοντάκιον αὐτοῦ. β) Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ ἀνευ Δοξολογίας με διάφορον ἑορταστικότητα, λέγομεν Ἀπολυτικίον καὶ Κοντάκιον τοῦ πλέον ἑορταζομένου Ἁγίου. γ) Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ ἀνευ Δοξολογίας με τὴν αὐτὴν ἑορταστικότητα, λέγομεν Ἀπολυτικίον⁸ πρώτου καὶ Κοντάκιον τοῦ δευτέρου. δ) Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ ἑχοντες Δοξολογίαν καὶ πλέον, λέγομεν ἀμφοτέρω τὰ Ἀπολυτικία καὶ Κοντάκια αὐτῶν.

Ἐν Κυριακῇ

α) Ἐάν τύχη εἰς Ἁγίος ἀνευ Δοξολογίας, λέγομεν *μόνον* τὰ Ἀναστάσιμα (Ἀναστάσιμον Ἀπολυτικίον καὶ Ὑπακοήν). β) Ἐάν τύχη εἰς Ἁγίος ἑχων Δοξολογίαν, λέγομεν ἀμφοτέρω τὰ Ἀναστάσιμα καὶ τοῦ Ἁγίου⁹. γ) Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ ἀνευ Δοξολογίας, λέγομεν *μόνον* τὰ Ἀναστάσιμα. δ) Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ ἑχοντες Δοξολογίαν, λέγομεν* Ἀπολυτικία τὸ Ἀναστάσιμον καὶ τοῦ α' Ἁγίου, καὶ εἰς τὰ Κοντάκια ἵπακοήν τοῦ ἡγου καὶ Κοντάκιον τοῦ β' Ἁγίου.

Εἰς Προεορτία ἢ Μεθεορτία

α) Ἐάν τύχη εἰς Ἁγίος ἀνευ Δοξολογίας, λέγομεν *μόνον* τῆς ἑορτῆς. β) Ἐάν τύχη εἰς Ἁγίος ἑχων Δοξολογίαν, λέγομεν ἀμφοτέρω τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ Ἁγίου¹⁰. γ) Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ ἀνευ Δοξολογίας, λέγομεν *μόνον* τῆς ἑορτῆς. δ) Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ ἑχοντες Δοξολογίαν, λέγομεν* Ἀπολυτικία τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ α' Ἁγίου καὶ Κοντάκια τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ β' Ἁγίου.

* Ὁ ἱεραστής οὐδὲν ορίζεται ἀνά εβδομάδα ὑπὸ τοῦ τυπικῆς 5ῆς τὴν καθημερινὴν ἀνάχωση» τοῦ α' μέρους τοῦ Μέσονυκτικοῦ (ἤτοι εὖς τοῦ «Πιστεύω») καὶ τῆς θ' Ὑμνος, δὲ καὶ καλῶται «*μόνονηχαγῆρης*». Εἰς περίπτωσιν Ἀγριπνίβι ἢ νυκτερινῆς ἀκολουθίας, ἀναγινώσκει καὶ τὴν α' Ὑμνον μετὰ τὴν *διωοπήν* ἐν τῷ Μ. Τεσσαρακοστή ἀναγινώσκει τὴν γ' Ὑμνον ἀντὶ τῆς θ'.

⁵ Ὁμοίως ὅπο τοὺ «μεσονυκτικῆς», ἀλλ' ὁπὸ ἐτέρου ἀδελφοῦ.

⁶ Ὁμοίως τῆς θ' τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαιησίμου ἑσπέρας, ἡτις ἀναγινώσκειται τριήμερος εἰς τὸν ἐσωνάρθηκα.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Ἐν Κυριαῖβ μετὰ Προσκοπιῶν ἢ Μεθεόρτιον

α) Ἐάν πύβ εἰς Ἁγίος ἄνευ Δοξολογίας, λέγομεν τὰ Αναστάσιμα καὶ τῆς Ἐόρτης β) Ἐάν πύβ εἰς Ἁγίος ἔχων Δοξολογίαν, λέγομεν* Απολυτικά τὸ Αναστάσιμον καὶ τῆς Ἐορτης, καὶ εἰς τὰ Κοντάκια Ὑπακοῆν τοῦ ἴχου καὶ Κοντάκιον τοῦ Ἁγίου.

Μετὰ τὴν εὐχὴν «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ» παρὰ τοῦ Καθηγουμένου⁷, οὗτος εἰσέρχεται εἰς τὸν κυρίως ναόν, ἔμφ 6 ἱερεὺς ποιεῖ Μικρὰν Ἀπόλυσιν. Εἶτα εἰσέρχεται καὶ ὁ ἱερεὺς μετὰ μελανὸς μανδύου καὶ ποιεῖ μετάνοιαν εἰς αὐτόν· βαλὼν δὲ ἐπιτραχήλιον πρὸ τῶν ἁγῶν θυρῶν ἀρχεται τοῦ Ἑσπερινού⁸.

ἙΣΠΕΡΙΝΟΣ

1. Περὶ τοῦ «Εὐλογητὸς ὁ θεός»*

Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ, ὡς καὶ ἐν οἰφθῆποτε ἐτέρα ἀκολουθία, ὁ ἱερεὺς ἀρχεται μετὰ τοῦ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός ἡμῶν, πάντοτε νυν καὶ αἰ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων».

Ἐάν ὁ Ἑσπερινὸς τεληται ἄνευ Εἰσόδου, λέγει τοῦτο ἐμπροσθεν τῆς ὡραίας Πύλης, εἰδ' ἄλλως ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπεζῆς.

Εἰς περίπτωσιν Χοροστασίας, πρὸ τοῦ «Εὐλογητοῦ» ἐξέρχεται πρῶτον ὁ διάκονος καὶ, ποιήσας ὑπό- κλισιν εἰς τὸν χοροστατουντα, ἐκφωνεῖ «Εὐλόγησαν, Δέσποτα».

Ἀντὶ τοῦ «Εὐλογητοῦ» ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νυν καὶ αἰ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων», ἐάν ἐπισυνάπτηται ἐσπερινή Θεία Λειτουργία.

Ἀντὶ τοῦ «Εὐλογητοῦ» ἐκφωνεῖ τὸ «Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι πάντοτε, νυν καὶ αἰ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων» ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κυρίως Ὁρθρου, ἤτοι πρὸ τοῦ Ἐξαγγάλμιου. Ὡσαύτως ἐκφωνεῖ τοῦτο ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς καὶ τοῖς Ὁρθροῖς τῆς Διακαινησίμου Ἑβδομάδος- ἅ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα· τοῦ διακόνου προσκρονοῦντος τὸ «Εὐλόγησαν, Δέσποτα». Ὡσαύτως λέγεται καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀγρυπνίας, μετὰ τὴν θυμίασιν τοῦ ναοῦ.

2. Περὶ τοῦ Προοιμακοῦ Ψαλμοῦ

Εὐλόγησαντὸ ἡμῶν ἱερεὺς ἀρχεται ὁ Προεστὸς⁹ τοῦ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» ἐκ γ' καὶ ἀκολουθοῦς τοῦ ργ' ψαλμοῦ, τοῦ καὶ «Προοιμακοῦ» καλουμένου, καθ' ὅτι ἀποτελεῖ τὸ προοίμιον τοῦ Ἑσπερινού.

Τοῦ Προοιμακοῦ ἀναγινωσκομένου, ἱσταται ὁ ἱερεὺς πρὸ τῆς ὡραίας Πύλης μετὰ ἐπιτραχήλιον καὶ καλυμμαχιῶν (ἢ ἀκάλυπτος ἦτορ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς ἐν ἑορταστικότητι Εἰσόδου) καὶ ἀναγινώσκει μυστικῶς τὰς εὐχὰς τοῦ Λυχνικοῦ, ἡμῶν δὲ ἐν προσοχῇ ἀκροωμένων.

Ἀναγινώσκειται εἰς ὅπαντας τοὺς Ἑσπερινούς τοῦ ἑνιαυτοῦ, Μικροῦς καὶ Μεγάλους· ἀργεῖ δὲ μόνον κατὰ τὴν Διακαινησίμου Ἑβδομάδα καὶ εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ἐν οἷς ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῶν ἡ' «Χριστὸς ἀνέστη».

Ἀπὸ τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαινησίμου ἑσπέρας μέχρι τῆς Δευτέρας πρὸ τῆς Ἀναληψεως ἑσπέρας ἀναγινώσκειται ἄνευ τοῦ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν»* τοῦτο δὲ ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῶν γ' «Χριστὸς ἀνέστη», ἅτερ λέγονται ἐμμελῶς ἢ ψάλλονται παρὰ τοῦ εφημερίου, τοῦ Καθηγουμένου καὶ ἐτέρου

⁷ Ἀπόντος ἱερέως αὐτοὺς λέγει τούτην 6 ἡμέριος.

⁸ Ὅταν ὁμοῦ πρόβλεπεται Εἰσόδος εἰς τὸν Ἑσπερινόν, ποιεῖ μετάνοιαν μετὰ τοῦ διακόνου εἰς τὸν Καθηγουμένον καὶ εἰσέρχονται ἀμφότεροι ἐκ τῆς νοτίου πύλης εἰς τὸ Βῆμα.

⁹ Ἐξαίρεσει τῶν Μικρῶν Ἑσπερινῶν, ἐν οἷς λέγεται ὑπὸ τοῦ α' κανονάρχου. Τὰ γερωντικά λέγονται πάντοτε παρὰ τοῦ Καθηγουμένου (ἐμμελῶς ἀναγνώσις), παρεκτός ἐάν παραχωρήσῃ ταῦτα ὁ Γ' διος εἰς ἕτερον. Ἐν Μ τ' § «ποῦσι ἂν αὐτοὺς, λέγονται παρ' ἑνὸς ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀδελφῶν».

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

γέροντος¹⁰. Από δὲ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως καὶ εφεξῆς ἀναγινώσκεται μετὰ τοῦ «Δεῦτε προσ- κινήσωμεν» ὡς συνήθως.

Εἰς τινὰς περιζώσεις (βλέπε κατωτέρω) ἀναγινώσκεται μόνον μέχρι τοῦ στίχου «Δόντος σου αὐτοῖς, συλλέξουσιν» καὶ ἀκολουθῶς ψάλλονται ὑπὸ τῶν χορῶν τὰ Ἀνοιξαντάρια.

Ἰστέον ὅτι εἰς τὸν Μικρὸν Ἑσπερινὸν τῶν Ἀγρυπνιῶν οὐκ ἀναγινώσκεται παρὰ τοῦ Προεστώτος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἀ' κανονάρχου ἐκ τοῦ στασίου αὐτοῦ· ὁ δὲ ἱερεὺς εὐχὰς οὐκ ἀναγινώσκει.

3- Περὶ τῶν Ἀνοιξανταρίων

Εἰς τοὺς Μεγάλους Ἑσπερινούς τῶν Δεσποτικῶν Ἑορτῶν¹¹ καὶ τῶν κυρίων Πανηγύρεων τῆς Μονῆς¹², ψάλλονται Ἀνοιξαντάρια, παραλειπομένων τοῦ Καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ «Μάθ' ὁ κάριος ἀνὴρ». Ἐάν δὲ τῶν τῶν Σαββάτων εσπέρας, ψάλλομεν Ἀνοιξαντάρια καὶ ἀναγινώσκομεν¹³ καὶ τὸ ἀ' Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου δλον μετὰ τὰ «Εἰρηνικά», καθ' ὅτι τοῦτο οὐδέποτε παραλείπεται (πλὴν τοῦ Μ. Σαββάτου εσπέρας).

Ἀνοιξαντάρια ψάλλονται καὶ ὁσάκις τελεῖται Ἀγρυπνία ἐν Κυριακῇ εσπέρας ἀντί τοῦ «Μακάριος ἀνὴρ», καθ' ὅτι ἐν τούτῃ τῇ εσπέρᾳ οὐ γίνεται στιχολογία Ψαλτηρίου. Ἐπίσης εἰς τὴν Ἀγρυπνίαν ἰὼν Ἀρχαγ/έλων Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ¹³ (ἡ Νοεμβρίου), ἐν οἰαδήποτε ἡμέρᾳ καὶ ἐάν τύχη.

4- Περὶ τῆς Μεγάλης Συναπτῆς («Εἰρηνικῶν»)

Μετὰ τὸν Προοιμακὸν ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ τὴν Μεγάλην Συναπτὴν, ἣς καὶ «Εἰρηνικά» καλεῖται ἐκτὸς πρώτης αἰτήσεως «Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθόμεν»¹⁴. Ἐν Ἑσπερινῷ ἀνευ Εἰσόδου λέγεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως φέροντος ἐπιτραχηλίον μόνον ἐμπροσθεν τῆς ὥραίας Πύλης· ἐν Εἰσόδῳ δὲ ὑπὸ τοῦ διακόνου Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Αγίου Πνεύματος προστίθενται εἰδικαὶ αἰτήσεις.

Σημειῶτεον ὅτι εἰς τὸν Μικρὸν Ἑσπερινὸν τῶν Ἀγρυπνιῶν «Εἰρηνικά» οὐ λέγονται.

5- Περὶ τοῦ Καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου

Μετὰ τὰ «Εἰρηνικά» καὶ τὴν ἐκφώνησιν «Ὅτι πρέπει σοι πάσα δόξα» ἐκφωνεῖ ὁ διαβαστὴς τοῦ Καθολικοῦ «Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι»¹⁵ καὶ ὁ ταχθεὶς μονάχος λέγει «Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν» καὶ ἀναγινώσκει τὸ ἐνδιάτακτον Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου (βλ. Πίνακα εἰς τὸ Παράρτημα) ὀπίσθεν τοῦ Προσκυνηταρίου, εἰς στάσεις γ'. Ἀμα τὴ πληρώσει τῆς ἀ' στάσεως λέγει «Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι», καὶ ὁ διαβαστὴς τοῦ Καθολικοῦ συνεχίζει μετὰ «Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν. Ἀλληλούια, Ἄλλη-

¹⁰ Ἰστέον ὅτι ὁσάκις ὁ ἱερεὺς εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀκολουθίας ἐκτός τοῦ Βήματος (ἦτοι εἰς τὴν Θ' Ὁραν, Ἑσπερινὸν ἀνευ Εἰσόδου, Ἀπόδειπνον, Μεσονυκτικόν), τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» λέγεται τρίς χῆμα (πρῶτον ὑπὸ τοῦ Καθηγουμένου, εἶτα ὑπὸ τοῦ εφημερίου καὶ κατόπιν ὑπὸ τοῦ διαβαστοῦ), [ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τὸ γ' λέγεται ὑπὸ γέροντος ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ]. Ὅσάκις ὁ ἱερεὺς εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ Βήματος (Ἑσπερινὸς μετὰ Εἰσόδου καὶ Ὁρθρος), τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλεται (πρῶτον ὑπὸ τοῦ εφημερίου, εἶτα ὑπὸ τοῦ Καθηγουμένου καὶ κατόπιν ὑπὸ ἑτέρου γέροντος). Ἐν παρουσίᾳ δὲ Ἀρχιερέως ἢ ἐν Χοροστάσίᾳ, τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλεται πρῶτον ὑπὸ τοῦ Προεστώτος.

¹¹ Πλὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ Θεοφανείων, καθ' ὅτι ὁ Μ. Ἑσπερινὸς ἐνταῦθα τελεῖται κεχωρισμένως τῆς Ἀγρυπνίας, ἣς ἀρχεται βραδύτερον, μετὰ τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου.

¹² Ἦτοι τῶν Πανηγύρεων τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς τιμίας Ζώνης, ἐπὶ τῷ πανηγυρικότερον, καίτοι ἡ ἀκριβεία ἀπαιτεῖ τὸ «Μακάριος ἀνὴρ». Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν, ἣτις θεωρεῖται Δεσποτοθεομητορικὴ Ἑορτή, ψάλλομεν τὸ «Μακάριος

¹³ ΤΒ₁ (σ. 45), καθ' ὅτι τὸ «Μακάριος ἀνὴρ» ἐστὶν ἀκατάλληλον διὰ Ἀσωμάτους.

¹⁴ Εἰς τὴν αἴτησιν «Τῆς Παναγίας, ἀγράντου» οὐ λέγομεν τὸ «Υπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς», ἀλλὰ σφραγιζόμεθα διὰ τοῦ δεσποτικοῦ σημείου, ἦτοι τοῦ σταυροῦ.

ΤΒ₄ (σ. 77).

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

λουία, Αλληλούια, δόξα σοι, ὁ Θεός γ'. Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι¹⁶. Εἶτα ὁ μοναχὸς τὸ «Καὶ νυν καὶ αἶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας των αἰῶνων. Ἀμήν» καὶ ἀρχεται τῆς β' στάσεως. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ μετὰ τὴν β' στάσιν. Ἄμα τὴ πληρώσει τῆς γ' στάσεως λέγει «Δόξα. Καὶ νυν. Αλληλούια, Αλληλούια, Αλληλούια, δόξα σοι, ὁ Θεός γ'».

Ἰστέον διὰ τὴ Κυριακὴ ἐσπέρας οὐ στιχολογοῦμεν Κάθισμα Ψαλτηρίου. Παρομοίως καταλιμπάνομεν αὐτὸ ἐν τῇ ἐσπέρα τῆς ὁποίας προηγήθη Ἀγρυπνία (πλὴν Σαββάτου ἐσπέρας). Σχολάζει ἐπίσης ἀπὸ τῆς Μ. Πέμπτης ἐσπέρας μέχρι καὶ τῆς Παρασκευῆς τῆς Διακαινησίμου ἐσπέρας.

Ἐν ἐκάστῳ Σαββάτῳ ἐσπέρας στιχολογεῖται ἀπαραιτήτως τὸ α' Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου¹⁷, ἔξαι- ρουμένου τοῦ Μ. Σαββάτου ἐσπέρας.

6. Περὶ τοῦ «Μακάριος ἀνήρ»

Ἐάν τύχη Ἅγιος εἶχον Κώδωνος, παραλείπομεν τὸ ἐνδιάτακτον Κάθισμα καὶ στιχολογοῦμεν ἀντ' αὐτοῦ τὴν α' στάσιν τοῦ α' Καθίσματος (ἴτοι τὸ «Μακάριος ἀνήρ»). Εἰς μὲν τοὺς Μικροὺς Κώδωνας ἀναγι- νώσκεται, εἰς δὲ τοὺς Μεγάλους ψάλλεται εἰς μέλος σύντομον (εἰρμολογικόν), ἐνὼ εἰς τὰς Ἀγρυπνίας ψάλλεται εἰς μέλος ἀργόν. Ἐάν αἱ ἀνωτέρω γ' περιπτώσεις τύχῳσιν ἐν Σαββάτῳ ἐσπέρας, τότε ἀνα- γινώσκομεν ἐπιπλέον καὶ τὰς ἑτέρας δύο στάσεις αὐτοῦ.

Ἐάν ὁ Ἅγιος τύχη ἐν Κυριακῇ ἐσπέρας, καταλιμπάνομεν τοῦτο, ἀλλ' ἐάν τεληται Ἀγρυπνία, ψάλλομεν ἀντ' αὐτοῦ Ἀνοιξαντάρια. Παρομοίως καταλιμπάνομεν αὐτὸ ἐν τῇ ἐσπέρα τῆς ὁποίας προηγήθη Ἀγρυπνία (πλὴν τοῦ Σαββάτου ἐσπέρας).

Εἰς Ἑσπερινούς, ἐν οἷς ψάλλονται Ἀνοιξαντάρια (βλ. ἀνωτέρω), παραλείπομεν ἀμφότερα, τὸ τυχόν Κάθισμα καὶ τὸ «Μακάριος ἀνήρ». Ἐάν διμῶς τύχῳσιν ἐν Σαββάτῳ ἐσπέρας, ἀναγινώσκομεν ἐπιπλέον τὸ «Μακάριος ἀνήρ» ὅλον μετὰ τὰ «Εἰρηνικά».

7- Περὶ των πρωτείων των χορῶν

Ἡ ἀρχὴ των πρωτείων γίνεται τὴ Κυριακὴ τοῦ Θωμά ὑπὸ τοῦ δεξιῦ χοροῦ. Τὰς δὲ λοιπὰς *ἡμέρας* λαμβάνουσιν οἱ χοροὶ τὰ πρωτεία ἐναλλάξ¹⁸, ἴτοι ἡμέραν παρ' ἡμέραν. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν μιᾶς περιόδου των ἡ' ἡχων, λαμβάνει τὰ πρωτεία ὁ χορὸς ὅστις ἔσχε τὰ πρωτεία εἰς τὸν τελευταῖον ἡχόν (πλ. δ').

Τὰ πρωτεία λαμβάνει ἐπίσης ὁ δεξιὸς χορὸς τῆ Κυριακῆ των Βαῶν, τῆ Μ. Δευτέρα, τῆ Κυριακῆ τοῦ Πάσχα, εἰς τὰς Ἑορτὰς των Χριστουγέννων, Θεοφανείων καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ εἰς τὰς Πανηγύρεις τῆς Μονῆς (βλ. κατωτέρω). Ἰστέον διμῶς διὰ ἐνταῦθα δὲν μεταβάλλεται ἡ ἐφεξῆς ἐναλλαγὴ των πρωτείων, ἀλλὰ μόνον ἡ τῆς συγκεκριμένης ἡμέρας¹⁹.

Εἰς τοὺς Μικροὺς Ἑσπερινούς εἶχει τὰ πρωτεία ὁ ἐκάστοτε β' χορὸς, ἐξαίρεσι των Πανηγύρεων τῆς Μονῆς, ἴτοι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (κε' Μαρτίου), τῆς Συνάξεως των Βατοπαιδινῶν *Ἀγίων* (ι' Ιουλίου), τῆς Καταθέσεως τῆς τιμίας Ζώνης (λα' Αὐγούστου) καὶ τοῦ Ἁγίου Εὐδόκιμου (ε' Οκτωβρίου), ἐν αἷς κατέχει ἀμφότερα τὰ πρωτεία τοῦ Μικροῦ καὶ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ ὁ δεξιὸς χορὸς.

Ἐάν γίνεται Χοροστάσι καὶ τὰ πρωτεία τυχάνωσιν εἰς τὸν ἀριστερὸν χορὸν, ποιῶμεν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Προεστότου.

¹⁶Ἐνταῦθα ἀνιστάμεθα ἕπαντες ποιοῦντες τρεῖς μικρὰς μετανοίας.

¹⁷Τὴν α' στάσιν ψάλλομεν εἰς μέλος σύντομον (εἰρμολογικόν), τὰς 5ῆ ἑτέρας 5ῖο ἀναγινώσκομεν.

¹⁸ΤΕ(σ. 30). -

Πλὴν τῆς Μ. Ἑβδομάδος, ἐν ᾧ λαμβάνει τὰ πρωτεία ὁ δεξιὸς χορὸς τῆ Μ. Δευτέρα καὶ ἀκολούθως ἐναλλάξ μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ! ἕως τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμά.

8. Περί του εις ποια τροπάρια άρχεται ό α' χορός και εις ποια δ β'

Ο α χορός άρχεται εις μεν τον Έσπερινόν του «Κύριε έκέκραξα» και των Αποστίχων στιχηρών, εις δέ τον Ορθρον του «Θεός Κύριος», των Καθισμάτων της α' και γ' στιχολογίας, του Πολυελέου, της Εκλογής, των Αναβαθμών, της α', γ', ε', ζ' και θ' ώδης, του Κοντακίου εις τήν ζ' ώδην, και των Αίνων; Εις τήν Λειτουργίαν άρχεται του α' Αντιφώνου και των Μακαρισμών, των Απολυτικών της Μικρ&ς Εισόδου, των τροπαρίων των Κολλυβίων και του «Είη το νομα Κυρίου».

Ο δέ β' χορός άρχεται των Καθισμάτων της β' στήχολογίας, της β', δ', ζ' και η' ώδης, του «Εξομολογείστε» του Πολυελέου και του β' Αντιφώνου της Λειτουργίας.

9· Περί του «Κύριε έκέκραξα»

Μετά τήν στιχολογίαν του Ψαλτηρίου, τήν μικράν αίτησιν και τήν έκφώνησιν «Ότι σόν τό κράτος»²⁰ ψάλλονται τα «Κύριε έκέκραξα» η άλλως «Κεκραγάρια», ήτοι οι ψαλμοί ρμ', ρμα', ρκθ' και ρις', καλούμενοι ούτως έκ της άρχής του ρμ' ψαλμού.

Τό «Κύριε έκέκραξα» ψάλλεται εις τον ηχον του α' Έσπερίου στιχηρού. Εις τούς Έσπερινούφινου Εισόδου ψάλλεται έκ του Αναστασιματαρίου σύντομον²¹, ειδ³ άλλως άργουσύντομον* εάν δέ τελήτά Αγρυπνια άργόν. Αναλόγως του άριθμού των τροπαρίων της ημέρας άτινα επονται, ίσωμεν ισαρίθμους στίχους (άπό δ' εως ι'), ους και προτάσομεν των τροπαρίων (βλ. αναλυτικως κατωτέρω).- Οί στίχοι άπό του «Θου, Κύριε» και εφεξής ψάλλονται άπαραιτητως* παραλείπονται δέ μόνον εις τούφ Έσπερινούς των Χριστουγέννων και θεοφανείων²² (έκτος εάν τύχωσιν έν Σαββάτω εσπέρας), άπο το²³ Μ. Σαββάτου εσπέρας μέχρι και της Παρασκευής της Διακαινησίμου εσπέρας, εις τήν Αποδόσιν το\$ Πάσχα, εις τον Έσπερινόν της Γουνοκλασίας²³ (έκτος εάν τύχη εορταζόμενος Άγιος), και εις τούς Μικρούς Έσπερινούς των Αγρυπνίων. Έν τιαύτη περιπτώσει, μετά τό «Κατευθυνθήτω» μεταβαίνομεν εϋθέω<? εις τον αρμόδιον στίχον.

10. Περί των Έσπερίων στιχηρών

Έν έκάστω Έσπερινω, ώς προείρηται, ψάλλονται άπό δ' εως ι' Έσπέρια στιχηρά²⁴, αναλόγως του βαθμού της εορταστικότητος της ημέρας.

Τω Σαββάτω εσπέρας, ψάλλονται πάντοτε ι Έσπέρια στιχηρά, ώς επίσης και εις τούς Έσπερινούς τής¹ Αναληψεως και της άρχής τής Τνδίκτου (α' Σεπτεμβρίου). Τούτο ισχύει και διά τούς Έσπερινούς τής Μ Τεσσαρακοστής έν οίς τελεΡται Προηγιασμένη Λειτουργία και διά τό εσπέρας των Κυριακών της Τυρινής και της Μ. Τεσσαρακοστής, ώς επίσης και εις Αποδόσιν "Εορτής Πεντηκοσταρίου μετά δύο Αγίων.

Εις τας Αγρυπνίας του ενιαυτού και εις τινας άλλος περιπτώσεις (Έσπερινός Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Μ. Σαββάτου, Αποδόσις Πεντηκοστής, κ.λπ.), ψάλλονται η Έσπέρια στιχηρά.

Τή Τετάρτη εσπέρας της Ε' Έβδομάδος των Νηστειών ψάλλονται κατ' εξαίρεσιν λα Έσπέρια στιχηρά. Εις τούς Μικρούς Έσπερινούς ψάλλονται δ' Έσπέρια στιχηρά.

Εις τούς λοιπούς Έσπερινούς ψάλλονται ζ' Έσπέρια στιχηρά.

²⁰ Οσάκις όμως παραλείπεται τε& Ψαλτήριον, παραλείπονται όμοιος ή μικρά αίτήσις και ή έκφώνησις.

²¹ Εξαίρεσει τοΟ ΈσπερινοΟ τής Αποδόσεως των Χριστουγέννων, των θεοφανείων και τής Πεντηκοστής, και των Μικρών Έσπερινών των Πανηγύρεων, έν οίς ψάλλεται άργουσύντομον.

²² ΤΒ₁ (σ. 80 χατ'96).

« ΤΒ, (σ. 364),

■ΚΕ[αιρέσει τοΟ Έσπερινού του Μ. Καν<5νος, έν φ ψάλλονται λ' Έσπέρια στιχηρά,

11. Περί του Δοξαστικοῦ τῶν Ἑσπερίων

Τὰ Ἑσπερία ἐπισημαίνονται συνήθως διὰ ἰδιόμελου τινός, τοῦ ὁποῖου προτάσσεται ὁ στίχος «Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι», διὼ καὶ καλεῖται Δοξαστικόν.

Τὸ Δοξαστικὸν τῶν Ἑσπερίων ψάλλει ὁ α' χορὸς, ἐνῶ τὸ τῶν Ἀποστίχων ὁ β'. Εἰς Ἀγρυπνίας, εἰς τὸν Μικρὸν Ἑσπερινὸν ἔρχεται ὁ β' χορὸς, διὼ καὶ ψάλλει ὁδοὺς τῶ Δοξαστικῶν τῶν Ἑσπερίων, ἐνῶ ὁ α' χορὸς τῶ τῶν Ἀποστίχων. . .>:

12. Περί του θεοτοκίου τῶν Ἑσπερίων

Τὸ Δοξαστικὸν τῶν Ἑσπερίων ἰσημαίνεται παρομοίως δὴ Θεοτοκίῳ, προτασσομένου τοῦ στίχου «Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν». Ἐάν ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας στερῆται Δοξαστικοῦ, τότε ψάλλεται ἐνταῦθα τὸ ὄρισθεν Θεοτοκίον τοῦ Μηναίου, προτασσομένου τῶν δύο στίχων ὁμοῦ «Δόξα. Καὶ νῦν».

Εἰς τὰς πλείστας Δεσποτικές καὶ Θεομητορικές Ἑορτάς, τὸ Ἰδιόμελον Δοξαστικὸν ψάλλεται μόνον, ἀνευ ἔαρον Θεοτοκίου, διὼ καὶ προτάσσονται αὐτοῦ οἱ δύο στίχοι ὁμοῦ «Δόξα. Καὶ νῦν».

Διακρίνονται αἱ ἀκόλουθοι κατηγορίαι Ἑσπερίων Θεοτοκίων*

Προσόμοια θεοτοκία ἢ Σταυροθεοτοκία

Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὰς καθημερινὰς ἀκολουθίας, ἤτοι ἀνευ Εἰσοδῶν. Εἰς τὸ Σταυρο θεοτοκία παρί- σταται ἡ Θεοτόκος θρηγνύουσα πρὸ τοῦ Σταυροῦ.

Ἑορταστικά θεοτοκία

Μικρότερα θεοτοκία μὲ ἴδιον μέλος, ἀτίνα ψάλλονται κυρίως εἰς τὰ Ἀπόστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ, εἰς τοὺς Αἰνοῦ, ἤτοι ὅταν εἰς τὰ Ἑσπερία. Ὑπάρχει ἐν δι' ἑκάστον ἴχον·

Ἦχος α'. «Ἀμαρτωλῶν τὰς δεήσεις προσδεχθῆναι», Ἦχος β'. «Τὴν πασαν ἐλπίδα μου», Ἦχος γ'. «Θεοτόκε, ἡ προστασία πάντων τῶν δεόμενων», Ἦχος δ* «Ἐκ παντοίων κινδύνων», Ἦχος πλ. α'. «Μακαρίζομεν' σε, Θεοτόκε Παρθένε», Ἦχος πλ. β'. «Θεοτόκε, σύ εἶ Τῆ ἀμπελος», *Ἦχος βαρῦς* «Εἰρήνευσον πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου», Ἦχος πλ. δ'. «Τὰ οὐράνια ἡμεῖς σε» ἢ «Δέσποινα, πρόσ- δεξαι».

θεοτοκία Βηματαρίσεως

Ἰδιόμελα ἀτίνα ψάλλονται παρ' ἡμῖν καθ' ἑκάστην Τρίτην πρὸς τιμὴν τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Παναγίας Βηματαρίσεως (ἤτοι τῆ Δευτέρα εἰς τὸν Ἑσπερινὸν καὶ τῆ Τρίτη εἰς τὸν Ὁρθρον), εἰς τὸν τυχόντα ἴχον τῆς ἐβδομάδος, ἀντι τῶν συνήθων Θεοτοκίων τῶν Ἑσπερίων, Ἀποστίχων καὶ Ἀποστίχων τῶν Αἰνῶν;

Δογματικά θεοτοκία

Θεοτοκία ἀναφερόμενα εἰς τὸ δόγμα τῆς ἀσπορου συλληψεως τῆς Θεοτόκου, ἀτίνα ψάλλονται ἀπα- ραιτήτως ἐν ἑκάστω Σαββάτῳ ἑσπερος²⁵. Ψάλλονται ἐπίσης εἰς τοὺς Ἑσπερινούς ἐν οἷς γίνεται Εἰσοδος. Ὑπάρχει ἔν δι' ἑκάστον ἴχον·

Ἦχος α'. «Τὴν παγκόσμιον δόξαν», Ἦχος β* «Παρθεν ἢ σκία τοῦ νόμου», Ἦχος γ'. «Πῶς μὴ θαυμά- σωμεν», Ἦχος δ'. «Ὁ διὰ σέ Θεοπάτωρ», Ἦχος πλ. α'. «Ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ», Ἦχος πλ. β* «Τίς μὴ μακαρίσει σε», Ἦχος βαρῦς* «Μήτηρ μὲν ἐγνώσθη»> Ἦχος πλ. δ'. «Ὁ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν». Εἰς Προεόρτια, Μεθέορτα καὶ Ἀποδόσεις Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Ἑορτῶν ἐν Κυριακῇ, ψάλλεται εἰς τὸ «Δόξα» τὸ Δοξαστικὸν τῆς Ἑορτῆς καὶ εἰς τὸ «Καὶ νῦν» τῶ Δογματικῶν τοῦ ἴχου, ἔκτος ἐάν τύχη εορταζόμενος Ἅγιος, ὅποτε ψάλλομεν «Δόξα» τοῦ Ἁγίου* «Καὶ νῦν» τὸ Δογματικῶν.

²⁵ Ἐν Σαββάτῳ ἑσπερος οὐ ψάλλονται βίς τῶν ἴχων τοῦ προηγηθέντος Δοξαστικοῦ τοῦ Ἁγίου, ἀλλ' εἰς τῶν ἴχων τῶν Ἀναστασιμῶν^{κνέ|^}

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

Δογματικά ἕτερα Θεοτοκία ὀρίζονται καὶ διὰ τὸν *Μιχρόν Ἑσπερινόν* ἐκάστης Κυριακῆς, ἅτινα ψάλλομεν εἰς τὴν Ἀγρυπνίαν Ἁγίου ἐν Κυριακῇ.

Ἐν ἐκάστῳ Σαββάτῳ ἀποδοῖται ὁ ἦχος τῆς ληγουσῆς ἐβδομάδος, διό καὶ ἐκάστη *Παρασκευὴ ἐσπέρας* ψάλλεται αὐθις τὸ Δογματικόν, ἄλλ' ἄνευ Εἰσόδου. Ἰστέον δὲ εἰς τὴν ἑορταζόμενον Ἅγιον εἰς τὰς Ἀποδόσεις τῶν ἡχῶν κατὰ τὴν περίοδον τὸν Πεντηκοσταρίου, εἰς τὸ «Καὶ νυν» ψάλλομεν τὸ Δογματικόν τοῦ ἡχοῦ, παραλείποντες τὸ τῆς Εορτῆς²⁶.

Τὰ ἀνωτέρω Θεοτοκία *καταλαμβάνονται* εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις:

α) Ἐάν συμπέσῃ Μεγάλῃ Δεσποτικῇ ἢ Θεομητορικῇ Ἑορτῇ, ὁπότε ψάλλεται μόνον τὸ τῆς Εορτῆς (καὶ ἐν Σαββάτῳ ἐσπέρας). β) Ἐάν τύχῃσι Προεόρτια, Μεθεόρτια καὶ Ἀποδόσεις Εορτῆς, ὁπότε ψάλλεται τὸ τῆς Εορτῆς (ἐκτός:

Σαββάτου ἐσπέρας, ὁπότε ψάλλεται Δόξα τῆς Εορτῆς. Καὶ νυν τὸ Δογματικόν). γ) Ἐάν συμπέσῃ μνήμη Ἁγίου ἐχρυσὰ ἐδικὰ θεοτοκία (ζ' Σεπτεμβρίου, κς' Ὀκτωβρίου, η' Νοεμβρίου, κδ' Ιουνίου) ἢ ἐδικὰ Προεόρτια (λ' Νοεμβρίου, ζ', ιβ', ις' καὶ ιζ' Δεκεμβρίου), ὁπότε ψάλλομεν «Δόξα» τοῦ Ἁγίου- «Καὶ νυν» τὸ ἐδικόν [ἐκτός Σαββάτου ἐσπέρας, ὁπότε ψάλλεται Δόξα τῆς Εορτῆς ἢ τοῦ Ἁγίου. Καὶ νυν* τὸ Δογματικόν]. δ) Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννησεως, δταν αὕτη τύχη ἀπὸ τῆς κ' εως τῆς κδ' τοῦ μηνός, ὁπότε ψάλλεται ἀντὶ τοῦ Δογματικοῦ τὸ ἐδικόν Προεόρτιαν²⁷, ε) Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Παραμονῆς (κδ' Μαρτίου) τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν ἣ ψάλλομεν ὡς Προεόρτια τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὴν αὐτὴν ἀκολουθίαν τῆς κυρίας ἡμέρας τῆς Εορτῆς ὅμοι μετὰ τῶν Ἀναστασίμων καὶ τῶν τῆς τυχοῦσης Κυριακῆς.

13- Περὶ τῆς Εἰσόδου

Εἰσὸδος γίνεται ἐν ἐκάστῳ Σαββάτῳ ἐσπέρας, εἰς τοὺς Ἑσπερινούς τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Εορτῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ εἰς τοὺς Ἑσπερινούς «τῶν εορταζόμενων Ἁγίων εἰς τὴν» (τῶν ἐχόντων δηλονότι Εὐαγγέλιον καὶ Καταβασίαν εἰς τὸν Ὄρθρον²⁸).

Εἰσὸδος γίνεται *ἐπίσης* εἰς τοὺς Ἑσπερινούς ἐν οἷς ψάλλεται Μέγα Προκείμενον²⁹, εἰς τοὺς Ἑσπερινούς οἵτινες τελοῦνται μετὰ Λειτουργίας (πλείας ἢ Προηγιασμένης) καὶ ἐν ἐκάστῃ Κυριακῇ ἐσπέρας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Ἐάν ὁ Ἅγιος ἢ ἡ Εορτὴ ἐορτάζηται μετὰ Μεγάλων Κωδόνων (ἤτοι βαθύς Ὄρθρον) καὶ ἀνωτέρω, εἰσοδεύουσιν ἅπαντες οἱ ἱερεῖς, εκΡ ἄλλως ὁ εφημέριος μεθ' ἑνὸς διακόνου.

Εἰς πάσας τὰς Εἰσόδους τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέρχεται ὁ διάκονος μετὰ *θμιασοῦ* - πλὴν τῶν Ἑσπερινῶν ἐν οἷς ἀναγιγνώσκεται Εὐαγγέλιον, ὁπότε εἰσοδεῖται μετὰ *Εὐαγγελίου*.

Ψάλλομενου τοῦ «Καὶ νυν» τῶν Ἑσπερίων *εὐλόγῃ* ὁ ἱερεὺς τὸ θυμίαμα τοῦ διακόνου- ἀσπασάμενοι δὲ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν ἐξέρχονται διὰ τῆς βορείου πύλης, τοῦ διακόνου προπορευομένου καὶ θυμῶντος κύκλω τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ τὴν *Πρόθεσιν*. Φθάσαντες εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ λέγει ὁ διάκονος «Του

²⁶ Κατὰ τὸ ΤΒ₁ (σ. 228 καὶ 236). Ἑτέρα *Τυπικὰ ὀρίζουσιν* ἀντ' αὐτοῦ τὸ τῆς Ἑορτῆς.

²⁷ Τοῦτο ὀρίζεται εἰς ἅπαντα σχεδὸν τὰ Τυπικὰ τοῦ Ἁγίου Ὅρους ἀντὶ τοῦ Δογματικοῦ, καίτοι ἡ ἀκρίβεια ἀπαιτεῖ νὰ παραλειφθῇ τὸ Δογματικόν μόνον εἰς τὴν *περίπτωξιν* τῆς ἁ' Δεκεμβρίου.

²⁸ Εἰς τινὰς *περιπτώσεις*, καίτοι γίνεται Εἰσὸδος εἰς τὸν Ἑσπερινόν, οὐδὲ ἀναγιγνώσκεται Εὐαγγέλιον εἰς τὸν Ὄρθρον (π.χ. τ' Σεπτεμβρίου, Τετάρτη Μεσοπεντηκοστῆς).

²⁹ Ἦτοι εἰς τὸν πρῶτον Ἑσπερινόν μετὰ τὴν Εορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῶν Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Εὐαγγελισμοῦ!, Θεομᾶ, Ἀναληψεως, Πεντηκοστῆς καὶ Μεταμορφώσεως, καὶ εἰς τοὺς Ἑσπερινούς τῆς Διακαινησίμου. Ἐὰν τύχη ὁμοῦ ἐν Σαββάτῳ ἐσπέρας, ἀντὶ τοῦ Μ. Γύρογαμένου ψάλλεται τὸ *Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν».

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Κυρίου δεηθόμεν», και λέγει ο ιερεύς χαμηλοφώνως τὴν εὐχὴν τῆς Εἰσόδου «Ἐσπέρας και πρωί και μεσημβρίας». Ἔϊτα ὁ διάκονος, δακνύων ἅμα σὺν τῷ ὄραρίῳ πρὸς ἀνατολάς, τὸ «Εὐλόγησον, Δέσποτα, τὴν ἁγίαν εἰσοδον», και ὁ ιερεύς εὐλογεῖ πρὸς ἀνατολάς λέγων τὸ «Εὐλογημένη ἡ εἰσοδος τῶν Ἁγίων σου, πάντοτε νῦν και ἀεὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν». Τοῦτου γενομένου εἰσέρχεται ὁ διάκονος ἐμπροσθεν τοῦ ιερέως (ἦτοι κάτωθεν τοῦ Πολυελαίου) και θυμια ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ κατά σειρὰν τὸ Τέμπλον, τὸ Προσκυνητᾶριον, τὸν Καθηγούμενον, τὸν ιερέα, τοὺς χορούς και τοὺς λοιπούς, και ἴσταται ἐκεῖσε ἀναμένων τὴν τοῦ Ἰδιομέλου ἐκπλήρωσιν. Πληρωθέντος τοῦ Ἰδιομέλου, χαράττων ὁ διάκονος σταυρὸν μετὰ τοῦ θυμιατοῦ λέγει· «*Σοφία*, ὀρθοί», και εἰσέρχεται εἰς τὸ Βῆμα, θυμιῶν τὴν ἁγίαν Τράπεζαν και τὸν ιερέα εἰσερχόμενον³⁰.

14- Περὶ τῆς ἐπιλυχνίου εὐχαριστίας «Φῶς Ἰλαρόν»

Ὁ ἀρχαιότατος οὔτος ὕμνος ἀναγνώσκειται ὑπὸ τοῦ Προεστωτος μετὰ τὸ Θεστοκίον τῶν Ἑσπερίων ἐάν δέ γίνεται Εἰσοδος, μετὰ τὸ «*Σοφία*, ὀρθοί».

Εἰς τὴν περίπτωσιν Εἰσόδου ὑπὸ πάντων τῶν ιερέων, τοῦτο ψάλλεται παρ' αὐτόν (εἰς μέλος ἀρχαῖον ἀρχοσύντομον, ἦχος β'), εἴτε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ (Μεγάλοι Κώδωνες ἢ Ἀγρυπνία) εἴτε ἐκατέρωθεν τοῦ δεσποτικοῦ θρόνου (ἐν Χοροστασία). Εἰς τὰς Πανηγύρεις ψάλλεται ἑτερῶν ἐπὶ ἀργότερον, τὸ καλοῦ- μενον «ἀρχαῖον».

Ἐάν ἐπιτετα Προκειμένον, τότε ψάλλουσιν ἕκτος Βήματος τὸ «Φῶς Ἰλαρόν» ὄλον, ὁμοῦ μετὰ τῆς α' ψαλμοῦδιᾶς τοῦ Προκειμένου, και εἰσέρχονται εἰς τὸ Βῆμα. Πληρουμένης τῆς γ' ἐπαναλήψεως τοῦ Προκειμένου ὑπὸ τοῦ β' χοροῦ, ψάλλουσιν αὐθὺς τοῦτο ἀπὸ τοῦ Βήματος, ἀφήνσιντες τὴν κατὰ λῆξιν εἰς τὸν α' χορὸν. -

Ἐάν ὁ Ἑσπερινὸς στερηθῆται Προκειμένου (Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Μ. Πέμπτης, Μ. Σαββάτου), τότε ψάλλουσι τοῦτο μέχρι τοῦ «ζωὴν ὁ διδύσῃ» και εἰσέρχονται εἰς τὸ Βῆμα, ψαλλομένου τοῦ «διὸ ὁ κόσμος σε δοξάζει» ὑπὸ τοῦ α' χοροῦ.

15- Περὶ τοῦ Προκειμένου τῆς ἡμέρας

Ἐν ἐκάστῳ Ἑσπερινῷ μετὰ τὸ «Φῶς Ἰλαρόν», ἐκφωνεῖ ὁ ιερεύς «Ἐσπέρας Προκειμένον» και ψάλλεται τὸ τῆς ἡμέρας Προκειμένον τρις, ἀρχομένου τοῦ α' χοροῦ.

*Τῆ Κυριακῆ ἑσπέρας*³ ἦχος πλ. δ' «Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ δούλοι Κυρίου», μετὰ τοῦ στίχου· «Οἱ ἐστώτες ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου Θεοῦ ἡμῶν».

*Τῆ Δευτέρᾳ ἑσπέρας*⁴ ἦχος δ' «Κύριος εἰσακούσεται μου, ἐν τῷ κεκραγέῳ με πρὸς αὐτόν», μετὰ τοῦ στίχου· «Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με, εἰσήκουσάς μου, ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με». *Τῆ Τρίτῃ ἑσπέρας*⁵ ἦχος α' «Τὸ ἐλεός σου, Κύριε, καταδιώξει με πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου», μετὰ τοῦ στίχου· «Κύριος ποιμαίνει με καὶ οὐδὲν με υστερήσει* εἰς τόπον γλῶσῃς ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν». *Τῆ Τετάρτῃ ἑσπέρας*⁶ ἦχος ἴσλ. α' «Ὁ Θεός, ἐν τῷ ὀνοματί σου σώσόν με και ἐν τῇ δυνάμει σου κρίνεις με», μετὰ τοῦ στίχου· «Ὁ Θεὸς εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώπιον τὰ ρήματα τοῦ στόματός μου». *Τῆ Πέμπτῃ ἑσπέρας*⁷ ἦχος πλ. β' «Ἡ βοήθεια μου παρά Κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν και τὴν γῆν», μετὰ τοῦ στίχου· «Ἦρα τοὺς οφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἤξει ἡ βοήθεια μου».

*Τῆ Παρασκευῆ ἑσπέρας*⁸ ἦχος βαρὺς «Ὁ Θεός, ἀντιλήπτωρ μου εἶ, τὸ ἐλεός σου προφθάσει με», μετὰ τοῦ στίχου· «Ἐξέλεον με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, ὁ Θεός, και ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμέ λύτρωσάι με». *Ἰὸ Σαββάτῳ ἑσπέρας*⁹ ἦχος πλ. β' «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο», μετὰ τῶν

³⁰ Ἀναλυτικότερον διὰ Κίαβδον παρά πάντων τῶν Ἱερέων και Εἰσοδον μετὰ Χοροστασίας βλέπε εἰς τὸ Κεφάλαιον ^{πρ}! τῆς Ἱερατικῆς τάξεως.

στίχων* «Ενεδύσατο Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο» καὶ «Καὶ γὰρ ἑστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται».

Ἐν τῷ *Μητρῷ Ἑσπερινῷ* οὐχ ἐκφρονεῖ ἱερεύς τὸ «Ἑσπέρας Προκειμένον», ἀλλὰ ψάλλεται ἐθύς ὑπὸ τῶν χορῶν μετὰ τὸ «Φῶς Ἰαρόν».

Εἰς τὴν περίπτωσιν *Εισόδου ὑπὸ πάντων τῶν Ἱερέων*, τὸ Προκειμένον ψάλλεται παρ' αὐτῶν εἰς ἵχον β' (κατὰ Βατοπαϊδινὴν παράδοσιν), εἴτε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ (Μεγάλοι Κώδωνες ἢ Ἀγρυπνία) «Φτβ ἑκατέρωθεν τοῦ δεσποτικοῦ θρόνου (ἐν Χοροστάσιᾳ). Εἴτα ἐπαναλαμβάνει τοὺς ο α' χορὸς, εἶτα ὁ β', καὶ αὖθις οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τοῦ Βήματος, ἀφίησιντες κατὰληξιν εἰς τὸν α' χορὸν.

Εἰς τοὺς *Ἑσπερινούς* τῆς *Μ. Τεσσαρακοστῆς* ορίζονται ἑτερα Προκειμένα, εἰδικά δι' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐν αἷς ἡμεραῖς τίθενται Μεσώρια κατὰ τὴν περίοδον τῶν Νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ Ἀγ[γ]|| Αποστόλων, ψάλλεται ἀντὶ τοῦ Προκειμένου τῆς ἡμέρας τὸ *Ἀλληλοῦσα*³¹ μετὰ τῶν στίχων αὐτοῦ. Τοῦτο ψάλλεται καὶ εἰς τοὺς *Ἑσπερινούς* τῶν Ψυχῶσαββάτων τῆς Ἀτόκρου καὶ τῆς Πεντηκοστῆς, ἰωσάτως δὲ καὶ τῆς Τρίτης καὶ Πέμπτης ἑσπέρας τῆς Τυρινῆς (ἐάν δὲν εἴη] εορταζόμενος Ἅγιος).

Εἰς τοὺς *Ἑσπερινούς* οἱ τινες ἐποναα Με] *Ϝων Δεσπισκων Εορτῶν³², ψάλλοντα *Μεγάλα Προκειμένα*. Ταῦτα ψάλλονται καὶ ἐν ἑκάστη Κυριακῇ ἑσπέρας τῆς *Μ. Τεσσαρακοστῆς* (πλὴν τῶν Βαΐων), καὶ εἰς τοὺς *Ἑσπερινούς* τῆς *Αἰαχτησίου* Ἑβδομάδος.

16. Περί τῶν Αναγνώσμάτων

Εἰς ἐορταστικότητα Μικρῶν Κωδῶνων καὶ ανωτέρω³³, μετὰ τὸ Προκειμένον ἀναγνώσκονται. γ' Αναγνώσματα (*Προφητεῖαι*) ἐξ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εχοντα συναφή σχέσιν/ με τὸν εορταζόμενον Ἅγιον ἢ τὴν Εορτήν. Ταῦτα λέγονται ὑπὸ τοῦ κανονάρχου εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ, τοῦ διακόνου προ- εκφρονούντος προ τῆς *ἀειγραφητῶ* «Σοφία» καὶ κατόπιν τὸ «Πρόσχωμεν».

Εἰς μνήμας τινῶν *Ἀποστόλων*** ἀναγνέσκονται *περσασαῖ ἐξ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν* τῆς Καινῆς Διαθήκης, αἵτινες λέγονται χατὰ τὸ ὄφρος τοῦ Ἀποστόλου (ἴτοι ἐμμελῶς).

Εἰς τοὺς *Ἑσπερινούς* τῶν *Χριστουγέννων*, Θεοφανεῖων, Εὐαγ/ελισμοῦ καὶ *Μ. Σαββάτου* ἀναγνώσκονται & I κατ' ἐξάρεσιν *πλείονα τῶν τριῶν* Αναγνώσμάτων. Πλείονα τῶν τριῶν ἀναγνώσκονται καὶ ὡσάκις τύχει *εορταζόμενος* Ἄγνος ἐν Εορτῇ ἢ *καθημερινῇ* τοῦ Τριωδίου.

Εἰς τοὺς *καθημερινούς Ἑσπερινούς* τῆς *Μ. Τεσσαρακοστῆς* καὶ τῆς *Μ. Ἑβδομάδος* (*Μ. Δευτέρας* ἰως *Μ. Τετάρτης*) ἀναγνέσκονται β' Αναγνώσματα.

³¹ Προκειμένον* τῆ μὲν Κυριακῇ ἑσπέρας τὸ σιχφίς Προκειμένον τῆς ἡμέρας, τῆ δε Τρίτη Πέμπτη ἑσπέρας τὸ «Ἀλληλοῦσα» εἰς τὸν ἵχον τῆς ἑβδομάδος μετὰ τῶν στίχων «Υψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκινεθε τὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι Ἄγιός ἐστι» κη «Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων».

³² Ἦτοι εἰς τὸν Ἑσπερινὸν μετὰ τὴν Εορτήν τῆς Ὑψώσκος τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῶν Χριστουγέννων, θῆφρανῶν, Θεομῆ, Ἀναλήψεως, Πεντηκοστῆς καὶ Μεταμορφώσεως Παρ' ἡμῶν ψάλλεται καὶ εἰς τὴν Ἑορτήν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ εἰς τὴν ἐπομένην αὐτῆς. Ἐάν ὅμως τύχῃσιν ἐν Σαββάτῳ ἑσπέρας, ἀντὶ τοῦ *Μ. Προκειμένου* ψάλλεται τὸ «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν».

³³ Κατ' ἐξάρεσιν λέγεται Αναγνώσματα καὶ εἰς τὴν Εορτήν τῶν Ἑγκαινῶν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως (τῆ Σεπτεμβρίου), καὶ τοῖς εορτάζεται μετὰ Εισόδου μόνον.

³⁴ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (κς' Σεπτεμβρίου καὶ ἡ Μιέξιν), Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου (ζη' Οκτωβρίου), Φιλίππου ἐξ τῶν Δώδεκα (ιδ' Νοεμβρίου), Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου (λ' Νοεμβρίου) καὶ Πέτρου καὶ Παύλου Ἰουνίου). Ἐν ταύτῃ περιπτώσει δ μὲν κανονάρχης ἴσταται ἄσχετος, οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἀπαβάλλουσι τὸ χου- Ηη'κούλιον αὐτῶν.

17. Περί της Εκτενούς ιεήσεως

Ἐάν ὁ Ἑσπερινός 2ῃ Εἰσοδόν, εὐθύς μετά τὰ Προκείμενον (ἢ τὰ Αναγνώσματα) λέγεται ἡ Εκτενής ὑπὸ τοῦ διακόνου, ἢτοι τὰ «Ἐἴπωμεν πάντες», καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν «Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος». Εἶτα ὁ Προεστώς τὸ «Καταξίωσον» καὶ ὁ διάκονος *σνεχίζβι* μέ τὰ Πληρωτικά, ἢτοι τα «Πλη- ρώσωμεν τὴν ἑσπερινὴν δέησιν». Εἴτα ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν «Ὅτι ἀγαθός καὶ φιλάνθρωπος», τὸ «Εἰρήνη πάσι» καὶ τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας. Εἷς δὲ τὴν περίπτωσιν Χοροστασίας, ἡ εὐχὴ τῆς κεφα- λοκλισίας λέγεται παρὰ τοὺς χοροστατοῦντος.

Μὴ γνομένης Εἰσοδού, τὸ «Καταξίωσον» λέγεται εὐθύς μετά τὸ Προκείμενον, τα δὲ Πληρωτικά μετά τὸ «Καταξίωσον» καὶ ἡ Εκτενής μετά τὰ Απολυτικά.

Ἐάν ψάλλεται κοινὴ Παράκλησις εἰς τὸ Καθολικόν, ἡ Εκτενής οὐ λέγεται μετά τὰ Απολυτικά, ἀλλ' ἐνσωμάτου¹ εἰς τὴν Παράκλησιν.

18. Περί της Λιτής

Ἐάν τελῆται Ἀγρυπνία, μετά τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας καὶ τὴν ἐκφώνησιν «Εἴη τὸ κράτος», ἐξερχόμεθα ἐκ τῶν νάρθηκα ψάλλοντες τὰ Ἰδιόμελα τῆς Λιτής. Προπορεύεται ὁ διάκονος θυμῶν καὶ Ἰπνοῦπ² ἱερεὺς κρατῶν τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἢ τῆς Ἑορτῆς, ὁ Καθηγούμενος μετά μανδύου καὶ πατερ ἰτζας³ ψάλλει καὶ οἱ λοιποὶ. Τὸ ἀ' Ἰδιόμελον ψάλλει ὁ Καθηγούμενος*, τὸ β' ὁ ἱερεὺς, καὶ τὰ λοιπὰ οἱ ψάλλει κατ' ἐναλλαγὴν⁴.

Ψαλλομέν' ὄν τῶν Ἰδιομέλων θυμῶν ὁ διάκονος τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοῦ δισκελλίου κύκλω δίς, τὸν Καθηγούμενον καὶ τοὺς παρισταμένους ἀδελφούς, αὐτὴς τὴν εἰκόνα καὶ τὸν Καθηγούμενον. Πληρωθέντος τοῦ «Καὶ νῦν» ποιεῖ δὲ ἐκκλησιαστικὸς *μετάνοιαν* εἰς τὸν χοροστατοῦντα Προεστῶτα καὶ ἀνοίγει τὸ καταπέτασμά⁵. εἰσέρχεται δὲ ὁ διάκονος ἐμπροσθεν τῆς εἰκόνος καὶ ἐκφωνεῖ τὸ «Σωσον, ὁ Θεός, τὸν λαόν σου... ἁμαρτωλῶν δεομένων σου καὶ ἐλέησον ἡμᾶς». Εἴτα ὁ ἀ' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον» (γ', μ' καὶ γ') καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν...». Εἶτα ὁ β' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον» γ' καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν...». Ὁ ἀ' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον» γ' καὶ ὁ διάκονος ἴρ «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν θλιβομένης τε καὶ καταπονούμενης». Ὁ β' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον» (γ', μ' καὶ πάλιν γ') καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ δια- φυλαχθῆναι τὴν ἁγίαν Μονὴν τούτην». Λεγομένου τούτου, ψάλλουσιν οἱ χοροὶ τὸ «Κύριε ἐλέησον» μ' (ἀνά τ' ἐναλλάξ) καὶ αὐτὴς γ' ἐναλλάξ, καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα καὶ ὑπὲρ τοῦ εἰσακοῦσαι Κύριον τὸν Θεόν». Ὁ Προεστώς τὸ «Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεός» καὶ τὸ «Εἰρήνη πάσι». Ὁ διάκονος* «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῆ Κυρίου κλίνωμεν» καὶ ὁ ἱερεὺς τὸ «Δέσποτα πολυέλεε, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ». Καὶ μετά ταῦτα, ψαλλόμενον τῶν Ἀποστίχων εἰσερχόμεθα ἐντὸς τοῦ κυρίου ναοῦ.

Ἐάν δὲν τελῆται Ἀγρυπνία ἀλλὰ γίνεται *Χιρθρος βαθός* (ἢτοι Μεγάλοι Κώδωνες), ψάλλομεν τὰ Ἰδιόμελα τῆς Λιτής οὐχὶ εἰς τὸν Ἑσπερινόν ἀλλ' εἰς τὸ Μεσονυκτικόν, μετά τὸν Ἄμωμον καὶ τὸ «Ἰησοῦ». Ταῦτα ψάλλονται ἐκ τοῦ ἀναλογίου ἀνευ κανοναρχήματος, ἀρχομένου τοῦ ἀ' χοροῦ καὶ τῶν Κωδῶνων κρουομένων. Μετὰ τὸ «Καὶ νῦν» λέγει ὁ διαβαστής τὸ Τρισάγιον καὶ ὁ ἀ' χορὸς ψάλλει τὸ Απολυτικόν. Εἶτα ὁ ἱερεὺς τὰ «Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός» καὶ οἱ διαβασταὶ τὰ «Κύριε ἐλέησον» μ'. Ακολουθῶς γίνεται Ἀπόλυσις μετά τῶν «Ἐὐξόμεθα», Ἐν δὲ Κυριακῇ τὰ Ἰδιόμελα τῆς Λιτής ψάλλονται εὐθύς μετά τὸν Τριαδικὸν Κανόνα, πρὸ τῶν Τριαδικῶν Μεγαλυναρίων.

¹ Ἐάν ἡ Ἀγρυπνία τελῆται 4ῃ τῆς μηνίμης Ἁγίου, ψάλλεται πρῶτον τὸ Ἰδιόμελον τῆς Μονῆς καὶ Ἰπνοῦ τὰ τοῦ Ἁγίου, Ἐν Δεσποτικῇ ἢ Θεομητορικῇ Ἑβρῆ, ψάλλονται τὰ Ἰδιόμελα τῆς Ἑορτῆς μόνα.

² Ἄμα τῷ ἀφίξει τῆς (Εἰχθόνος, οἱ διαχονηταὶ τοῦ Μαγαρείου καὶ τῆς Τραπεζῆς ἀσπτάζονται αὐτὴν καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰς διακονίας αὐτῶν, λαμβάνοντες συνάμα καὶ εὐχὴν παρὰ τοῦ Καθηγούμενου. Τὸ αὐτὸ ποιοῦμεν ἀπαντες Χαλῖς β'ς Πανηγύρεως - ἀσπαζόμεθα δηλονότι αὐτὴν πρὸ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὸ Μέγα Συνοικίδιον διὰ τὸ κέρασμα.

στίχων «Ενεδύσατο Κύριος δύναμιν και περιεζώσατο» και «**Και γάρ έστερέωσε την** οικουμένη, ήτις ου σάλευθήσεται».

Έν τω *Μικρω Έσπερνω* ουκ εκφωνεί ό ιερεύς το « Εσπέρας Προκειμενον», άλλα ψάλλεται ευθύς υπό των χορών μετά το «Φως Ιλαράν».

Είς την περίπτωσιν *Εισόδου υπό πάντων τών Ιερών*, το Προκειμενον ψάλλεται παρ' αúτων εις ήχον β' (κατά Βατοπαιδινην παράδοσιν), είτε έν τω μέσω του ναού (Μεγάλοι Κωδώνεσ ή *Αγρυπνία*) ει' τε έκατέρωθεν του δεσποτικού θρόνου (έν Χοροστάσιά). Ειτα επαναλαμβάνει τοúτό ό α' χορός, ει' τα **ό β'**, και αυθις οι ιερείς από του Βήματος, αφήνοντες κατάληξιν εις τον α' χορόν.

Είς τούς *Εσπερινούς της Μ. Τεσσαρακοστής όδρην* ειτερα Προκειμενα, ειδικά δι' έκάστην ή μέραν. Έν α' τς ήμέραις τίθενται Μεσόρια κατά την περίοδον των Νηστειών των Χριστουγέννων και ΆγιοΛ Αποστόλων, ψάλλεται άντί του Προκειμένου της ημέρας το *Αλληλούια*³¹ μετά των στίχων αυτού. Οί τούτο ψάλλεται και εις τούς Εσπερινούς των Ψυχοσαββάτων της Απόκρως και της Πεντηκοστής. Ιωσαύτως δέ και τη Τρίτη και Πέμπτη εσπέρας της Τυρινής (έν δέν τύχη εορταζόμενος Άγιος).

Είς τούς Εσπερινούς οπτινες επληρη Με'λων Δεσπετικών Εορτών³², ψάλλονται *Μεγάλα Προκειμενα*. Τοιαύτα ψάλλονται και έν έκάστη Κυριακή εσπέρας της Μ. Τεσσαρακοστής (πλήν των Βαΐων), και εις τούς Εσπερινούς της Διακαινησίμου Έβδομάδος.

16. Περί των Αναγνώσμάτων

Είς εορταστικότητα Μικρών Κωδώνων και ανωτέρω³³, μετά το Προκειμενον άναγινώσκοντάς Αναγνώσματα (*Προφητεία*) έκτης Παλαιός Διαθήκης, εχρητα συναφή σχέσιν με τον εορταζόμενο Άγιον ή την Εορτήν. Τα Οτα λέγονται υπό του κανονάρχου εις το μέσον του ναου, του διακόνου πρό- εκφωνούντος προ της επιγραφής τό «Σοφία» και κατόπιν το «Πρόσχωμεν».

Είς μνήμας πινων *Αποστόλων*³⁴ άναγινώσκονται *περοσαία* έκ των *Καθολικών Επιστολών* της Καινής Διαθήκης, ατινες λέγονται καπά τό υφος του Αποστόλου (ήτοι έμμελώς).

Είς τούς Εσπερινούς των Χριστουγέννων, θεοφανείων, Εύαγγελισμοú και Μ Σαββάτου άναγινώσκονται κατ' εξαίρεση/ πλείονα των τριών Αναγνώσμάτων. Πλείονα των τριών άναγινώσκονται και όσάκις τύχει *εορταζόμενος Άγιος* έν Εορτη ή καθημερινη του Τριωδίου.

Είς τούς *καθημερινούς Εσπερινούς* της Μ- *Τεσσαρακοστής* και της Μ. Έβδομάδος (Μ. Δευτέρας ειός Μ. Τετάρτης) άναγινώσκονται β' Αναγνώσματα.

³¹ Προκειμενον* τη μέν Κυριακή εσπέρας τό σύνθεσ Προκειμενον της ημέρας, τη δε Τρίτη και Πέμπτη εσπέρας τό «Αλληλούια» εις τόν ήχον της εβδομάδος μετά των στίχων «Ύψοιτε Κύριον τον Θεόν ήμων και προσκυνάτε τω ύποπόδιω των ποδών αυτού, 2τι 'Άγιός έστι» και! «Και εις τούς αιώνας των αιώνων».

³² Ητοι εις τόν Έσπερινόν μετά την Εορτήν της Ύψώσεως του Τιμού Σταυρού, των Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Θεομά, Αναλήψεως, Πεντηκοστής και Μεταμορφώσεως. Παρ' ήμζν ψάλλεται και εις την Εορτήν του Βδά' γ*· λισμοΟ και εις την *ιπομένην* αυτής. Έάν όμως τύχουσιν έν Σαββάτν *εσπέρας*, άντί του Μ. Προκειμένου ψάλλεται τό «Ο Κύριος έβασίλευσεν».

³³ Κατ' εξαίρεσιν λέγομεν Αναγνώσματα και εις την Εορτήν των Εγκαινίων της άγίας του Χριστού Αναστάσεως (ην' Σεπτεμβρίου), καίτοι εορτάζεται μετά Εισόδου μόνον.

³⁴ Ιωάννου του Θεολόγου (κς' Σεπτεμβρίου και η' Μαΐου), *Τακόβον του Αδύλφοθιου* (κ' Οκτωβρίου), Φι* ώσπου έκ των *Δώδεκα* (ιδ' Νοεμβρίου), *Ανδρέου του Πρωτοκλήτου* (λ' Νοεμβρίου) και Πέτρου και Παύλου (ξ&ξ) (Ιουνίου). Έν τοιαύτη περιπτώσει ό μέν *χανονάρχης* *ίσταται* άσκεπής, οι δε άόλυφοι αποβάλλουσι τό κου- &w; αυτόν.

ΠΡΟΒΕΩΡΙΑ

17. Περί της Εκτενούς δεήσεως

Ἐάν ὁ Ἑσπερινὸς (Σ) Εἰσοδὸν, εὐθὺς μετὰ τὸ Προκείμενον (ἢ τὰ Αναγνώσματα) λέγεται ἡ Εκτενὴς Ὁπὸ τοῦ διακόνου, ἦτοι τὰ «Ἐ' ἴητομεν πάντες», καὶ 6 ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν «Ὅτι ἐλεῆμων καὶ φιλόνητος». Εἶτα ὁ Προεστῶς τὸ «Καταξίωσαν» καὶ ὁ διάκονος συνεχίζει μετὰ Πληρωπῶν, ἦτοι τὰ «Πλη- ρώσωμιν τὴν ἑσπερινὴν δέησιν». Ἐἴτα ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν: «Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόνητος», τὸ «Ἐιρήνη πξπ» καὶ τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλολκισίας. Εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν Χοροστασίας, ἡ εὐχὴ τῆς κεφαλολκισίας λέγεται παρὰ τοῦ χοροστατοῦντος.

Μὴ γενομένης Εἰσοδου, τὸ «Καταξίωσαν» λέγεται εὐθὺς μετὰ τὸ Προκείμενον, τὰ δε Πληρωπικὰ μετὰ τὸ «Καταξίωσαν» καὶ ἡ Εκτενὴς μετὰ τὰ Ἀπολυτικά.

Ὅταν ψάλληται κοινὴ Παράκλησις εἰς τὸ Καθολικόν, ἡ Εκτενὴς οὐ λέγεται μετὰ τὰ Ἀπολυτικά, ἀλλ' ἐνσώματο!! εἰς τὴν Παράκλησιν.

18. Περί της Λιτῆς

Ἐάν τελῆται Ἀγρυπνία, μετὰ τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλολκισίας καὶ τὴν ἐκφώνησιν/ «Ἐἴ η τό κράτος», ἐξερχόμεθα ἐκ τὸν νάρθηκα ψάλλοντες τὰ Ἰδιόμελα τῆς Λιτῆς. Προπορεύεται ὁ διάκονος θυμῶν καὶ ἐπονται ὀϊερεὺς κρατῶν τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἢ τῆς Ἑορτῆς, ὁ Καθηγούμενος μετὰ μανδύου καὶ πατερτζῆς, Μ ψάλλται καὶ οἱ λοιποί. Ἰο α' Ἰδιόμελον ψάλλει ὁ Καθηγούμενος³³, τὸ β' ὁ ἱερεὺς, καὶ τὰ λοιπὰ Ἰοί ψάλλται κατ' ἐναλλαγὴν³⁶. Ψάλλοντες τὸν Ἰδιόμελον θυμία δὲ διάκονος τὴν Εἰκόνα ἐπὶ τοῦ δισκελλίου κύκλω δίς, τὸν Καθηγούμενον καὶ τοὺς παρισταμένους ἀδελφούς, αὐτὴς τὴν Εἰκόνα καὶ τὸν Καθηγούμενον. Πληρωθέντος τοῦ «Καὶ νυν» ποιεῖ δὲ ἐκκλησιαστικὸς μετάνοιαν εἰς τὸν χοροστατοῦντα Προεστῶτα καὶ ἀνοίγει τὸ καταπέτασμα εἰσέρχεται δὲ ὁ διάκονος ἐμπροσθεν τῆς Εἰκόνης καὶ ἐκφωνεῖ τὸ «Σωσον, ὁ Θεός, τὸν λαόν σου... ἁμαρτωλῶν δεομένων σου καὶ ἐλέησον ἡμᾶς». Ἐἴτα ὁ α' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον» (γ', μ' καὶ γ') καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα ὀπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν...». Ἐἴτα ὁ β' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον», γ καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα ὀπέρ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν...». Ὁ α' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον» γ καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα ὀπέρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν θλιβομένης τε καὶ καταπονούμενης». Ὁ β' χορὸς τὸ «Κύριε ἐλέησον» (γ', μ' καὶ πάλιν γ') καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα ὀπέρ τοῦ δια- φυλαχθῆναι τὴν ἁγίαν Μονὴν ταύτην». Λεγομένου τούτου, ψάλλουσιν οἱ χοροὶ τὸ «Κύριε ἐλέησον» μ' (ἀνά τ' ἐναλλάξ) καὶ αὐτὴς γ' ἐναλλάξ, καὶ ὁ διάκονος τὸ «Ἐπι δεόμεθα καὶ ὀπέρ τοῦ εἰσακούσαι Κύριον τὸν Θεόν». Ὁ Προεστῶς τὸ «Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ θεός» καὶ τὸ «Ἐιρήνη πας». Ὁ διάκονος* «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνομεν» καὶ ὁ ἱερεὺς τὸ «Δέσποτα πολυέλεε, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ*». Καὶ μετὰ ταῦτα, ψάλλοντες τὸν Ἀποστόχων εἰσερχόμεθα ἐντὸς τοῦ κυρίου ναοῦ.

Ἐάν δὲν τελῆται Ἀγρυπνία ἀλλὰ γίνεται Χρῆθος βαθὺς (ἦτοι Μεγάλοι Κώδωνες), ψάλλομεν τὰ Ἰδιόμελα τῆς Λιτῆς οὐχὶ εἰς τὸν Ἑσπερινόν ἀλλ' εἰς τὸ Μεσονυκτικόν, μετὰ τὸν Ἄμωμον καὶ τὸ «Πιστεύω». Ταῦτα ψάλλονται ἐκ τοῦ ἀναλογίου ἀνευ κανοναρχήματος, ἀρχομένου τοῦ α' χοροῦ καὶ τὸν Κωδῶνων κρουομένων. Μετὰ τὸ «Καὶ νυν» λέγει ὁ διαβαστὴς τὸ Τρισάγιον καὶ ὁ α' χορὸς ψάλλει τὸ Ἀπολυτικόν. Εἶτα ὁ ἱερεὺς τὰ «Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ θεός» καὶ οἱ διαβασταὶ τὰ «Κύριε ἐλέησον» μ'. Ἀκολουθῶς γίνεται Ἐπόλισις, μετὰ τὸν «Ἐὐξόμεδα», Ἐν δὲ Κυριακῇ, τὰ Ἰδιόμελα τῆς Λιτῆς ψάλλονται εὐθὺς μετὰ τὸν *ριαδικὸν Κανόνα, πρὸ τὸν Τριαδικὸν Μεγαλυναρίων.

¹⁵ Ἐάν ἡ Ἀγρυπνία τελῆται ἐπὶ τῇ μνήμῃ Ἁγίου, ψάλλεται πρῶτον τὸ Ἰδιόμελον τῆς Μονῆς καὶ ἐπονται τὰ τοῦ Ἁγίου. Ἐν Δεσποτικῇ ἢ Θεομητορικῇ Ἑορτῇ, ψάλλονται τὰ Ἰδιόμελα τῆς Ἑορτῆς μόνα. Ἄμα τὴ ἀφίξει τῆς Εἰχῆνος, οἱ ἱερακονῆται τὸ Οὐ Μαγειρείου καὶ τῆς Τραπεζῆς ἀσπάζονται αὐτὴν καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰς διακονίας αὐτῆν, λαμβάνοντες συνάμα καὶ εὐχὴν παρὰ τοῦ Καθηγουμένου. Τὸ ἀπό ποιούμεν ἅπαντες χρ! εἰς τὰς Πανηγύρεις - ἀσπάζομεθα δηλονότι αὐτὴν πρὸ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὸ Μέγα Συνοδικὸν διὰ τὸ κέρασμα.

19- Περί των στιχηρών των Αποστίχων

Μετά τήν κεφαλοκλισίαν καί τήν ἐκφώνησιν «Εἴη τό κράτος» (ἢ ἐν Ἀγρυπνῇ μετά τήν Αἰτήν)!* ἀρχόμεθα των Αποστίχων στιχηρών. Τό πρότον ψάλλεται ἀνευ στίχου, τά δέ λοιπά μετά των ἁμῶν δίων κατά τήν περίπτωσιν στίχων. Ο αριθμός αυτών ποικίλλει ἀναλόγως τῆς ἡμέρας ἢ τῆς ἑορτῆς; & Ἐν καθημερινῇ καί Ἑορτῇ ψάλλονται γ'.

Εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις ψάλλονται δ'.

α) Ἐν ἐκάστῳ Σαββάτῳ ἐσπέρας - καί ἐνίοτε Παρασκευῇ ἐσπέρας (εἰς τινας ἤχους μόνον), β) Ὅταν τό Μηναιὸν ὀρίξη ἐπιπλέον του Δοξαστικῶν καί ἑταρον Ἰδιόμελον του Αγίου ὡς δ' στιχηρῶν μετά τα Αποστίχα της Παρακλητικῆς, γ) Ὅταν τύχη εορταζόμενος Ἅγιος τῆ ἑβδομάδι της Τυρινῆς, ὁπότε εἰς τόν Στίχον λέγομεν τό Ἰδιόμελ.® του Τριωδίου ἀπαξ καί ἀκολουθῶς τά γ' στιχηρὰ του Αγίου.

Ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ἑβδομάδι καί ἐν ἐκάστῳ Σαββάτῳ ἐσπέρας του Πεντηκοσταρίου ψάλλονται ἐ'. Ἰστέον δτι, ὅταν ὁ ἀριθμὸς των στιχηρών ἢ περιττός, ἀρχεται ὁ α' χορὸς, ἔνω δταν ἢ ζυγὸς, ἀρχεται ρ β' χορὸς. Τοῦτο γίνεται ἵνα τό Δοξαστικὸν των Αποστίχων ψαλή ὑπὸ του β' χοροῦ.

20. Περί του Δοξαστικῶν των Αποστίχων

Τὰ Αποστίχα ἐπισφραγίζονται συνήθως διὰ Ἰδιόμελου τίνος, του ὁποῖου προτάσσεται ὁ στίχος «Δόξα· Πατρί καί Ὑἱὸ καί Ἁγίῳ Πνεύματι», διὸ καί καλεῖται Δοξαστικόν.

Τὸ Δοξαστικὸν των Ἑσπερίων ψάλλει ὁ α' χορὸς, ἔνω τὸ των Αποστίχων ὁ β'. Εἰς περίπτωσιν Ἀγρυ; * πνίας, εἰς τὸν Μικρὸν Ἑσπερινὸν ἀρχεται ὁ β' χορὸς, διὸ καί ψάλλει οὗτος τὸ Δοξαστικὸν των Ἑσπεριῶν ἔνω ὁ α' χορὸς τὸ των Αποστίχων.

21. Περί του Θεοτοκίῶν των Αποστίχων

Τὸ Δοξαστικὸν των Αποστίχων ἐπισφραγίζεται παρομοίως διὰ θεοτοκίου, προτασσομένου του στίχου: «Καί νυν καί αἰεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας των αἰῶνων. Ἀμήν». Ἐάν ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας στερήται Δοξαστικῶν, τότε ψάλλεται ἐνταῦθα τὸ ὀρισθὲν Θεοτοκίον της Παρακλητικῆς, προτασσομένων των δύο., στίχων ὁμοῦ «Δόξα. Καί νυν».

Εἰς Δεσποτικὰ καί Θεομητορικὰς ἑορτάς, τὸ Ἰδιόμελον Δοξαστικὸν ψάλλεται μόνον ἀνευ ἑτέρου Θεοτοκίου, διὸ καί προτάσσονται αὐτοὶ οἱ δύο στίχοι ὁμοῦ «Δόξα. Καί νυν.»³⁷.

Διακρίνονται αἱ ἀκόλουθοι κατηγορίαι θεοτοκίων·

Προσόμοια θεοτοκία ἢ Σταυροθεοτοκία

Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὰς καθημερινὰς ἀκολουθίας, ἤτοι ἀνευ Εισόδου. Εἰς τὰ Σταυροθεοτοκία ἴΓ ἀρίτ σταταὶ ἢ Θεοτόκος θρηνοῦσα προ του Σταυρου.

Ἑορτασὰ θεοτοκία

Μικρότερα, οὐχὶ Προσόμοια, θεοτοκία, ἀπανα ψάλλονται κυρίως εἰς τὰ Αποστίχα του Ἑσπερινῶν καί εἰς τοὺς Αἴνους.

Υπάρχει ἐν δι' ἑκάστον ἤχον*

Ἦχος α'- «Ἀμαρτωλῶν τὰς δεήσεις προσδεχομένη», Ἦχος β'* «Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου», Ἦχος γ'· «Θεοτόκε ἢ προστασία πάντων τῶν δεόμενων», Ἦχος δ'* «Ἐκ παντοίων κινδύνων», Ἦχος πλ. α'· «Μακαρίζομέν σε, Θεοτόκε Παρθένε», Ἦχος πλ. β'· «Θεοτόκε, σὺ εἶ τῆ ἀμπελοζ», Ἦχος βαρὺς* «Εἰρή· νευσον πρεσβείας της Θεοτόκου», Ἦχος πλ. δ'· «Τὰ οὐράνια ἡμεί σε» ἢ «Δέσποινα, πρόσδεξαι».

³⁷ Ἐξαρούμενης τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ἐν β' εἰς τόν Στίχον ψάλλεται δν Ἰδιόμελον εἰς τὸ «Δόξα» καί ἑταρον εἰς τὸ «καί νῦν».

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

θεοτοκία Βηματαρίσης,

Ιδιόμελα άτινα ψάλλοντοή· παρ' ήμίν καθ' έκάστην Τρίτην πρός τιμήν της θαυματουργοί! εικόνας της Παναγίας Βηματαρίσης^ήτοι. τη Δευτέρα είς τόν Έσπερινόν και τη Τρίτη είς τόν Όρθρον), εις τον τυχόντα ηχον της εβδομάδος^άντίτων σνήθων Θεοτοκίων των Έσπερίων, Αποστίχων και Άποστίχων τών

Θεοτοκία τής Όκτωήχου

ψάλλονται έν έκάστω Σαββά^ιρέσπέρας είς τόν Στίχον, είς τον ηχον του προηγηθέντος Δοξαστικού τοΟ Αγιοίί έάίί ύπάρχη,είδ' Σλωσ είς τόν ^χον των Άναστασίμων. Υπάρχει ξν δι' "έκαστον ^χον" Ηχος α' «Ιδού πεληρότα^ή του Ήσάισυ πρόρρησις», Ηχος β' «^Ω θαύματος καινού, πάντων των πάλαι θαυμάζκ*#^ρχοο|5|«Ασπόρος έκ θείου Πνεύματος», Ηχος δ' «Νευσον παρακλήσεσ», Ηχος πλ. α * «Ναός και πόλη ύπάρχεις», Ηχος πλ. β' «Ο ποιητής και λυτρωτής μου Πάναννε», Ηχος βαρύς* «Υπό τήν σπιν Δέσποινα σκεπήν», Ηχος πλ. δ' «Ανούμφευνε Παρθένε»^

Ψάλλονβ |7|σηξ είς τά Άπόστιχα Αγίου ή Έορτης έορταζομένων μετά Μικρών Κωδώνων και άνω- τέρω,εις τών ηχον-ζου Δοξαστικού.

Τά ανωτέρω Θεοτοκίακαλιμάνονται είς τας έξης περιπτώσεις*

α) Έάν συμπεσηΜεγάληΔεσποτική ή θεομητορική Έορτή, Προεόρτια, Μεθέορτια και Απόδοσις Έορτης, σπότε ψάλλεται το της Έορτης. β) Έάν σύμπέση μνημηΑγίου-εχουσεϊδικά θεοτοκία (ς* Σεπτεμβρίου, ις' Όκτωβρίου, η' Νοεμβρίου, κδ' Ιουνίου)ή ειδικά Πραιεόρτια (λ' Νοεμβρίου, ς, ιβ', ιε', ις' και ιζ' Δεκεμβρίου), σπότε ψάλλομεν «Δόξά» του Αγίου* «Και νυν» το ειδικόν. γ) Έάν τύχη μνήμη Αγιοαίεις-Ισυνάξεις Πατέρων (π.χ. Συναξεις ΟίκουμεικωνΣυνόδων, Κυριακή Προπατόρων, Κυριακή πρό της Χρίστου Γεννήσεως, Κυριακή Αγίων Πάντων), σπότε ψάλλομεν «Δόξα» του Αγίου; «Και νυν. ^τών Πατέρων»³⁸.

22. Περί του «Νυν απολύεις»

Μετά τδ «Και νΟν» των Αποστίχων, απαγ/έλλει ό Προεστω³⁹ το «ΝΟν απολύεις». ΕΓτα τδ Τρισάγιο και πα Απολυτικά! Τάν^ά^ολάζουσιν σταν τεληται σνημμένως μετά του Έσπερινού Λειτουργία (περία ή Έβδομάδακαι τήν Απόδοσιν.του Πάσχα,

εϊαίς άντικαθίστανταιϊτύπο των γ' ψαλών «Χριστός άνέστη».

23- Περί της Αρτοκλασίας^^

Έάν τεληται Άγρω7νία, κατά τήν διάρκειαν της Λιτης εύτερεπίζει ο παραβηματάρηστραπέζιον έν τω μέσω^ και τήθησ-ιν Ιπ' αύτω δίσκον με ε' άρτους, οίνον και ελαιον* άνάπτει δέ κύκλω δ' λαμπάδας. Μετά το Τρισάγιο» και τά Απολυτικά του Αγίου, εξέρχεται ο διάκονος εις τό μέσον ^του «Θεοτόκε Παρθένάγαλλομέ)?θΗΗΗ·|ί|Α|:ε*μ|κυκλω δίς τό τραπέζιον και ακολουθως τον Καθηγούμενον* τούς χ^ρούξ 5@ τούς λουπους. Εϊτα εξέρχεται και ό ιερεύς και λέγει ό Καθηγούμενος εμπροσθεν της Αρτοκλασίας τήν εύχην «Κύριε Ιήσου Χριστέ, ό εύλογησας τούς πέντε άρτους». Ταύτης πληρωθείσης

³⁸ ΤΒΛτ, 6.3) 253).

³⁹ Εξαίρεσει των Μικρών Έσπερινών, έν οίς λέγεται υπό τοΟ ακανονάρχου., ^,ω<-

⁴⁰ Είς Δεσποτικές Έορτάςού ψάλλεταιτό «Θεοτόκε Παρθένε», αλλά το Απολυτικόν της Έορτης έχ. γ. Έντοιαύτ} περι- πτώσει! &άκιν« εξέρχεται.μετά τήν α' επανάληψιν. Κατά παράδοσιν της ήμετέρας Μονής (ΤΒδ σ. 7 και ΤΒ^, ^ 35), ψάλλομα τι «Θεοτική Παρθένε» και είς τας Θεομ<-)τορικές Έορτάς, καίτοι τά πλείστα Τυπικά όρίζουσι και ένταύθα τό Απολυτικόν® γ'. Είς τας Με/άλας Πανηγύρεις της Μονής (ΕώηηελισμοΟ και τιμίας Ζώνης) τό «Θεοτόκε Παρθένε» ψάλλεται δίχορον οκτώηχον (ιαρκείας,μ).|

19. Περὶ τῶν στιχηρῶν τῶν Ἀποστίχων

Μετὰ τὴν κεφαλοκλισίαν καὶ τὴν ἐκφώνησιν «Εἴη τὸ κράτος» (ἢ ἐν Ἀγρυπνίᾳ μετὰ τὴν Αἰτήν), ἀρχόμεθα τῶν Ἀποστίχων στιχηρῶν. Τὸ πρῶτον ψάλλεται ἀνευ στίχου, τὰ δὲ λοιπὰ μετὰ τῶν ἁρμο- δίων κατὰ τὴν περίπτωσιν στίχων. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ποικίλλει ἀναλόγως τῆς ἡμέρας ἢ τῆς ἑορτῆς* Ἐν καθημερινῇ καὶ ἑορτῇ ψάλλονται γ'.

Εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις ψάλλονται <Γ>:

α) Ἐν ἐκάστῳ Σαββάτῳ ἑσπέρας - καὶ ἐνίοτε Παρασκευῇ ἑσπέρας (εἰς τινὰς ἴχους μόνον), β) Ὅταν τὸ ΜηνάΓων ὀρίζῃ ἐπιπλέον τοῦ Δοξαστικοῦ καὶ ἕτερον Ἰδιόμελον τοῦ Ἁγίου ὡς δ' στιχηρῶν μετὰ τὰ Ἀπόστιχα τῆς Παρακλητικῆς, γ) Ὅταν τύχη εορταζόμενος Ἅγιος τῆ ἑβδομάδι τῆς Τυρινῆς, ὁπότε εἰς τὸν Στίχον λέγομεν τὸ Ἰδιόμελόν!

τοῦ Τριωδίου ἀπαξ καὶ ἀκολουθῶς τὰ γ' στιχηρά του Ἁγίου.

Ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ἑβδομάδι καὶ ἐν ἐκάστῳ Σαββάτῳ ἑσπέρας τοῦ Πεντηκοσταρίου ψάλλονται ε'. Ἴστέον ὅτι, ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν στιχηρῶν ἢ περιττός, ἀρχεται ὁ α' χορός, ἐνὼ ὅταν ἢ ζυγός, ἀρχεται ὁ β' χορός. Τοῦτο γίνεται ἵνα τὸ Δοξαστικὸν τῶν Ἀποστίχων ψαλῆ ὑπὸ τοῦ β' χοροῦ.

20. Περὶ τοῦ Δοξαστικοῦ τῶν Ἀποστίχων

Τὰ Ἀπόστιχα ἐπισημαίνονται συνήθως διὰ Ἰδιόμελου τινός, τοῦ ὁποῦ προτάσσεται ὁ στίχος «Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι», διὸ καὶ καλεῖται Δοξαστικόν.

Τὸ Δοξαστικὸν τῶν Ἑσπερίων ψάλλει ὁ α' χορός, ἐνὼ τὸ τῶν Ἀποστίχων ὁ β'. Εἰς περίπτωσιν Ἀγρυπνίας, εἰς τὸν Μικρὸν Ἑσπερινὸν ἀρχεται ὁ β' χορός, διὸ καὶ ψάλλει οὗτος τὸ Δοξαστικὸν τῶν Ἑσπερίων, ἐνὼ ὁ α' χορός τὸ τῶν Ἀποστίχων.

21. Περὶ τοῦ Θεοτοκίου τῶν Ἀποστίχων

Τὸ Δοξαστικὸν τῶν Ἀποστίχων ἐπισημαίνεται παρομοίως διὰ Θεοτοκίου, προτασσομένου τοῦ στίχου «Καὶ νυν καὶ αἰ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν». Ἐάν ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας στερῆται Δοξαστικοῦ, τότε ψάλλεται ἐνταῦθα τὸ ὀρθόθεν Θεοτοκίον τῆς Παρακλητικῆς, προτασσομένων τῶν δύο στίχων ὁμοῦ «Δόξα. Καὶ νυν».

Εἰς Δεσποτικὰς καὶ Θεομητορικὰς ἑορτάς, τὸ Ἰδιόμελον Δοξαστικὸν ψάλλεται μόνον ἀνευ ἕτερου Θεοτοκίου, διὸ καὶ προτάσσονται αὐτοῦ οἱ δύο στίχοι ὁμοῦ «Δόξα. Καὶ νυν.»³⁷.

Διακρίνονται αἱ ἀκόλουθοι κατηγορίαι Θεοτοκίων

Προσώμοια Θεοτοκία ἢ Σταυροθεοτοχία

Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὰς καθημερινὰς ἀκολουθίας, ἢτοι ἀνευ Εἰσοδου. Εἰς τὰ Σταυροθεοτοκία παρί- σταται ἡ Θεοτόκος θρηγούσα προ τοῦ Σταυροῦ.

Ἑορταστικά Θεοτοκία

Μικρότερα, οὐχὶ Προσώμοια, Θεοτοκία, ἀτίνα ψάλλονται κυρίως εἰς τὰ Ἀπόστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ εἰς τοὺς Αἴνους. Υἰάρχει ἐν δι' ἕκαστον %ον·

Ἦχος α'. «Ἀμαρτωλῶν τὰς δεήσεις προσδεχομένη», Ἦχος β'. «Τὴν πάσαν ἐλπίδα μου», Ἦχος γ'* «Θεοτόκε ἢ προστασία πάντων τῶν δέομένων», Ἦχος δ'. «Ἐκ παντοίων κινδύνων», Ἦχος πλ. α'. «Μακαρίζομέν σε, Θεοτόκε Παρθένε», Ἦχος πλ. β'* «Θεοτόκε, σὺ εἶ ἄμπελος», Ἦχος βαρὺς* «Εἰρή- νευσον πρεσβείας τῆς Θεοτόκου», Ἦχος πλ. δ'. «Τὰ οὐράνια ὕμειν σε» ἢ «Δέσποινα, πρόσδεξαι».

³⁷ Ἐξαιρούμενης τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ἐν % εἰς τὸν Στίχον ψάλλεται ἡ Ἰδιόμελον εἰς τὸ «Δόξα» καὶ ἕτερον εἰς τὸ «Καὶ νυν».

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Θεοτοκία Βημμαρίσεως

Ιδιόμελα ατινα ψάλλονται παρ' ἡμῖν καθ' ἐκάστην Τρίτην προς τιμὴν της θαυματουργοῦ! εἰκόνας της Παναγίας Βημμαρίσεως (ἡτοιτὴ Δευτέρᾳ εἰς τὸν Ἑσπερινὸν καὶ τὴ Τρίτῃ εἰς τὸν Ὁρθρον), εἰς τὸν τυχόντα ἦχον της ἑβδομάδος, ἀντὶ τὸν συνήθειον Θεοτοκίων τὸν Ἑσπερίων, Ἀποστίχων καὶ Ἀποστίχων τὸν Αἶνον.

Θεοτοκία της Ὀκτωήχου

ψάλλονται ἐν ἑκαστῷ Σαββάτῳ ἐσπέρας εἰς τὸν Στίχον, εἰς τὸν ἦχον του προηγηθέντος Δοξαστικοῦ του Αγίου, εἰς τὴν ὑπάρχη, εἰδ' ἄλλως εἰς τὸν ἦχον τὸν Ἀναστασίμων. Ὑπάρχει ἐν δι' ἑκάστον ἦχον Ἦχος α': «Φδὸυ πεπλήρωται ἡ τοῦ Ἡσαίου πρόρρησις», Ἦχος β': «Ὡ θαύματος καινοῦ, πάντων τὸν πάλα Θαυμάτων», Ἦχος γ': «Ἀσπύριος ἐκ θεοῦ Πνεύματος», Ἦχος δ': «Νεῦσον παρακλήσεσι», Ἦχος πλ. α': «Ναὸς καὶ πόλις ὑπάρχεις», Ἦχος πλ. β': «Ὁ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς μου Πάντα», Ἦχος βαρῦς: «Υπό τὴν σὴν Δέσποινα σκέπη», Ἦχος πλ. δ': «Ἀνύμφευτε Παρθένε».

Ψάλλονται ἐπίσης εἰς τὰ Ἀπόστιχα Αγίου ἢ Ἑορτῆς ἑορταζομένων μετὰ Μικρὸν Κωδώνον καὶ ἀνω- τέρου, εἰς τὸν ἦχον του Δοξαστικοῦ.

Τὰ ἀνωτέρω Θεοτοκία *καταλαμβάνονται* εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις:

- α) Ἐάν συμπέση Μεγάλῃ Δεσποτικῇ ἢ Θεομητορικῇ Ἑορτῇ, Προεόρτια, Μεθέορτα καὶ Ἀπόδοσις Ἑορτῆς, ὁπότε ψάλλεται τὸ της Ἑορτῆς β) Ἐάν συμπέση μνήμη Αγίου ἔχουσα εἰδικὰ Θεοτοκία (ζ' Σεπτεμβρίου, κς' Ὀκτωβρίου, η' Νοεμβρίου, κδ' Ἰουνίου) ἢ εἰδικὰ Προεόρτια (λ' Νοεμβρίου, ς, ιβ', ιε', ις' καὶ ιζ' Δεκεμβρίου), ὁπότε ψάλλομεν «Δόξα» του Αγίου· «Καὶ νυν» τὸ εἰδικόν. γ) Ἐάν τύχη μνήμη Αγίου εἰς Συνάξεις Πατέρων (π.χ. Συνάξεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων, Κυριακῇ Προπατέρων, Κυριακῇ πρὸ της Χριστοῦ Γεννήσεως, Κυριακῇ Αγίων Πάντων), ὁπότε ψάλλομεν «Δόξα» του Αγίου· «Καὶ νυν» τὸν Πατέρων³⁸.

22. Περὶ τοῦ «Νῦν ἀπολύεις»

Μετὰ τὸ «Καὶ νῦν» τὸν Ἀποστίχον, ἀπαγ/ἔλλει ὁ Προεστός³⁹ τὸ «Νῦν ἀπολύεις». Εἴτα τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ Ἀπολυτικά. Ταῦτα σχολάζουσιν δταν τεληται συνημμένως μετὰ τοῦ Ἑσπερινοῦ Λειτουργία (τελεία ἢ Προηγουμένη), ὡς καὶ κατὰ τὴν Διακαινήσιμον Εβδομάδα καὶ τὴν Ἀπόδοσιν τοῦ Πάσχα, ἐν αἷς ἀντικαθίστανται ὑπὸ τὸν γ' ψαλτῶν «Χριστὸς ἀνέστη».

23- Περὶ της Ἀρτοκλασίας

Ἐάν τεληται Ἀβρυπνία, κατὰ τὴν διάρκειαν της λιτῆς εὐτρεπίζει ὁ παραβηματάρης τραπέζιον ἐν τῷ μέσῳ καὶ τίθησιν ἐπ' αὐτὸ δίσκον μέ ε' ἄρτους, οἶνον καὶ ελαιον* ἀνάπτει δε κύκλω δ' λαμπάδας. Μετὰ τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ Ἀπολυτικά τοῦ Αγίου, ἐξέρχεται ὁ διάκονος εἰς τὸ μέσον -τοῦ «Θεοτόκε Παρθένε» ψαλλομένου⁴⁰- καὶ θυμα κύκλω δις τὸ τραπέζιον καὶ ἀκολουθῶς τὸν Καθηγούμενον, τοὺς χορούς καὶ τοὺς λοιπούς. Εἴτα ἐξέρχεται καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ λέγει ὁ Καθηγούμενος ἐμπροσθεν της Ἀρτοκλασίας τὴν εὐχὴν «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ εὐλόγησας τοὺς πέντε ἄρτους». Ταύτης πληρωθεῖσης

³⁸ I B₁ (σ. 63, 253)...

³⁹ Ἐξαίρεσει τὸν Μικρὸν Ἑσπερινόν, ἐν οἷς λέγεται ὑπὸ τοῦ α' κανονάρχου.

⁴⁰ Εἰς Δεσποτικὰς Ἑορτὰς οὐ ψάλλεται τὸ «Θεοτόκε Παρθένε», ἀλλὰ τὸ Ἀπολυτικίον της Ἑορτῆς ἐκ γ'. Ἐν τῷ αὐτῇ περι- πτώσει ὁ διάκονος ἐξέρχεται μετὰ τὴν α' ἐπανάληψιν. Κατὰ παράδοσιν της ἡμετέρας Μονῆς (TB₁, σ. 7 καὶ 170 - TB₂, σ. 35), ψάλλομεν τὸ «Θεοτόκε Παρθένε» καὶ εἰς τὰς Θεομητορικὰς Ἑορτὰς, καίτοι τὰ πλεῖστα Τυπικὰ *δρίζουσι* καὶ ἐνταῦθα τὸ Ἀπολυτικίον ἐκ γ'. Εἰς τὰς Μεγάλας Πανηγύρεις της Μονῆς (Ἐορα/ελισμοῦ καὶ τίμας Ζώνης) τὸ «Θεοτόκε Παρθένε» ψάλλεται δίχορον ὀκτώηχον (διάρκειας μ).

Μονής τιλούμεν ἐπιπλέον τό Μικρόν Ἀπόδειπνον ἀντί του Μεγάλου τη Τρίτη καί Πέμπτη της Τυρηνῆς ἑσπέρας⁵⁶, ἐκάστη Κυριακή ἑσπέρας της Μ. Τεσσαρακοστής⁵⁷ καί εἰς τα Μεσώρια⁵⁸: τῶν Νηστειῶν! τῶν Χριστουγέννων καί Ἁγίων Ἀποστόλων.

Κατά κανόνα ἀναγινώσκειται εἰς τήν Λιτήν (ἐξονάρθηκα), πλὴν της περιπτώσεως τῶν Προορτίῳ Ἀποδείπνων τῶν Χριστουγέννων (19^η Δεκεμβρίου ἑσπέρας μέχρι καί της 21^{ης} ἑσπέρας) καί Θεοφανείῳ: (α' Ἰανουαρίου ἑσπέρας μέχρι καί της 2^{ης} ἑσπέρας), καί οὐσάκις ἐπισυνάττεται εἰς ἑτέραν ἀκολουθίαν (λ.χ. εἰς Ἀγρυπνίας καί νυκτερινάς ἀκολουθίας⁵⁹ καί εἰς τούς Χαριτισμούς της Μ-Τεσσαρακοστής ἢ ὅποτε ἀναγινώσκειται ἐνδόν του Καθολικοῦ.

Προ του εὐλογησαι τὸν Ἱερέα, κλείουσιν αἱ θύραι προ του «Μεσονυκτικοῦ»⁶⁰, αἵτινες ἱστοροῦσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ἐν δεξιοῖς καί τήν Θεοτόκον ἐν εὐωνύμοις, καί ποιεῖ «Εὐλογητὴν» ἐμπροσθεν αὐταίν* Μετά τό «Πιστεύω» του Ἀποδείπνου ψάλλεται ὁ Κανὼν της ἡμέρας ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου, εἰς τὸ 3 τυχόντα ἴχρον της ἑβδομάδος. Εἰς περιόδους ἐν αἷς παραλείπεται το Θεοτοκάριον (βλέπε κατωτέρω ἄπαρ/ἔλλονται ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ ἐτέρου διαβαστοῦ οἱ Χαριτισμοὶ της Θεοτόκου ἐμπροσθεν της θαυ^ς ματουργοῦ εἰκόνας της Παναγίας Ἐσφαμένης (ἴτοι εἰς τὸν προθάλαμον του Παρεκκλησίου τ^ς; Ἁγίου/ Δημητρίου) ἢ ψάλλεται Κανὼν Ἁγίου τίνος ἐκ τῶν παραλειφθέντων.

Εἴτα ὁ διαβαστὴς τό «Ἀξίον ἔστιν» καί τα λοιπὰ τοῦ Ἀποδείπνου⁶¹. Κοντάκιον λέγομεν τό του Ἀ^ς ἡ^ς της ἡμέρας ἐκ του Ωρολογίου ἢ ἐν περιόδῳ Προορτιῶν ἢ Μεθεόρτων τό ἀντίστοιχόν (ἢ ἀμφοτέρω! ἐάν ὁ Ἅγιος εἰρη Δοξολογίαν).

Αἱ εὐχαὶ «Ἀσπλε, ἀμόλυντε», «Υπερένοξε, Ἀεπάρθε», «Ἐπὶ σοὶ χαίρει» λέγονται ἐμπροσθεν της εἰρημένης εἰκόνας της Θεοτόκου καί αἱ «Καὶ δὸς ἡμῖν, Δέσποτα», «Ἡ ἐλπίς μου ὁ Πατήρ^ς ἐμπροσθ^ς της εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ (του διαβαστοῦ ἀσκεποῦς). Λέγομεν καί τήν εὐχὴν εἰς τὸν Ἅγιον Ἄγγελ^ς ἐμπροσθεν της ψηφιδωτῆς παραστάσεως του Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ (του διαβαστοῦ κεκαλυμμέν^ς Μ Τά Υ «Θεοτόκε Παρθένη» λέγονται ὑπὸ του Καθηγουμένου, του ἡμεριῶν καί τοῦ διαβαστοῦ⁶². Εἴτα Ἀπολυσις ὑπὸ τοῦ ἱερέως καί τὰ «Εὐξόμεθα». Εἰς ἐκάστην αἴτησιν ὁ διαβαστὴς ἀποκρίνεται μετὰ τοῖ «Κύριε ἐλέησον» πλὴν της τελευταίας «Εὐξόμεθα καί ὑπὲρ πάντων τῶν προαναπαυσαμένων^ς ἢ ἡ λέγει «Κύριε ἐλέησον γ', Ὁ θεὸς συγχωρήσαι καί ἀναπαύσαι αὐτούς, ἔνθα οἱ Δίκαιοι ἀναπαύονται ἡμᾶς δέ, ἐλεησαι καί σώσαι, ὡς ἀγαθὸς καί φιλάνθρωπος». Ἐνταῦθα ποιούμεν ἅπαντες τήν εἰ^ς ἔθους, συγχωρητικὴν μετάνοιαν καί ψάλλοντες ἀσπαζόμεθα τὰς εἰκόνας⁶³ καί λαμβάνομεν εὐχὴν παρά τοῦ

⁵⁶ TB_κ (σ. 388) 5:25i

⁵⁷ TB, (σ. 326) .^ς;

⁵⁸ ΠΒ₂ (σ. 33) > Η |

⁵⁹ Εἰς ἑορταστικότητα Μεγάλου Κωδόνου ὁ Ἐσπερινὸς τελεῖται εἰς τήν συνήθη ὥραν αὐτοῦ. Εἴτα παρατίθεται Ἡ Τράπεζα καί ἀπερχόμεθα ἐν τοῖς κελίοις διὰ τὸν μοναχὸν ἡμῶν κανόνα. Μετὰ παρέλευσιν γ' δ' ὥραν ἀρχόμεθα τοῦ Ἀποδείπνου εἰς τὸν κυρίως ναόν, ἐπισυνάπτοντες καί τὸν Ὁρθρον. Εἴτα γίνεται διακοπή καί τὸ πρῶτα τε^ς; λοδνται αἱ ἸΩραι α', γ' καί ζ' καί ἡ θ. Λειτουργία.

Εἰς ἑορταστικότητα Ἀγρυπνίας ὁ Μικρὸς Ἐσπερινὸς τελεῖται ἡμίσειαν ὥραν ἀργότερον τοῦ συνήθους. Εἴτα παρατίθεται Ἡ Τράπεζα καί ἀπερχόμεθα εἰς τὰ Σακονήματα. Μετὰ παρέλευσιν μίας ὥρας ἀρχόμεθα τοῦ Ἀποδείπνου* εἰς τὸν κυρίως ναόν καί κατόπιν της Ἀγρυπνίας (Μέγας Ἐσπερινὸς καί Ὁρθρος) καί γίνεται διακοπή. Αἱ ἸΩραι καί ἡ θ. Λειτουργία τελοῦνται τὴν πρῶτα.

⁶⁰ Κατὰ τήν Διακαινήσιμον Ἐβδομάδα κλείει ἀντ' αὐτῶν τό καταπέτασμα.

⁶¹ Μετὰ τό «Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου» ἱπισυνάπτομεν καί τὰ νεότερα «Ἐπὶ σοὶ χαίρει, Κεχαριτωμένη» καί «Ἄγιε ἐγγέλει», κατὰ τήν γενικὴς ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, καίτοι οὐ προβλέπονται ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ωρολογίων. ^ς;

⁶² Ἀπόντος τοῦ Καθηγουμένου, λέγονται ὑπὸ τοῦ ἡμεριῶν, τοῦ ἀρχαιτέρου ἀδελφοῦ καί τοῦ διαβαστοῦ. ^ς;

⁶³ Ἴτοι τὴν παράστασιν τοῦ Ἐσταυρωμένου καί τὸ ἀντήραρον της εἰκόνας της Παναγίας Βηματισμένης (ἐάν ὁμοῦς μοι) ληται Κανὼν Ἁγίου, τίθεμεν ἀντὶ της Βηματισμένης τήν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου). Τῆ δέ Τετάρτη καί Παρα- νγευη (ἐν περιόδῳ ἀνευ Μεθεόρτων) ἀντὶ του Ἐσταυρωμένου τίθεμεν καί ἀσπαζόμεθα ἀντήραρον τοῦ Σταυροῦ

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Καθηγουμένου⁶⁴ (κατά τήν προσκύνηση/ ψάλλομεν τά τροπάρια «Τη Ὑπεριάχω», «Την ωραιότητα» καί τά Ἐξαποστελάρια της Βηματαρίσεως «Βατοπαίδου ἡ Μάνδρα»⁶⁵, κ.λπ.)⁶⁶.

Κατά τά Ἀγρυπνίας, τὸ Μικρὸν Ἀπόδειπνον προτάσσεται τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινού. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καταλαμβάνεται τὸ Θεοτοκάριον ἢ οἱ Χαιρετισμοὶ ἢ Κανὸν Ἁγίου, ὡς καὶ αἱ εὐχαὶ «Καὶ δὸς ἡμιν, Δέσποτα, «Ἐπί σοὶ χαίρει, Κεχαριτωμένη», «Ἁγίε ἀγγελέ» καί τα «Θεοτόκε Παρθένε».

Κατά τήν Διακαινήσιμον Ἑβδομάδα καί κατά τήν Ἀπόδοσιν τοῦ Πάσχα, τὸ Μικρὸν Ἀπόδειπνον ἀντικαθίσταται ὑπὸ της Πασχαλίου Ἀκολουθίας τρισευομένης. Εἴτα λέγεται ἡ εὐχή τοῦ Μ. Βασιλείου «Εὐλόγητὸς εἶ, Δέσποτα Παντοκράτωρ» παρά τοῦ Καθηγουμένου καί γίνεται Ἀπόλυσις μετὰ τοῦ «Εὐλόγημα» <Κατά τήν προσκύνησιν ψάλλομεν ἀργῶς τήν Καταβασίαν; «Ὁ ἀγγελος ἐβόα... Φωτίζου, φωτίζου» καί τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

2. Περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου

Τὸ Μέγα Ἀπόδειπνον ἀναγιγνώσκεται πάντοτε ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ.

Τελεταῖα καὶ τὰς καθημερινὰς της Μ. Τεσσαρακοστής, ἡτοι ἀπὸ Δευτέρας ἑσπέρας μέχρι Πέμ- 7της ἑσπέρας (βλ. ἀναλυτικῶς τὴ Δευτέρα της Α' Ἑβδομάδος). Ἐάν ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις τύχη Ἅγιος ἐορταζόμενος μετὰ Κωδώνων, τότε ἀναγινώσκεται διλον χύμα, παραλειπομένου τοῦ Θεοτοκαρίου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μετὰ τὸ «Ἀσπλε, ἀμόλυτε» τελειοῦται ὡς τὸ Μικρὸν (ἡτοι μετὰ τοῦ «Ἐπί σοὶ χαίρει» καί «Ἁγίε ἀγγελε»). Τελεῖται ἐπίσης τὴ Μ. Δευτέρα καί Μ. Τρίτῃ ἑσπέρας. Ἀναγιγνώσκεται ὡσαύτως, εἰς τὰς Ἀγρυπνίας τῶν Χριστουγέννων καί θεοφανείων μέχρι καί της Δοξολογίας καὶ ἀκολουθοῦσας ἀρχεῖται ἢ Αἴτη.

Ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, κατὰ παράδοσιν της ἡμετέρας Μονῆς τελουμέν ἂντι τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου τὸ Μικρὸν τὴ Τρίτῃ καί Πέμπτῃ της Τυρινῆς ἑσπέρας, ἐκάστη Κυριακῆ ἑσπέρας της Μ. Τεσσαρακοστής καί εἰς τὰ Μεσῶρια τῶν Νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων καί Ἁγίων Ἀποστόλων.

3. Περὶ τοῦ Θεοτοκαρίου

Μετὰ τὸ «Πιστεύω» τρυ Μικροῦ Ἀποδείπνου, ψάλλεται δ' ἐκ τοῦ Θεοτοκαρίου⁶⁷ Κανὸν της ἡμέρας, εἰς τὸν τυχόντα ἤχον της ἐβδομάδος. Τὰς ὁδὰς α'-ς' ψάλλουσιν οἱ ψάλται της ἡμέρας, ἐνὸς τὰς ζ'-θ' ἑτεροί. Καθίσματα καί Προσόμοια οὐ λέγομεν. Ἰστέον δι τὴν ἐκάστη Παρασκευὴ ἑσπέρας ψάλλομεν ἀντὶ τοῦ συνήθους Θεοτοκαρίου τὸν Κανὸνα τοῦ Ἀκαθίστου,

Κατὰ τήν περίοδον της Μ. Τεσσαρακοστής, ἐν ᾧ ἀναγιγνώσκεται τὸ Μέγα Ἀπόδειπνον ἀπὸ Δευτέρας ἑσπέρας μέχρι Πέμπτῃς ἑσπέρας, τὸ Θεοτοκάριον ψάλλεται μετὰ τὴν Δοξολογίαν. (οὐχὶ δ' ἴμος ὑπὸ τῶν ψαλτῶν της ἡμέρας), ἀρχόμεν ἂντι της Β' Ἑβδομάδος καί ἐντεῦθεν.

της Μονῆς Μίνθης της Πάφου, ὅπερ περιέχει τεμάχιον Τιμίου Ξύλου καί λίθους ἐκ τοῦ Γολγοθά, τοῦ Παναγίου Τάφου καί τῆς Ἀποκαθλώσεως—ὡσαύτως δὲ ἀσπαζόμεθα αὐτο καί κατὰ τὰ Μεθέορτα Ἀπόδειπνα της Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (ἰδ' 2ὸς κ' Σεπτεμβρίου ἑσπέρας).

⁶⁴ Ἐάν παρὴ Ἐπίσκοπος τις, λαμβάνομεν εὐχὴν παρ' αὐτοῦ, ἱσταμένου εἰς τὸ στασίδιον τοῦ διαβατοῦ· ὁ δὲ Καθηγουμένος λαμβάνει θέσιν εἰς τὸ ἡγουμευκὸν στασίδιον της Λιτῆς. Ἀκολουθοῦσ ἀπερχόμεθα πάντες μετὰ τήν Ἀπόλυσιν καί ποιούμεν μετάνοιαν εἰς τὸν τάφον τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος ἡμῶν Ἰωσήφ Μονάχου, ὅστις εὐρίσκειται ἐξ εὐονύμων τοῦ Καθολικοῦ. Τοῦτο ποιοῦσιν καί οἱ ἀδελφοὶ οἵτινες ἐξέρχονται τοῦ Ἁγ. Ὄρους δια χρεῖαν τινά.

⁶⁵ Εἰς τινὰς Μεθεόρτους περιόδους, ἀντὶ τῶν τροπαρίων της Βηματαρίσεως ψάλλομεν τροπάρια της Ἑορτης.

⁶⁶ Ἡ μετάνοια καί ἡ προσκύνησις παραλείπονται δι τὴν ἐπισυνάπτηται εἰς τὸ Ἀπόδειπνον ἑτέρα ἀκολουθία.

⁶⁷ Ψάλλομεν ἐκ τοῦ χειρογράφου κώδικος 87η. §α. 438, ΟΙΜ 80272 τοῦ μοναχοῦ Ἰωάννου (ἔτους 1022), ὅστις συνετέθη «τῇ προστάξει τοῦ ἀριωτάτου Καθηγουμένου Ἀθανασίου» (ἡτοι τοῦ Κτήτορος).

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΗΚΟΝ

Το Θεοτοκίριον *καταλαμβάνεται* εις τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α) Εἰς τὰς Προεορτίους καὶ Μεθεόρτους περιόδους τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Εορτῶν⁶⁸ (ἴητοι ζ' καὶ Σεπτεμβρίου, κ'-κε' Νοεμβρίου, κ'-λα' Δεκεμβρίου, β'-ιδ' Ἰανουαρίου, α'-θ' Φεβρουαρίου, ε'- κη' Αύγουστου), β) Κατὰ τὴν Εβδομάδα τῆς Τυρινῆς, γ) Κατὰ τὴν Εβδομάδα τῆς Διακαινησίμου.

δ) Τη Τετάρτη τῆς Ε' Εβδομάδος ἑσπέρας, διὰ τὸν κόπον τῆς Αἰγυπτίας τοῦ Μ. Κανόνος. ε) Ὁσάκις τελεῖται ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ Αἰγυπτία ἢ νυκτερινὴ ἀκολουθία.

Εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας ἀνωτέρω περιπτώσεις, εἰς τὴν θῆσιν αὐτοῦ ἀπαγγέλλονται οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου ἐμπροσθεν τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνος τῆς Παναγίας Ἐσφαγμένης (ἴητοι εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ Παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου) ἢ ψάλλεται Κανὼν Ἁγίου τινὸς ἐκ τῶν παραλειφθέντων, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς παραλείπεται τελείως.

Τὸ Θεοτοκίριον *αντικαθίσταται* εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α) Ὁσάκις τίθεται εἰς τὸ Ἀπόδειπνον καὶ ψάλλεται Κανὼν Ἁγίου τινὸς ἐκ τῶν παραλειφθέντων⁶⁹. β) Ἀπὸ τῆς Δευτέρας ἑσπέρας εὖς τῆς Πέμπτης ἑσπέρας τῆς Α' Εβδομάδος τῆς Μ. Τεσσαρακοστής, ὅπου ψάλλεται ἀνά ἐν τμήμα τοῦ Μ. Κανόνος. γ) Ἐν ἐκάστη Παρασκευῇ ἑσπέρας τῶν δ* πρώτων Εβδομάδων τῆς Μ. Τεσσαρακοστής, ὅπου ψάλλεται ὁ Κανὼν τοῦ Ἀκαθίστου, δ) Τη Παρασκευῇ τῆς Ζ' Εβδομάδος ἑσπέρας, ὅπου ψάλλεται ὁ Κανὼν τοῦ Λαζάρου, ε) Τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, Μ. Δευτέρας, Μ. Τρίτης καὶ Μ. Τετάρτης, ὅπου ψάλλεται ὁ ὀρισμένος Κανὼν τοῦ Τριωδίου, ς) Ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμά ἑσπέρας μέχρι καὶ τῆς Παρασκευῆς μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἑσπέρας >1 ὅπου ψάλλονται τὰ Τριώδια Πεντηκοσταρίου Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου⁷⁰.

4- Περὶ τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου

Οἱ Χαιρετισμοὶ εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἀπαγγέλλονται ἰδιωτικῶς παρ' ἐκάστου ἀδελφοῦ καθ' ἑκάστην. Εἰς Προεόρτια, ἡμέρας καὶ Μεθεόρτια Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Εορτῶν, ὁπότε σχολάζει β τὸ Θεοτοκίριον, ἀπαγγέλλονται οὗτοι δημοσίᾳ ἀντ' αὐτοῦ, ἡγῶν μετὰ τὸ «Πιστεύω» τοῦ Ἀποδείπνου, ἢ ἐμπροσθεν τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνος τῆς Παναγίας Ἐσφαγμένης (ἴητοι εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ Παρεκ- κλησίου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου), εἰ δὲν τύχη ἐν αὐταῖς Κανὼν Ἁγίου εἰς τὸ Ἀπόδειπνον.

5- Περὶ τῶν Κανόνων εἰς τὸ Ἀπόδειπνον

Κανὼν Ἁγίου τινὸς ψάλλεται ἢ ἀναγινώσκεται εἰς τὸ Ἀπόδειπνον, διὰ τὸν σκοπὸν ἀποδοτικῶς καὶ συμπέσει τῆ αὐτῆς ἡμέρας/Εορτῆς, Ἀπόδοσις Εορτῆς, ἑτερος Ἁγιος ἐν Κυριακῇ, ἢ μνήμη Ἁγίου μετ' Εἰσοδὸν καὶ πλέον. Ἐάν ἡμέρας εἴη Δοξαστικῶν ἢ εορτάζῃ αὐτὸν ἀδελφός τῆς Μονῆς, οὐ τίθεται εἰς τὸ Ἀπόδειπνον, ἀλλὰ συμπάλλεται ἢ μετατίθεται. Ἐάν τεθῆ εἰς τὸ Μικρὸν Ἀπόδειπνον εἰς περίοδον καθ' ἣν ψάλλεται Θεοτοκίριον, τότε οὐ συνάπτεται ἀλλὰ ἀντικαθίσταται αὐτό.

⁶⁸ ΤΒ₁ (σ. 79), ΤΕ (σ. 105, 124), Χρ¹ 1202 (σ. 57),

⁶⁹ ΤΕ (σ. 35).

⁷⁰ Τὸν Κανὼνα ψάλλουσιν οἱ ψάλλται τῆς ἡμέρας, ποιῶντες τὰ τροπάρια εἰς ς' ἐν ἐκάστη ὡδ' Α'. Μετὰ τὴν θ' ὡδὴν ψάλλει ὁ α' ψάλλτης τὸ «Ἀξιὸν ἐστί» εἰς τὸν ἵχον τοῦ Κανόνος. Ἐάν ἄλλος καὶ Κανὼν Ἁγίου τινὸς ἐκ μεταθέσεως, ψάλλεται πρῶτον ὁ Κανὼν τοῦ Πεντηκοσταρίου εἰς δ' ἀντὶ ς', καὶ κατόπιν ἀναγινώσκεται ὁ Κανὼν τοῦ Ἁγίου. Εἴτα ὁ διαβαστὴς τοῦ Ἀποδείπνου τὸ «Ἀξιὸν ἐστί» καὶ τὰ λοιπὰ.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Όταν *ψάλλεται* ο Κανών, χωρίζεται εἰς δύο μέρη, ἴητοι τὰς ὁδὰς α'-ς" ψάλλουσιν οἱ ψάλται τῆς ἡμέρας καὶ τὰς ὁδὰς ζ'-θ' *ἴπεροι*. Εἰς τὰ δύο πρῶτα τροπάρια ἐκάστης ὁδῆς λέγεται ὁ στίχος «Ἄγιε... του... πρέσβευε υπέρ ἡμῶν», εἰς τὸ τρίτον τὸ «Δόξα Πατρί» καὶ εἰς τὸ Θεοτοκίον τὸ «Καὶ νῦν καὶ αἰεῖ». Οὐ ψάλλονται Κάθισμα μετὰ τὴν γ' ὁδὴν, Κοντάκιον, Ἐξαποσταλιάριον καὶ Ἐσπέρια.

"Όταν *ἀναγινώσκονται* 6 Κανόν, ἀναγινώσκονται κατ' ἀρχὰς ἡ α' καὶ γ' ὁδὴ του Ἁγίου (ἀνευ εἰρμών). Πρὸ ἐκάστου τροπαρίου λέγεται | στίχος «Ἄγιε... του... πρέσβευε υπέρ ἡμῶν», εἰς δὲ τὰ Θεοτοκία τὸ «Υπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς». Εἴτα λέγεται τὸ μετὰ τὴν γ' ὁδὴν Κάθισμα (ἀνευ στίχου καὶ Θεοτοκίου) καὶ ἀκολουθῶς αἱ δ'-θ' ὁδοὶ. Κοντάκιον καὶ Ἐξαποσταλιάριον οὐ λέγονται. Μετὰ τὴν θ' ὁδὴν λέγονται τὰ Ἐσπέρια καὶ κατακλείονται μετὰ του στίχου «Δόξα καὶ νῦν» καὶ Θεοτοκίου ἡ Σταυροθεοτοκίου § ἐν Μεθεόρτοις μετὰ τοῦ Δοξαστικοῦ τῆς Ἑορτῆς.

Ὡσαύτως ἐν τῇ Μ. Τεσσαρακοστῇ, ἀπὸ τῆς Δευτέρας τῆς Β' ἑβδομάδος εως καὶ τῆς Πέμπτης τῆς ἑβδομάδος, ἀναγινώσκονται εἰς τὸ *Μέγα Ἀπόδειπνον* μετὰ τὴν Δοξολογίαν οἱ Κανόνες τῶν Ἁγίων τῶν τυγχάνοντων ἐν ταῖς Κυριακῆς καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου μέχρι καὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ. Τῇ δὲ Κυριακῇ *εσπέρας*, ψάλλονται εἰς τὸ *Μικρὸν Ἀπόδειπνον* μετὰ τὸ «Πιστεύω».

Ἐν *Πεντηκοσταρίῳ*, ἐάν τύχῃ] καὶ Κανὼν Ἁγίου τινὸς ἐκ μεταθέσεως, ψάλλεται πρῶτον ὁ Τριώδιος ἢ Τετραώδιος Κανὼν τοῦ Πεντηκοσταρίου εἰς δ' ἀντὶ εἰς ζ', καὶ κατόπιν ἀναγινώσκειται ὁ Κανὼν του Ἁγίου. Εἴτα ὁ διαβαστῆς τοῦ Ἀποδείπνου τὸ «Ἀξιὸν ἐστίν» καὶ τὰ λοιπὰ.

ΜΕΣΟΝΙΚΤΙΚΟΝ

Τὸ Μεσονικτικὸν ἀναγινώσκειται κατὰ κανόνα πρὸ τοῦ Ὁρθρου⁷¹ εἰς τὸν *ἐσανήθηκα* τοῦ Καθολικοῦ (τὸν καλούμενον «Μεσονικτικόν») ὑπὸ τοῦ ὀρισθέντος διὰ τὴν ἑβδομάδα διαβαστοῦ⁷². Προτάσσεται δὲ αὐτοῦ ἡ ἐν τῷ Ὠρολογίῳ *Προομιαικὴ προσευχὴ*⁷³, προσθεμένου τοῦ «Βασιλεῦ οὐράνιε», ἵγουν τὰ τρία Τριαδικὰ τροπάρια «Ἐξεγερθέντες τοῦ ὕπνου, κ.λπ.» καὶ αἱ δύο εὐχαριστήριαι εὐχαι «Ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξανσταμένοι» καὶ «Δόξα σοι, Βασιλεῦ». Εἴτα ἀρχεται τὸ α' μέρος τοῦ Μεσονικτικοῦ, ἴητοι τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» ἐκ γ', ὁ Ν' ψαλμὸς, ὁ Ἄμωμος εἰς στάσεις γ' καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Κατόπιν, ἑτερος ἀδελφὸς ἀναγινώσκει τὸ β' μέρος οὗτο· Τρισάγιον, τὰ τρία τροπάρια «Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἐρχεται, κ.λπ.»⁷⁴. Κύριε ἐλέησον μ'. «Ὁ ἐν παντὶ καρῶ». Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα. Καὶ νῦν. «Τὴν Τιμιωτέραν». Εἴτα ὁ ἱερεὺς τὸ «Ὁ Θεὸς οἰκτερήσῃαι ἡμᾶς» καὶ ὁ Προεστῶς τὴν εὐχὴν «Δέσποτα Θεέ, Πάτερ Παντοκράτορ». Ἀκολουθῶς ὁ διαβαστῆς τὰς εὐχὰς «Κύριε Παντοκράτορ, ὁ Θεός» καὶ «Σέ εὐλογοῦμεν ὕψιστε». Εἴτα τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» γ' καὶ τοὺς ψαλμοὺς «Ἦρα τοὺς οφθαλμοὺς μου» καὶ «Ἰδοὺ δὴ εὐλογοίτε». Τρισάγιον καὶ τὰ τροπάρια «Μνήσθητι, Κύριε, ὡς αγαθός, κ.λπ.». Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Εἴτα ὁ αὐτὸς τὴν εὐχὴν «Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐπ' ἐλπίδι» καὶ τὰ «Υπερένδοξε, Ἀειπάρθενε... Ἡ ἐλπίς μου ὁ Πατήρ... Τὴν πασαν ἐλπίδα μου».

⁷¹ Ἄρχεται σχεδὸν πάντοτε κατὰ τὴν 4 π.μ. κοσμικὴν ὥραν, με ἐξαίρεσιν μίαν μικρὰν περίοδον πρὸ τοῦ Πάσχα (4:30 π.μ.) καὶ τὴν Διακαινήσιμον (5 π.μ.). Ἡ ἀντίστοιχος βυζαντινὴ ὥρα ποικίλλει ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς.

⁷² Ὁ διαβαστῆς οὗτος ορίζεται ἀνά ἑβδομάδα ὑπὸ τοῦ τυπικάρη διὰ τὴν καθημερινὴν ἀνάγνωσιν του α' μέρους τοῦ Μεσονικτικοῦ (ἴητοι εως τοῦ «Πιστεύω») καὶ τῆς θ' Ὠρας, διὸ καὶ καλεῖται «μεσονικτικάρης». Εἰς περι- ττωσιν Ἀγρυπνίας ἢ νυκτερινῆς ἀκολουθίας, ἀναγινώσκει καὶ τὴν α' Ὠραν μετὰ τὴν διακοπὴν ἐν δὲ τῇ Μ. Τεσσαρακοστῇ ἀναγινώσκει τὴν γ' Ὠραν ἀντὶ τῆς θ'.

⁷³ Καταλιμπάνεται ὁμοῦ δταν τὸ Μεσονικτικὸν ἀναγινώσκηται ἀφ' ἐσπέρας συνημμένως μετὰ τοῦ Ἀποδείπνου καὶ τοῦ Ὁρθρου (ἴητοι εἰς τὰς νυκτερινὰς παννυχίδας), καθ' ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐγερσιν ἀπὸ τοῦ ὕπνου.

⁷⁴ Κατὰ τὰς Προεορτίους καὶ Μεθεόρτους περιόδους τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Ἑορτῶν, ἀντὶ τῶν τροπαρίων ἀτίνα ἐπονται τοῦ α' καὶ β' Τρισάγιου (π.χ. «Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος», «Μνήσθητι, Κύριε, ὡς αγαθός») λέγομεν τὸ Ἀπολυτίκιον καὶ τὸ Κοντάκιον τῆς Ἑορτῆς ἀντιστοίχως.

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

Ακολουθῶς ἀρχεται ὁ Προεστῶς νά λέγη ἐμμελῶς τῶ «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς», ὁ διαβαστής παρομοίως τὸ «Δόξα. Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς» καὶ ὁ ἱερεὺς τὸ «Καὶ νῦν. Τῆς εὐσπλαγγχίας τὴν πόλιν». Εἶτα ὁ ἱερεὺς τὸ «Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός... ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον... Ἔπι δεόμεθα ὑπὲρ του διαφυλαχθῆναι... Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός», ἐνω οἱ διαβασταὶ λέγουσιν *ἐναλλάξτά μ* «Κύριε ἐλέησον» ἀνά ἰ'. Εἶτα ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν «Ἐλεημων γάρ καὶ φιλόανθρωπος» καὶ γίνεται Ἀπόλυσις μετὰ των «Εὐξώμεθα».

Διὰ τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν ὑπάρχει διάφορος ἀκολουθία.

Ἐν περιόδῳ Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς καὶ οσάκις τίθενται Μεσῶρια⁷⁵, ἀναγινώσκειται *ἐπὶς τον Καθολικῶν*. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς ἑορταστικότητα Μεγάλων Κωδῶνων (ἴητοι βαθέος Ὁρθρου), ὁπότε ἀναγινώσκειται ἐντός του Καθολικῶν μέχρι του «Πιστεύω» καὶ ἀκολουθῶς ψάλλεται ἡ Λιτὴ του Αγίου (τὸ δέ β' μέρος του Μεσονυκτικῶν καταλαμβάνεται). Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν, μετὰ τὴν Λιτὴν ὁ διαβαστής τὸ Τρισάγιον καὶ οἱ ψάλται τὸ Ἀπολυτικίον του Αγίου. Εἶτα ὁ ἱερεὺς τὰ «Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός» καὶ οἱ διαβασταὶ τὰ «Κύριε ἐλέησον» μ'. Ἀκολουθῶς γίνεται Ἀπόλυσις μετὰ τῶν «Εὐξώμεθα».

Κατωλμπίανεται οσάκις τελεῖται Ἀγρυπνία, τὴ Καθαρά Δευτέρα⁷⁶, τὴ Πέμπτη του Μ. Κανόνος⁷⁷, τῶ Σαββάτῳ του Ακαθίστου⁷⁸ καὶ τῆ Μ. Ἑβδομάδι. Καθ' ὄλην δὲ τὴν Ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου καὶ τῆ Τετάρτη προ τῆς Ἀναλήψεως ἑσπέρας *ἀνηκαθίσταται* ὑπὸ τῆς «Πασχαλίου Ἀκολουθίας» τρισσευομένης.

ΟΡΘΡΟΣ

Μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν του Μεσονυκτικῶν εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς μετὰ μέλανος μανδύου ἐντός του κυρίουσ νασὺ καὶ ποιήσας μετάνοιαν εἰς τὸν Προεστῶτα ἢ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ εἰσέρχεται ἐντός του Βήματος. Καὶ βαλόντος αὐτοῦ «Εὐλόγητόν» μετὰ ἐπιτραχηλίου ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἀρχεται ὁ διαβαστής του «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» γ⁷⁹ καὶ ἀκολουθῶς τῶν «Βασιλικῶν ψαλμῶν».

1. Περὶ τῶν Βασιλικῶν ψαλμῶν «Ἐπακούσαι σου Κύριος»

Οὗτοί εἰσιν οἱ ψαλμοὶ ιθ' «Ἐπακούσαι σου Κύριος» καὶ κ' «Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ Βασιλεὺς», οἵτινες λέγονται ἐμμελῶς ὑπὸ του διαβαστοῦ ἐνὸ θυμῶ ὁ ἱερεὺς δλον τὸν ναόν. Ἐν τῇ ἡμετέρα Μονῇ ἐπισυνάπτομεν ἐκ παραδόσεως καὶ τῶν ψαλμῶν οη' «Ὁ Θεός, ἤλθοσαν ἐθνη εἰς κληρονομίαν σου», δστις ἀναφέρεται εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν. Οὗτος λέγεται εἰς ἀνάμνησιν μιᾶς καταστροφῆς τῆς ἡμετέρας Μονῆς ὑπὸ τῶν πειρατῶν⁸⁰ καὶ πρὸς τὸ παρέχειν ἱκανόν χρόνον εἰς τὸν *ἱερέα* διὰ τὴν *θυμίασιν*.

⁷⁵ Ἴητοι ἐν Δευτέρῳ, Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ κατὰ τὴν περίοδον τῶν Νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ Αγίου Ἀποστόλων, ἐάν τύχη ἐν αὐτά Τς Ἄγιος ἀνευ Δοξαστικῶν.

⁷⁶ ΤΒ, (σ. 319).

⁷⁷ ΤΒx (σ. 328).

⁷⁸ ΤΒι (σ. 329).

⁷⁹ Τετάρτη καὶ Παρασκευῇ τῆς Τυρινῆς, ταῖς καθημεριναῖς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς εἴος καὶ τῆς Μ. Τετάρτης, καὶ οσάκις τίθενται Μεσῶρια, ὁ διαβαστής ἀρχεται μετὰ Τρισάγιου. Εἶτα «Κύριε ἐλέησον ἰβ'. Δόξα. Καὶ νῦν. Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ', κ.λπ.».

⁸⁰ Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ Κίεβου εὐλαβεστάτου προσκυνητοῦ Βασιλείου Μπάρσκι κατὰ τὴν δευτέρῳν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος (1744-1745) δστις περιγράφων τὴν τάξιν τῆς ἀκολουθίας τῆς ἡμετέρας Μονῆς ἀναφέρει δι «ἐνω ἐδὼ λέγουσιν στον Ὁρθρο τὸ “Ἐπακούσαι σου Κύριος”... πάντοτε προσθέτουσ καὶ ἀναγινώσκουσ καὶ τρίτο ψαλμό... αὐτὰ προστέθηκαν μετὰ τὴν υποδούλωσιν τῆς μονῆς, σὲ ἀνάμνησιν τῆς καταστροφικῆς ἐπιδρομῆς τῶν βαρβάρων καὶ γιὰ παντοπινὸ μνημόσινον τῆς βεβήλωσιν καὶ τῆς πυρπόλησιν τοῦ ναοῦ ἀπ' αὐτοῦ» (βλέπε «Βασίλ Γκρηγκόροβιτς Μπάρσκι - Τὰ τοξίδια του στὸ Ἅγιον Ὄρος 1725-1726, 1744- 1745», Ἐκδοσις Ἀγιορειτικῆς Ἐστίας, Θεσσαλονίκη 2009, σ. 410).

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

ΕΤτα τό Τρισάγιον καί τά *τροπαρία* «Σώσον, Κύριε, τόν λαόν σου», «Ο υψωθείς ἐν τό Σταυρώ» καί «Προστασία φοβερά καί ἀκαταίσχυντε». Εἶτα ὁ ἱερεύς «Ἐλέησον ἡμας, ὁ Θεός, κατά τό μέγα ἔλεος σου» καί ὁ ὀρθαστής «Κύριε ἐλέησον» γ'. Ὁ ἱερεύς «Ὅτι ἐλέημων καί φιλόανθρωπος Θεός»⁸¹ καί ὁ διαβαστής «Αμὴν. Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλογησον, Πάτερ». Ὁ ἱερεύς τό «Δόξα τη ἁγία καί ὁμοουσίῳ» καί ἀρχεται ὁ Προεστός τοῦ Ἐξαψάλμου.

Ἡ Βασιλική αὐτή ἀκολουθία *καταλαμβάνεται ἐν ταῖς Ἀγρυπνίαις* (πλὴν τοῦ Ἀκαθίστου καί τῆς Μ. Ἐβδομάδος), καθ' ἄλην τὴν Διακαινήσιμον Ἐβδομάδα καὶ εἰς τὴν Ἀπόδοσιν τοῦ Πάσχα.

2. Περὶ τοῦ Ἐξαψάλμου

Μετά τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ἱερέως «Δόξα τη ἁγία καί ὁμοουσίῳ» ἀρχεται ὁ Προεστός⁸² ψάλλειν τὸν Ἐξαψάλμον (ἢ ἴθου ἐμμελῆς ἀνάγνωσις), ἴητοι τῶν ς' ψαλμῶν γ', λζ', ξβ', πζ', ρβ' καί ρμβ', προ- τασσομένων τοῦ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεοῦ» γ' καί «Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις» β', ἡμῶν δὲ ἐν σιωπῇ καί κατανύζει ἀκροαμένον.

Ὁ Ἐξαψάλμος ἀναγινώσκεται εἰς ἅπαντας τοὺς Ὁρθροὺς τοῦ ἑνιαυτοῦ· ἀρκεῖ δὲ μόνον κατὰ τὴν Διακαινήσιμον Ἐβδομάδα καί κατὰ τὴν Ἀπόδοσιν τοῦ Πάσχα, ἐν αἷς ἀντικαθίσταται ὑπο τῶν γ' «Χριστός ἀνέστη».

Κατὰ τὴν ἑναρξιν αὐτοῦ σβέννυνται ἅπαντα τὰ κηρία.

3- Περὶ τοῦ «Θεός Κύριος»

Μετά τὰ «Ἐιρηνικά» ψάλλεται τετράκις τό «Θεός Κύριος καί ἐπέφανε ἡμῖν* εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου» ἐναλλάξ ὑπο τῶν χορῶν, εἰς τὸν ἴχον τοῦ α' Ἀπολυτικίου τῆς ἡμέρας. Τό πρότον λέγεται ἀνευ στίχου· τὰ δὲ ἕτερα γ' μετὰ τῶν κάτωθι στίχων*

Στίχ. α. «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός ἐστι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ»⁸³.

Στίχ. β'. «Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμνῶσιν αὐτῶς».

Στίχ. γ'. «Παρά Κυρίου ἐγένετο αὐτῇ καὶ ἐστὶ θαυμασιή ἐν ἀφθαλμοῖς ἡμῶν».

Εἶτα ψάλλονται τὰ Ἀπολυτικά τῆς ἡμέρας. Προ τοῦ προτελευταίου ἐκφωνεῖ ὁ κανονάρχης τό «Δόξα Πατρί» καί προ τοῦ τελευταίου τό «Καὶ νῦν».

Εἰς τὰς καθημερινὰς ψάλλονται κατὰ κανόνα γ' Ἀπολυτικά (ἴητοι β' καί Θεοτοκίον)- εἰς δὲ τὰς Κυριακάς δ' (ἴητοι γ' καί Θεοτοκίον). Τὰ Ἀπολυτικά ψάλλονται σύντομα- εἰς μόνον δὲ τὰς Ἀγρυπνίας ψάλλονται ἀργά. Τό «Θεός Κύριος» ψάλλεται ἐπίσης εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς *Παρακλήσεως* καί τοῦ *Μητροῦ Ἀγιασμοῦ*.

4- Περὶ τοῦ «Ἀλληλοῦ»

Κατὰ τὰς καθημερινὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς (ἐάν δὲν τύχη ἐν αὐταῖς ἑορταζόμενος Ἅγιος) καί οσάκις τίθενται *Μεσῶρια*, ἀντὶ τοῦ «Θεός Κύριος» ψάλλεται τό *Ἀλληλοῦ* γ' τετράκις εἰς τὸν ἴχον τῆς ἑβδομάδος, προτασσομένων τῶν ἐρεξῆς στίχων*

Στίχ. α. «Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνευμά μου πρὸς σε, ὁ Θεός, διότι φως τὰ προστάγματά σου εἶα τῆς γῆς». Στίχ. β'. «Δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς».

⁸¹ Ἄλλος γάρ ἐν τῷ τοιοῦτῳ Τρισάγιῳ οὐ μνημονεύεται οὔτε Ἀρχιερεύς, οὔτε Ἡγούμενος.

⁸² Ὁ Καθηγούμενος (ἢ Ἀρχιερεύς τις) ἀναγινώσκει τοῦτον βλέπων πρὸς ἀνατολάς, οἱ δὲ λοιποὶ βλέποντες πρὸς βορρᾶν.

⁸³ Ἐσφαλμένος ἀναγράφεται εἰς τὰ νεώτερα ἔντυπα ὁ στίχος «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ἔνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ», καθ' ὅτι ἡ τάξις ἀπαιτεῖ ὅπως οἱ στίχοι ἐκάστου τροπαρίου ἀνήκωσιν εἰς τὸν ἴδιον ψαλμὸν (ἐν προκειμένῳ εἰς τὸν 117, ἐνὼ δ' ἐσφαλμένος στίχος ἀνήκει εἰς τὸν 104).

⁸⁴ Ἦτοι ἐν Δευτέρᾳ, Τετάρτῃ καί Παρασκευῇ τῆς περιόδου τῶν Νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ Ἁγίων Ἀποστόλων, ἐάν τύχη ἐν αὐταῖς Ἅγιος ἀνευ Δοξαστικοῦ.

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

Σπ&. γ'. «Ζήλος λήματα λαόν απαίδευτον και νυντῆρ τοῖς ὑπενωτάσις ἀδεια».

Σπχ. δ. «Πρόθεος αἰποῖς κακά, Κύριε, πρόσθεος αἰποῖς κακά τοῖς ἐνδόξοις της ηης».

Καί ἀκολουθῶς ψάλλονται τα τριαδικά τροπάρια του τυχόντος ἡχου

-Αλληλούια» ψάλλεται ἐπίσης τη *Τετάρτη* και *Παρασκευή της Τυρινής* (ἐάν δέν τύχη ἐν αὐτάβ: εορταζόμενος Ἅγιος) καί καθ' ἄλλη τήν *Μεγάλην Εβδομάδα*⁸⁵ πλὴν του Μ. Σαββάτου.¹

Τούτο ψάλλεται καί εἰς τοὺς Ὁρθροὺς τῶν *Σαββάτων της Μ. Τεσσαρακοστής* (ἐάν δέν τύχῃ Ἅγιος; μέ Δοξολογίαν) καί τῶν *Ψυχασαββάτων* της Ἀπόκρως και της Πεντηκοστής. Τό πρότον λέγεται ἀνευ στίχου, τά δέ ἕτερα γ' μετὰ τῶν κάτωθι στίχων*

Σπχ. α'. «Μακάριοιους ἐξέξω και προσέξω, Κύριε».

Σπχ. β'. «Και τό μνημόσυνα/ αἰπὸν εἰς γενεάν και γενεάν».

Σπχ. γ'. «Αἰ ψυχὰ αἰπὸν ἐν ὀρθοῖς αἰσθησονται».

Καί ψάλλονται τά ὀρισμένα κατὰ περίπτωσιν Νεκρώσιμα Ἀπολυτικά.

5- Περι τῶν στιχολογιῶν τοῦ Ψαλτηρίου

Μετὰ τὸ «Θεὸς Κύριος» καί τὰ Ἀπολυτικά ἀναγινώσκονται τά ὀρισμένα διὰ τήν ἡμέραν Καθίσματα; του Ψαλτηρίου (βλ. Πίνακα εἰς τὸ Παράρτημα) ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἀναλογίου, του διαβαστο# βλέπον^ πρὸς δυσιάς, εἰς στάσεις γ'. Πρῶτον λέγει ὁ διαβαστής του Καθολικοῦ «Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα Πατρι» καί ὁ διαβαστής τοῦ Ψαλτηρίου «Καί νυν» καί ἀρχεται του Ψαλτηρίου. Ἄμα τη πληρωξεί της α' στάσεως λέγει «Δόξα Πατρι καί Ἰγὼ καί Ἅγιω Πνεύματι» καί ὁ διαβαστής τοῦ;Καθολικ^ συνεχίζει μέ τὸ «Καί νυν καί αἰ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων». Ἀμήν. Ἀλληλούια, Ἀλληλζύρι Ἀλληλούια, δόξα σοι, ὁ Θεὸς γ'. Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα Πατρι καί Ἰγὼ καί Ἅγιω Πνεύματι». -ΕΓτε5 (ὁ διαβαστής του Ψαλτηρίου τὸ «Καί νυν καί αἰ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν» καί ἀρχετεTM της β' στάσεως. Τό αὐτό γίνεται καί μετὰ τήν β' στάσιν. Ἄμα τη πληρωεί της γ' στάσεως λέγει! «Δόξα Ο Καί νυν. Ἀλληλούια, Ἀλληλούια, Ἀλληλούια, δόξα σοι, ὁ Θεὸς γ'. Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα. Καίνυν»-® Καθ' ἄλλη τήν περίοδον τοῦ ἔτους -πλὴν της Μ. Τεσσαρακοστής- ἀναγινώσκονται εἰς τὸν Ὁρθρόν/® Καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου καί τη Κυριακή γ'. Κατὰ τήν περίοδον της Μ Τεσσαρακοστής ἀναγινώσται^ εἰς τὸν Ὁρθρόν γ' Καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου⁸⁷.

Ἡ στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου *σχολάζει* ἀπὸ της Μ. Πέμπτης μέχρι καί τοῦ Σαββάτου της Διακαινησίμοι^ καί ἐν τη Ἀποδόσει τοῦ Πάσχα.

6. Περι τοῦ Πολυελέου

Κατὰ τὰς *Ἀεσποτιγὰς* καί *θεομητορικός Ἑορτάς* καί εἰς μνημιας Ἁγίων ἐορταζόμενον μετὰ] *Μεγάλων Κωδόνων* (ἴτοι βαθέος Ὁρθρου) η *Ἀγρυπνίας*, μετὰ τήν β' στιχολογίαν τοῦ Ψαλτηρίου ψάλλεται ὁ Πολυελέος, ἴτοι οἱ ψαλμοὶ ρλδ' «Δούλοι Κύριον» καί ρλε' «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ», καί: Ἐκλογή ψαλμικῶν *στίχων οἴπνες* ἀναφέρονται εἰς ἐκάστην Ἑορτήν⁸⁸. Τοῦ «Δούλοι Κύριον» καί τῆς Ἐκλογῆς ἀρχεται ὁ α' χορός, ἐνὸς τοῦ «Ἐξομολογεῖσθε» ὁ β⁸⁹.

⁸⁵ Ἐνταῦθα ψάλλεται ἄργάν;

⁸⁶ Το «Κύριε ἐλέησον γ'. Δόξα. Καί νυν» *χαταμπατένεται ὀσάχις* δέν ψάλλονται Καθίσματα ἐκ τῆς Παρακλητικῆς (ἴτοι εἰς Μ. Δοξολογίαν ἢ Προεόρτια-Μεθέορτα), καθ' ὅτι *ἴπεται* Μικρά Συναστῆ.

⁸⁷ Ἐξαίρομενης τῆς Παραμονῆς καί της *ἐπομένης τοῦ Ἐυαγγελισμοῦ*, ἐν αἷς ἀναγινώσκονται μόνον Ὁ,3ία τῶν; κόπον τῆς Πανηγύρεως.

⁸⁸ Τοὺς Ψαλμούς τοῦ Πολυελέου καί τὰς Ἐκλογὰς ζῆτει εἰς εἰδικὸν *βιβλίον*, τὸ *χαλούμβιον* «Ἐκλογάριον», . , Ὁτὸ παρ' ἡμῖν. Ἀλλαχοῦ τοῦ «Ἐξομολογεῖσθε» ὀρχεται πάλιν ὁ α' χορός.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Τό «Δουλιὶ Κύριον» ψάλλεται *σύντομον εἰς ἑορταστικότητα Μεγάλων Κοιδόνων* καὶ *ἀργόν εἰς Ἀγρυπνίβι/* Μετὰ τὴν Ἐκλογὴν ψάλλεται *Δοξαστῆρόν σύντομον*· «Δόξα. Τόν Πατέρα προσκυνήσω μεν». «Καὶ νῦν. Τὴν Μητέρα σου προσάγει σοι». Ἐν Χοροστάσιᾳ ἀντὶ τούτων ψάλλεται *ἀργόν Δοξαστῆρόν Πολυελέου*, μετὰ ἢ ἀνευ Θεοτοκίου.

Εἴτα γίνεται αἰτήσεις, ψάλλονται τὰ Καθίσματα τοῦ Πολυελέου καὶ ἀρχονται οἱ Αναβαθμοί.

Ἐάν ψάλλῃ Πολυέλεος Κυριακή, παράλειπεται τὸ γ' Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου, ἦτοι ὁ Ἄμωμος. Οὕτω, μετὰ τὴν Ἐκλογὴν ψάλλονται εὐθὺς τὰ *Ἀναστάσιμα* Εὐλογητάρια. Εἴτα ἡ Ὑπακοή, τὰ Καθίσματα τοῦ Ἁγίου, οἱ Αναβαθμοὶ τοῦ ἤχου καὶ τὰ λοιπὰ συνήθη τῆς Κυριακῆς.

Κατὰ τὰς *θεομητορίας Ἑορτάς* ἀντὶ Ἐκλογῆς ψάλλονται στίχοι ἐκ τοῦ μδ' ψάλμιου «Ἐξηρεύζατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν», καὶ κατόπιν *ἀργόν Δοξαστῆρόν* Πολυελέου· τὸ δὲ «Δουλιὶ Κύριον» ἐνταῦθα δέν ψάλλεται ἀργόν ἰλλά σύντομον (πλὴν τῶν Θεομητορικῶν Πανηγύρεων, ἐν αὐτῶν ψάλλονται ἀμφοτέρει- ἀργῶς)., ἂ

Κατὰ τὰς *Κυριακάς* τῆς *Ἀπόγρευ* κατὰ *Τυρινῆς*, ἀντὶ Ἐκλογῆς ψάλλεται ὁ ρλς' ψάλμιός «Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνρος».

7- Περί τῶν Καθισμάτων

Μεθ' Ἰκαστόν Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου ψάλλονται τροπάρια τινα καλούμενα ὡσαύτως «Καθίσματα». Μετὰ τὴν α' στιχολογίαν αρχεταί τῶν Καθισμάτων ὁ α' χορός, μετὰ τὴν β' στιχολογίαν ὁ β' καὶ μετὰ τὴν γ' (ἐάν ὑπάρ^α'.

Ἐν ἡμέρᾳ ἀνευ. ψαλτῆς Δοξολογίας ψάλλονται εὐθὺς (ἀνευ αἰτησεως) τα Καθίσματα ἐκ τῆς *Παρακλητικῆς*. Ἐπιλέγομεν δὲ τάτῃς α' καὶ γ' στιχολογίας⁹⁰. Τὸ α' Κάθισμα ἐκάστης στιχολογίας λέγεται ἀνευ στίχου· εἰς δὲ τὸ β' Κάθισμα λέγομεν *στίχον ἀναλόγως* τοῦ θέματος τῆς ἡμέρας,

Δευτέρα καὶ Τρίτη

α' στιχολ.: «Κύριε, μὴ τὸ θυμὸ σου ἐλεγε με, μηδὲ τὴ οργή σου παιδεύσης με», β'

στιχολ.: «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ».

Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ

α' στιχολ.: «Υψοῖτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τὸ ὑπόποδιόν τῶν ποδῶν αὐτοῦ». β'

στιχολ.: «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ».

Πέμπτη

α' στιχολ.: «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξηλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν».

β' στιχολ.: «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ».,

Σαββάτη

α' στιχολ.: «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ». «Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτῶ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος». |

β' στιχολ.: «Μακάριοι οὗς ἐξέλεξω καὶ προσελάβου, Κύριε». «Καὶ τὸ μνημόσυνον, αὐτῶν εἰς γενεάν καὶ γενεάν» ἢ «Αἱ ψυχαί, αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀλισηθήσονται». - .

Πρὸ τοῦ Θεοτοκίου προτάσσεται τὸ «Δόξα», «Καὶ νῦν».

Τὰ Καθίσματα τῆς Παρακλητικῆς καταλαμβάνονται δταν ἡ ἑορταστικότης τῆς ἡμέρας προβλέπη

⁹⁰ Προτιμητέα δηλονότι τὰ τῆς γ' στιχολογίας ἀντὶ τῆς β', καθ' ὅτι περιέχουσι Μαρτυρικά τροπάρια.

ψαλτὴν Δοξολογίαν ἢ Προεόρτια-Μεθέορτα, ὁπότε ἀντὶ τούτων ψάλλονται τὰ Καθίσματα τοῦ Ἁγίου ἡ τῆς Ἑορτῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μεταξύ τοῦ Καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου καὶ τῶν Καθισμάτων παρεμβάλλεται αἴτησις παρὰ τοῦ ἱερέως (Μικρὰ Συναπτὴ).

Εἰς *Δεσποτικὰς χαῖ θεομητορικὰς Ἑορτὰς* ψάλλομεν ἐν ἐκάστῃ στιχολογίᾳ τὸ Κάθισμα τῆς Ἑορτῆς ἐκ β'.

Εἰς ἑορταζόμενον Ἅγιον μετὰ *Δοξολογίας*, ἐν ἐκάστῃ στιχολογίᾳ ψάλλεται ἓν Κάθισμα τοῦ Ἁγίου καὶ Θεοτοκίον ἢ Σταυροθεοτοκίον.

Εἰς ἑορταζόμενον Ἅγιον μετὰ *Εἰσόδου*, ἐν ἐκάστῃ στιχολογίᾳ ψάλλεται ἓν Κάθισμα τοῦ Ἁγίου καὶ Θεοτοκίον (οὐχὶ Σταυροθεοτοκίον).

Εἰς ἑορταζόμενους Ἁγίους μετὰ *Κωδόνων χαῖ ἄνω*, ἐν ἐκάστῃ στιχολογίᾳ ψάλλονται δύο Καθίσματα τοῦ Ἁγίου καὶ Θεοτοκίον (οὐχὶ Σταυροθεοτοκίον).

Ἐν Κυριαχαῖ ψάλλονται ἐν ἐκάστῃ στιχολογίᾳ τὰ Αναστάσιμα Καθίσματα τοῦ τυχόντος ἤχου. Ἐάν *πίχτ* ἐν αὐτῇ ἑορταζόμενος Ἅγιος μετὰ Δοξολογίας καὶ ἄνω ἢ Ἑορτῆ καὶ Μεθέορτα αὐτῆς, τὰ Αναστάσιμα Καθίσματα τῆς β' στιχολογίας μεταφέρονται καὶ ἐπισυνάπτονται εἰς τὰ Αναστάσιμα τῆς ἀ' στιχολογίας (παρλειπούμενου τοῦ θεοτοκίου τῆς ἀ' στιχολογίας) μετὰ τῶν στίχων «Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου» καὶ «Ἐξομολογήσομαι σοι, Κύριε»· ἐνταῦθα δὲ ψάλλονται δύο Καθίσματα τοῦ ἑορταζόμενου Ἁγίου μετὰ θεοτοκίου ἡ τῆς Ἑορτῆς.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς *Μ. Τεσσαρακοστῆς*, ἐάν δὲν τύχῃ ἑορταζόμενος Ἅγιος, μετὰ τὴν ἀ' στιχολογίην ψάλλονται Καθίσματα ἐκ τῆς Παρακλητικῆς, ἅπαντα εὐρίσκονται εἰς τὸ τέλος τοῦ Τριωδίου, ἐνο μετὰ τὴν β' καὶ γ' στιχολογίαν ψάλλονται τὰ Καθίσματα τῆς σειράς τοῦ Τριωδίου.

Ὅσάκις ἀναγινώσκειαι Ευαγγελίαν εἰς τὸν Ὁρθρον, τὰ Καθίσματα αὐτὰ προτάσσονται τῶν Αναβαθμῶν, ψάλλονται ὑπὸ γερόντων, ὁπότε ἐν συνεχείᾳ ψάλλουσι καὶ τοὺς Αναβαθμοὺς.

8. Περὶ τῶν Ευλογηταρίων

Κατὰ πάσαν Κυριακὴν μετὰ τὸν Ἀμωμον (ἡ μετὰ τὴν Εκλογὴν, ἐάν ἐνύχθῃ Πολυέλεος) ψάλλονται τὰ *Αναστάσιμα Ευλογητάρια*, εἰς αὐτὰ γίνεται αἴτησις παρὰ τοῦ ἱερέως καὶ ἡ ἐκφώνησις « Ὅτι *ηλόγησαι*» καὶ ἀκολουθῶς ἡ τάξις τοῦ Ἑωθινοῦ *Εὐαγγελίου*.

Αναστάσιμα Ευλογητάρια ψάλλονται ἐπίσης τῶ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου καὶ τῶ *Μ. Σαββάτῳ*.

Ἐάν συμπέσῃ Ἀγρυπνία ἐν Κυριακῇ, ψάλλονται τὰ ἀρ' *Εὐλογητάρια* (Πέτρον τοῦ Πελοποννησίου), οὐχὶ ὁμοίως ὑπὸ γερόντων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ψαλτῶν τῆς ἡμέρας.

Τὰ Αναστάσιμα Ευλογητάρια *καταλαμβάνονται μόνον δταν* τύχῃσιν ἐν *Κυριακῇ* Δεσποτικῇ Ἑορτῇ ἐν α' τῆς καταλαμβάνονται τὰ Αναστάσιμα (Χρ. Χριστοῦγεννα, θεοφάνεια, Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος, Κυριακὴ τῶν Βαῶν, Κυριακὴ τοῦ θαυμά, Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς).

Τὰ *Νεκρώσιμα Ευλογητάρια* ψάλλονται εἰς τὸν Ὁρθρον τῶν «Ψυχοσαββάτων», ἤτοι τοῦ Σαββάτου τῆς Ἀπόκρεω, τοῦ Β', Γ καὶ Δ' *Σαββάτου τῶν Νηστειῶν* (ἐάν δὲν τύχῃ ἐν αὐτοῖς Ἅγιος Ἰχθὺς Δοξολογίαν) καὶ τοῦ *Σαββάτου* πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς, εὐθὺς μετὰ τὴν στιχολογίαν τοῦ Ἀμώμου.

9- Περὶ τῶν Αναβαθμῶν

Κατὰ τὰς *Δεσποτικὰς χαῖ θεομητορικὰς Ἑορτὰς* καὶ εἰς τὰς *μηνίμας* Ἁγίων τιμωμένων /κετὰ *Μεγάλων Κωδόνων* (ἤτοι βαθῆος Ὁρθρου) ἢ *Αγρυπνίας*, μετὰ τὰ *Καθίσματα τοῦ Πολυέλεου*

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

ψάλλεται τό α' Αντίφωνον τόν *Αναβαθμῶν του δ' ἴχου* «Εκ νεότητός μου» (υπό των γερόντων⁹¹ τόν χορόν) και τό *Προκείμενον* τῆς Εορτῆς ἡ τοῦ Ἁγίου μετά του στίχου αὐτοῦ. Ἐν Ἁγίῳ Ὁρει εἴθισται ὅπως *δενπεροῦται* ἕκαστον τροπαρίον των *Αναβαθμῶν*. Εἴτα <5 διάκονος «Του Κυρίου δεηθόμενος» καί 6 ἱερεῖς τό «Ὅτι Ἅγιος εἶ, ὁ Θεός ἡμῶν». Οἱ *χοροί* τό «Πασα πνοή»⁹², ὁ *διάκονος* τό «Καί ὑπέρ τοῦ καταξιοθῆναι» καί ὁ ἱερεὺς τό *Εὐαγγέλιον* ἐκ τῆς ωραίας Πύλης⁹³. Εἴτα ὁ Προεστῶς τον Ν' ψαλμῶν καί οἱ *χοροί* τοὺς *προβλεπομένους στίχους καί Ἰδιόμελα* («Πεντηκοστήρια») ⁹⁴. Ὁ διάκονος τό «Ἐσῶσον, ὁ Θεός, τόν λαόν σου», οἱ *χοροί* «Κύριε ἐλέησον» β', ἡ ἐκφώνησις «Ἐλέει καί οἰκτιροῖς» καί ἀρχεται ἡ ψαλμωδία των Κανόνων.

Εἰς *μνήμας* Ἁγίων τιμωμένων μετά *Εἰσόδου μόνον*, τά ανωτέρω ψάλλονται μετά τά Καθίσματα τῆς β' στιχολογίας, καθ' #π οὐ ψάλλεται Πολυέλεος.

Ἐν *Κυριαχαῖς*, οἱ *Αναβαθμοί* ψάλλονται μετά τά *Εὐλογητάρια*. Ἀντί δε τοῦ α' Αντιφώνου του δ' ἴχου ψάλλεται τό Αντίφωνον του τυχόντος ἴχου. Μετά τό *Εὐαγγέλιον* ἀναγινώσκει ὁ Προεστῶς τό «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεοσάμενος» καί ψάλλουσιν οἱ *χοροί* ἀντιφωνικῶς τον Ν' ψαλμῶν. Εἴτα ὁ α' *χορός*: *Ἦχος β' «Ταῖς των Ἀποστόλων πρεσβείαις», ὁ β' «Ταῖς τῆς Θεοτόκου» καί ὁ α' τό *Ἰδιόμελον* «Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς».

Ἐν ταῖς *Κυριαχαῖς* του *Τριωδίου*, ἀντί των ανωτέρω τροπαρίων ψάλλονται τά τροπάρια «Τῆς μετανοίας ανοιξόν μοι πύλας» καί «Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν μου». Εἴτα τό *Ἰδιόμελον* «Τά πλήθη των πεπτραγμένων».

Ἐν *κυρία θεομητορικῆς Εορτῆς* *Κυριαχβ*, ψάλλονται μὲν οἱ *Αναβαθμοί* του τυχόντος ἴχου, ἀλλὰ ἀκολουθῶς ψάλλεται τό Προκείμενον τῆς Ἑορτῆς καί ἀναγινώσκειται τό *Εὐαγγέλιον* αὐτῆς ἐκ τῆς ωραίας Πύλης*. Μετά τό *Εὐαγγέλιον* ἀναγινώσκει ὁ Προεστῶς τό «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεοσάμενος» καί οἱ *χοροί* ψάλλουσιν ἀντιφωνικῶς τον Ν' ψαλμῶν ἕνω γίνεται ἡ προσκύνησις τοῦ *Εὐαγγελίου*. Εἴτα ψάλλονται τά «Πεντηκοστήρια» τῆς Ἑορτῆς.

10. Περὶ τοῦ *Εὐαγγελίου*

Κατά τὰς *Δεσποτικὰς* γὰρ *θεομητορικὰς Εορτάς* καί εἰς τὰς μνήμας Ἁγίων τιμωμένων μετά *Εἰσόδου* καί ἄνω, ὡς προεῖρηται, ἀναγινώσκειται το προβλεπόμενον *Εὐαγγέλιον* ἐκ τῆς *ωραίας* Πύλης.

Ἐν *Κυριακῇ ἀσπῆ*, ἀναγινώσκειται τό ἐνδιάτακτον *Ἐωθινόν Εὐαγγέλιον* ἐντός του Βήματος, του ἱερέως ἱσταμένου εἰς τό δεξιόν μέρος τῆς ἁγίας Τραπέζης⁹⁶.

Ἐν *Δεσποτικῇ ἢ Μεγάλῃ θεομητορικῇ Εορτῇ* (πλὴν των *Εἰσοδῶν*) ἐν *Κυριαχί*}, καταλιμπάνεται

⁹¹ Ἦτοι ὁ Καθηγούμενος ἐκ του δεξιῦο χοροῦ καί ἕτερος γέρον ἐκ του ἀριστεροῦ. Ἰστέον ἴτα οὐσάκις ψάλλει ὁ Καθηγούμενος, ὄρχεται πρῶτος, καταλιμπάνων τό τυχόν πρῶτεῖον τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ.

⁹² Ἐνταῦθα δέον διπῶς λεχθῆ στίχος, ἦτοι τό «Ἀνεῖτε τὸν θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ*» ἀνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ».

⁹³ Κατὰ τὴν *παγγελίαν* τοῦ *Εὐαγγελίου* 4 διάκονος ἵσταται διπῶς τῆς ἁγίας Τραπέζης.

⁹⁴ Ἐν μνήμας Ἁγίων ψάλλει δ' α' *χορός* «Δόξα. Ταῖς τοδ...», ὁ β' «Καί νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου» καί ὁ α' τὸν στίχον «Ἐλέησον με, ὁ Θεός» καί τό *Ἰδιόμελον* τοῦ Ἁγίου. Ἐν Θεομητορικῆς *Εορταῖς* (πλὴν *εξαμῆσεων*) ψάλλει δ' α' *χορός* «Δόξα, Ταῖς τῆς Θεοτόκου», ὁ β' «Καί νῦν. Ταῖς τῆς Παναγρᾶντου» καί δ' α' τὸν στίχον «Ἐλέησον με, ὁ Θεός» καί τό *Ἰδιόμελον* τῆς Εορτῆς. Ἐν *Δεσποτικῆς* *Εορταῖς*, ἀντί τούτων ψάλλονται συνήθως γ' *Ἰδιόμελα*.

⁹⁵ Πλὴν τῆς Εορτῆς των *Εἰσοδῶν* (κα' Νοεμβρίου), ἐν ᾗ ψάλλεται Προκείμενον καί *Εὐαγγέλιον* τῆς *Κυριακῆς*.

Κατὰ τὴν *ἀπαγγελίαν* τοῦ *Εὐαγγελίου* ὁ διάκονος ἵσταται ἔναντι τοῦ ἱερέως, ἦτοι εἰς τό ἀριστερὸν μέρος τῆς ἁγίας Τραπέζης. Κουκούλιον κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν οὐκ ἀφαιρούμενος εἰς τὰ *Ἐωθινὰ* τῶν *Κυριακῶν*, κατὰ *Βασιλειαν* δὲ τὴν παράδοσιν.

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΓΗΚΟΝ

τῶθεθινόν Εὐαγγέλιον καί ἀναγινώσκειται ἀντ' αὐτοῦ τὸ *Εὐαγγέλιον τῆς Ἑορτῆς* ἑκτῆς ὡραίας Πύλ>)>). ἘΓτα ψάλλονται τὰ «Πεντηκοστάρια» τῆς Ἑορτῆς.

Τὰ ἴα' *Ἐοθινὰ Εὐαγγέλια* ἀναγινώσκονται κατὰ σειράν καὶ ἀνακυκλούμενα ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων μέχρι τῆς Ε' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν. Ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς δὲν τηρεῖται ἡ αὐτὴ σειρά, ἀλλ' ἀναγινώσκειται τὸ προβλεπόμενον ἑκτοῦ Πεντηκοσταρίου.,

11. Περὶ τοῦ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενου»

Ἐν πάσαις ταῖς *Κυριαχαῖς* τοῦ ἑνιαυτοῦ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ὁρθροῦ ἀναγινώσκειται παρὰ τοῦ Προεστοῦ τοῦ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενου» καὶ ἀκολούθως ψάλλεται ὁ Ν' ψαλμὸς, I :4 Τούτο ἀναγινώσκειται καὶ ἐν ταῖς *χαθημεριναῖς* ἀπὸ τῆς *Κυριακῆς τοῦ θωμά* μέχρι καὶ τῆς *Πέμπτῆς τῆς Ἀναλήψεως* εὐθὺς μετὰ τὴν ψαλμωδίαν τῶν *Καθισμάτων* τῆς β' στιχολογίας, προσ-ἐπι δὲ καὶ τὸ *Σαββάτω τοῦ Λαζάρου* καὶ ἐν τῇ Ἑορτῇ τῆς *Υψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ*.

Τούτο *χαυλιμπάνεται* δταν τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ Δεσποτικῇ Ἑορτῇ ἐν αἰς καταλυμπάΜταῖ τὰ Ἀναστάσιμα (λ.χ. Χριστούγεννα, Θεοφάνεια, Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος, Κυριακὴ τῶν¹ Βαῶν, Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς)⁹⁷.

12. Περὶ τοῦ Ν' ψαλμοῦ τοῦ Ὁρθροῦ

Μετὰ τὴν β' στιχολογίαν τοῦ Ψαλτηρίου καὶ τὰ *Καθίσματα*, ἀπαγγέλλει ὁ Προεστὸς τὸν \ ψαλμ® Ἐάν ὁμοῦ προηγηθῇ Εὐαγγέλιον, λέγει τούτον μετὰ τοῦ «Δόξά σοι, Κύριε, δόξά σοι»: . :

Ἐν ταῖς *χαθημεριναῖς* ἀπὸ τῆς *Κυριακῆς τοῦ θωμά* μέχρι καὶ τῆς *Πέμπτῆς τῆς Ἀναλήψεως*, προσέτι δε καὶ τὸ *Σαββάτω τοῦ Λαζάρου* καὶ ἐν τῇ Ἑορτῇ τῆς *Υψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ*, τοῦ Ν' ψαλμοῦ προτάσσεται, ὡς προεῖρηται, τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενου». .

Ὁ Ν' ψαλμὸς *σχοιάζει* μόνον κατὰ τὴν Διακαινησίμων Εβδομάδα.

13- Περὶ τῶν *Κανόνων*

Μετὰ τὸν Ν' ψαλμὸν (ἢ ἐν Ἑορταῖς μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «Ἐλεει καὶ οἰκτιρμῶ») ψά^{ον}ων *Κανόνες*. *"Ἐκαστος Κανὼν* εχει ὡς συνήθως ἡ ὠδὸς (α', γ', δ', ε', ζ', η', θ), ἢ δε β' ὠδὴ σπῖ· χολογεῖται μόνον ἐν ἑκαστῇ Τρίτῃ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, τῷ Σαββάτῳ τῆς Ἀπόκρεω, τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς καὶ τῇ Πέμπτῃ τῶν Μ. Κανόνων, Εἰς τὰς ὠδὰς με περιττὸν ἀριθμὸν (α', γ', ε', ζ' θ) *Ἐρχεται*. ὁ α' χορὸς, ἐνω εἰς τὰς ὠδὰς με ζῶσιν ἀριθμὸν (β', δ', ζ', η) ἀρχεται & β'.

Ἔστι δυνατόν νά συμμυαλωσιν ἐν ἑκαστῇ ὠδῇ μέχρι καὶ τρεῖς Κανόνες⁹⁸. Πλὴν ἐνίον ἐξαιρέσειῶS ψάλλονται ἐν ἑκαστῇ ὠδῇ ὡ^δ *τροπαρία*.

Ὅταν οἱ Κανόνες ψάλλονται, *προ* ἑκαστοῦ τροπαρίου ψάλλονμεν στίχους ἑκτῆς ἀντιστοίχου βιβλικῆς ὠδῆς (οἷτινες καλοῦνται *δμοῦ στιχολογία τῶν βιβλικῶν ὠδῶν*⁹⁹).

Ὅταν οἱ Κανόνες ἀναγινώσκονται, οὐκ ἀναγινώσκουμεν τὴν *στιχολογίαν τῶν βιβλικῶν φδῶν*, ἀλλ' *αρμοδίως* στίχους ἀναλόγως τοῦ *θέματος* τῶν τροπαρίων¹⁰⁰.

⁹⁷ Μέ *ἐξάίρεσιν* τὴν Κυριακὴν τοῦ *θωμά*.

⁹⁸ *Ἐξαιρεῖται* ἡ Κυριακὴ, ἣτις *δίνονται* νά ^α εἰδῆ καὶ τέσσαρας Κανόνες.

⁹⁹ Ἡ στιχολογία τῶν βιβλικῶν ὠδῶν εὑρίσκειτὰ ἐν τ<2 Ὁρίλισηφ. Χάρην *συντομίας* ὁ *στιχολογούμεν ὀλογηρονήν βιβλικήν* ὠδὴν, ἀλλὰ μόνον *ταῖς ἀναγκαῖους στίχους (συνήθως 1), αἷς προτάσσομε* τῶν τροπαρίων. Μόνον κατὰ τὴν περίοδον τ% Μ. Τεσσαρακοστῆς στιχολογούμεν *βιζύλιηρον* τὴν βιβλικὴν καὶ τούτο μόνον *εἰς τὰς ὠδὰς τῆς ἡμέρας αἰνεῖς ὄουσι Τριφῶδα*.

¹⁰⁰ Πλὴν τῶν Σαββάτων τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς *απανα εχουσι Τετραρῶδα*, ἵπότε ἀναγινώσκουμεν *κα1* τὴν Ἀντίστοιχον στιχολογίαν τῶν ὠδῶν τῶν Τετραωδίων.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

14· Περί των Κανόνων δταν αναγινώσκονται αί *ώδαί*

Ἐν ἡμέραις ἑορταστικότητος ἰως καί *Μικρόν Κωδόνων* ψάλλονται, μόνον ἡ *α'* καί ἡ *β'* φθὴ παρά των ψαλτῶν τῆς ἡμέρας καί ἡ *θ'* παρά των γερόντων των χορῶν αἶδε λοιπαὶ ἀναγινώσκονται ὑπὸ δύο διαβαστῶν (δ'-ζ' καί ζ'-η').

Κατὰ την περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ψάλλονται δασαὶ αἱ φθαί (τά τροπάρια ἐκάστης ἡμέρας εἰς ζ' μόνον) μετὰ τῶν Τριωδίων τῆς ἡμέρας.

Αἱ *διαβασταὶ ὡδαί* ἀναγινώσκονται ὡς ἔάν ἐψάλλοντο, ἤτοι ἐν ἐκάστη ὥδι] ἀναγινώσκειται πρῶτον ὁ Κανὼν τῆς Παρακλητικῆς (ἐν καθημερινῇ ἢ τῆς Θεοτόκου (ἐν Εἰσόδῳ καί πλέον) ἢ τῆς Ἑορτῆς (ἐν Μεθεόρτοις) καί κατόπιν οἱ τῶν Ἁγίων τῆς ἡμέρας. Ἰστέον #ἰ, ὁσάκις ἀναγινώσκονται οἱ Κανόνες, οὐκ ἀναγινώσκονται τὴν στιχολογίαν τῶν βιβλικῶν φθῶν, ἀλλ' ἀρμοδίους στίχους ἀναλόγως του θέματος τῶν τροπαρίων* .

Εἰς τὰ *τροπάρια των Κανόνων τῆς Παρακλητικῆς* προτάσσομε «*τοὺς ἐξῆς στίχους*· Ἐν Δευτέρᾳ* : Εἰς τὸν *α'* Κανόνα* «Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, ἐλέησόν με». ; ; >; - ; . | . ντν • 7' οψ Εἰς τὸν *β'* Κανόνα* «Πασαὶ αἱ οὐρανία δυνάμεις, πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν». Γ;-Λ.ι

Ἐν Τρίτῃ¹⁰¹ - Εἰς τὸν *α'* Κανόνα* «Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς». Εἰς τὸν *β'* Κανόνα* «Βαπτιστὰ τοῦ Χριστοῦ, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν».

Ἐν Τετάρτῃ ἢ Εἰς τὸν *α'* Κανόνα* «Δόξα τῇ ἁγίᾳ Σταυρώσει σου, Κύριε». Παρασκευῇ* Εἰς τὸν *β'* Κανόνα* «Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς».

Ἐν Πέμπτῃ - Εἰς τὸν *α'* Κανόνα* «Ἁγιοὶ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν». Εἰς τὸν *β'* Κανόνα* «Ἁγίε Ἱεράρχα τοῦ Χριστοῦ, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν». . :

Ἐν Σαββάτῳ - Εἰς τὸν *α'* Κανόνα* «Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς»¹⁰². οΥοΕἰς τὸν *β'* Κανόνα* «Ἁγιοὶ τοῦ Θεοῦ, πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν». «Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀύλισθησονται». *

Εἰς τοὺς λείπυς Κανόνες, δταν δὲν ἀπαγγέλλεται ἡ συνήθης στιχολογία, λέγομεν τοὺς κάτωθι στίβους*

Εἰς τὰ *Ἀναστάσιμα τροπάρια*- «Δόξα τῇ ἁγίᾳ Ἀναστάσει σου, Κύριε».

Εἰς τὰ *Σταυροαναστάσιμα τροπάρια*- «Δόξα τῇ ἁγίᾳ Ἀναστάσει σου, Κύριε».

Εἰς τὰ *τροπάρια Ἀεσποτικῶν Ἑορτῶν*- «Δόξα σοι, ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι». ι

Εἰς τὰ *τροπάρια των Ἑορτῶν τοῦ Τιμίου Σταύρου*- «Σταυρὲ τοῦ Χριστοῦ Πανάγιε, σῶσον ἡμᾶς τῇ δυνάμει σου».

Εἰς τὰ *τροπάρια Θεομητορικῶν Ἑορτῶν* «Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς».

Εἰς *θεοτοκία ἢ Σταυροθεοτοκία*- «Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς». λ ; τ(ι : > οτ ,

Εἰς τὰ *νεκρώσιμα τροπάρια** «Μακάριοι οὗς ἐξελέξω καὶ προσελάβω, Κύριε» ἢ «Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀύλισθησονται».

Εἰς *Μαρτυρικά τροπάρια** «Ἁγιοὶ Μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ, πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν».

Εἰς *χατανικὰ τροπάρια* (π.χ. Μεγάλου Κανόνος)* «Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, ἐλέησόν με».

Εἰς *τροπάρια Ἁγίων*- «Ἁγιε... τοῦ Χριστοῦ (ἢ τοῦ Θεοῦ), πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν».

¹⁰¹ Οὐ λέγομεν τὸν *α'* Κανόνα τῆς Παρακλητικῆς, ἀλλὰ τῆς Παναγίας Βηματαρίσης ἐκ φυλλάδος, ἧεχα τοῦ θαύματος αὐτῆς, ὁπερ ἑορτάζομεν καθ' ἐκάστην Τρίτην.

¹⁰² Λέγομεν ἐκ τοῦ Ὀκτωήχου Κανόνος τῆς Μονῆς (Εὐσεγ/ἐλισμοΟ).

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

15- Περί των Κανόνων όταν ψάλλονται άπασαι αΐ όδοι

Έν ήμέρα έορταστικότητα από *Μεγάλων Κωδόνων και άνω* ψάλλονται *πασαι αΐ όδοι*. Η αΐ και γΐ όδη ψάλλονται παρά των ψαλτών της ήμέρας, αΐ δΐ, εΐ, ςΐ, ζΐ και ηΐ παρά έτερον άνά μ(αν καθή θΐ παρά των γερόντων των χορών.

Έν *Δεσποτικάς και Θεομητορικάς Έορταίς και Πανηγύρεσι της Μονής* παραλείπομεν επί το πανηγυρικότερον τήν συνήθη στιχολογίαν των βιβλικών φδών καΐ ψάλλομεν άντΐ αυτής στιχους άρμόδιους πρδς τό θέμα των τροπαρίων (λ.χ. «Σταυρέ του Χρίστου Πανάγμε, σωσον ήμας τη δυνάμει σου», «Δόξα σοι, ό Θεός ήμών, δόξα σου», «Περαγία Θεοτόκε, σώσον ήμας»).

16. Περί του πώς ψάλλονται ή άναγνώσκονται οι Κανόνες α) Έν

ήμερα άνευ ψάλλης Δοξολογίας

Ψάλλονται ό αΐ Κανών της Παρακλητικής εις ςΐ (ήτοι ό ειρμός άπαξ και εΐ τροπάρια), ό βΐ της Παρακλητικής εις δΐ και ό του Αγίου της ήμέρας εις δΐ.

Έάν τύχωσι δύο Άγιοι, ψάλλονται ό αΐ Κανών της Παρακλητικής εις γΐ (ήτοι ό ειρμός άπαξ και τάδύεα πρώτα τροπάρια), ό βΐ τής Παρακλητικής εις γΐ (τά δύο πρώτα τροπάρια και Θεοτοκίον), ο του αΐ Άγίου εις δΐ και ό του βΐ Άγίου εις δΐ.

β) Έν ήμερα με ψάλην Δοξολογίαν

Ψάλλονται ό αΐ Κανών τής Παρακλητικής εις εΐ (ήτοι ό ειρμός άπαξ, τα γΐ πρώτα τροπάρια και Θεοτοκίον), ό βΐ τής Παρακλητικής εις γΐ (ήτοι τά βΐ πρώτα τροπάρια και Θεοτοκίον) και ό σΐ Άγίοι} τής ήμέρας εις ςΐ\

Έάν τύχωσι δύο Άγιοι, ψάλλονται ό αΐ Κανών της Παρακλητικής εις γΐ (ήτοι ό ειρμός άπαξ και τά δύο; πρώτα τροπάρια), ό βΐ τής Παρακλητικής εις γΐ (τά δύο πρώτα τροπάρια και Θεοτοκίον), ό του Αγίου εις δΐ και ό τρῶ βΐ Άγίου εις δΐ.

γ) Έν ήμερα με Είσοδον και άνω

Καταλιμπάνονται οι Κανόνες τής Παρακλητικής και ψάλλονται ό Κανών τής Θεοτόκου εις ςΐ (ήτοι. ά ειρμός δίς και δΐ τροπάρια) και οι δύο του Αγίου τής ήμέρας άνά δΐ.

Έάν τύχωσι δύο Άγιοι, ψάλλονται ό Κανών τής Θεοτόκου εις ςΐ (ήτοι ό ειρμός δίς και δΐ τροπάρια) και εις Κανών έκαστου Αγίου άνά δΐ.

δ) Είς Προέορτα ή Μεθεορτα

Καταλιμπάνονται οι Κανόνες τής Παρακλητικής και ψάλλονται ό Κανών τής Εορτής εις ςΐ ή ηΐ (ήτοι ό ειρμός δίς και τά άνάλογα τροπάρια) και του Αγίου τής ήμέρας εις δΐ ή ςΐ ή ηΐ, άναλόγως τής έορταστικότητος αύτοΟ.

Έάν τύχωσι δύο Άγιοι, ψάλλονται ό Κανών τής Εορτής μετά του ειρμού δίς εις ςΐ, ό του. αΐ Άγίου εις δΐ καιό του βΐ Άγίου εις δΐ,

17- Περί των Καταβασίων

Έν Κυριακάς, Δεσποτικάς και Θεομητορικάς Έορταίς και έν ταίς Άποδόσεσιν αύτών, και εις μνήμας Αγίων έχόντων Είσοδον εις τον Έσπερινόν, μετά τό Ισχατον τροπάριον έκάστης φδής ψάλλεται ή αντίστοιχος Καταβασία, ήτοι ό ειρμός ώρισμένου Κανόνος, δστις καθορίζεται υπό του Τοπικού άναλόγως τής περιόδου ή τής τυχούσης Εορτής.

Καταβασία ψάλλονται έπίσης κατΐ έξάίρεσιν εις τά *Σάββατα* τής Άπόκρεω, τής Τυρινής και τής Πεντηκοστής, ως και καθΐ δλην τήν Μ. *Εβδομάδα* και τήν Διακαιήσιμον.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Αί περίοδοι των Καταβασίων εἰσιν αἰ ἐξῆς·
Καταβασία τοῦ Τιμοῦ Σταυροῦ «Σταυρόν χαράξας Μωσῆς»· α' Αὐγούστου, ^Α' ζ' Αὐγούστου,
κθ' Αὐγούστου¹⁰³ ἰως κα' Σεπτεμβρίου.

Καταβασία τῆς Θεοτόκου «Ἀνοιξω τὸ στόμα μου»·
κβ' Σεπτεμβρίου ἰως ζ' Νοεμβρίου (καὶ ἀπὸ ἠ'εως κ' Νοεμβρίου μετὰ παραλλαγών),
ἀπὸ τῆς Ἀποδόσεως τῆς Υπαπαντῆς ἰως τῆς ἐνάρεως τοῦ Τριωδίου,
κε' Μαρτίου (μετὰ παραλλαγών),
ιδ', ιε' καὶ κη' Αὐγούστου¹⁰⁴ (μετὰ παραλλαγών), .
β', Δ' καὶ Ε' Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν,
ἀπὸ τῆς Κυριακῆ τῶν Ἁγίων Πάντων ἰως τῆς ι' Ἰουλίου.

Καταβασία τῆς Κυριακῆς προ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· «Χριστός ἐν π<5λει Βηθλεέμ».·
Καταβασία τῶν Χριστουγέννων·

Πεζαὶ «Χριστὸς γενναταί»· κα' Νοεμβρίου εως κδ' Δεκεμβρίου καὶ κς' ζως λ' Δεκεμβρίου.
Ἰαμβικά «Ἐσωσε λαον»· οὐψά&οντα μόναι.

Ἀμφότεραι· κε', κς'· ραλλα' Δεκεμβρίου.

Καταβασία τῶν θεοφανείων

Πεζαὶ «Βυθοὶ ἀνεκάλυψε πυθμένω»· β' Ἰως ε' Ἰανουαρίου καὶ ἡ' εως ιγ' Ἰανουαρίου.

Ἰαμβικά «Στίβει θαλάσσης»· οὐ ψάλλονται μόναι.

Ἀμφότερα.ν^ν (Γν ιδ' Ἰανουαρίου; ■

Καταβασία τῆς Υπαπαντῆς «Χέρσον ἀβυσσοτόκον»· ιε' Ἰανουαρίου εως τῆς Ἀποδόσεως τῆς Ἑορτῆς.

Καταβασία τῆς Μεταμορφώσεως «Χοροὶ Ἰσραὴλ»*

κς' Ἰουλίου ἰως ιγ' Αὐγούστου¹⁰⁵ (ἐξαιρούμενης τῆς α' καὶ ζ' Αὐγούστου, ἐν αἰς ψάλλονται αἰ «Σταυρόν
χαράξας Μωσῆς»)· &
Καταβασία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου «Πεποικιλμένη τῆ θεία δόξη»· ιε' εως κη' Αὐγούστου¹⁰⁶.

Καταβασία τοῦ Πάσχα «Ἀναστάσεως ἡμερᾶ» ἀπὸ τοῦ Πάσχα εως τοῦ Σαββάτου προ τῆς Κυριακῆς .π.δ
Τυφλου (πλὴν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς καὶ τῶν Μεθέορτων αὐτῆς!¹⁰⁷) καὶ ἐν τῇ Ἀποδόσει τοῦ Πάσχα.

Καταβασία τῆς Μεσοπεντηκοστῆς «Θάλασσαν ἐπηξας»· εἰς τὴν Ἑορτὴν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς καὶ εἰς τὰ
Μεθέορτα αὐτῆς, πλὴν τῆς Κυριακῆς τῆς Σαμαρείτιδος.

¹⁰³ Οὕτως ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἐν φ τὰ Μεθέορτα τῆς Κοιμήσεως ἐπεκτείνονται ἕως τῆς κη' Αὐγούστου. Ἀλλαχοῦ αἰ Καταβασία τοῦ Σταυροῦ ὄρχονται ἀπὸ τῆς κδ' Αὐγούστου.

¹⁰⁴ Ττ) ιε' καὶ κη' Αὐγούστου ψάλλονται δημοὶ μὲ τας «Πεποικιλμένη τῆ θεία δόξη».

¹⁰⁵ TB, ἰσ. 286). .

¹⁰⁶ Τη) ιε' Αὐγούστου ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀποδόσει τῆς Ἑορτῆς (κη' Αὐγούστου) ψάλλονται καὶ αἰ Κτεραὶ Καταβασίαι «Ἀνοιξω τὸ στόμα μου... τὴν Κοίμησιν».

¹⁰⁷ Μὲ ἐξάφρουν τὴν Κυριακὴν τῆς Σαμαρείτιδος, ἐν ἣ ψάλλονται αἰ Καταβασίαι τοῦ Πάσχα. ,

Καταβασία της 'Αναλήψεως «Ιω Σωτήρι θεο»' από της Κυριακής του ΤυφλοΟ ίως τής Τρίτης «φο τής Αποδόσεως του Πάσχα, καὶ κατὰ την Απόδοσιν της Αναλήψεως»¹⁰⁸.

Καταβασία τής Πεντηκοστής

Πεζαί «Πεντω ἐκάλυψεν» ου ψάλλονται μόνα.

Ιαμβικοί «Θείω καλυφθεῖς»*

ἀπό τής Αναλήψεως Ιως χαί τής Πέμπτης προ της Πεντηκοστής

ἀπό τής Τρίτης τοῦ Αγίου Πνεύματος Ιως καί τής Παρασκευῆς προ τῶν Αγίων Πάντων.

Ἀμφότ' ἄλμ-Κυριακή τ' Πεντηκοστής, Δευτέρα τοῦ Αγίου Πνεύματος καὶ ἐν τῇ Αποδόσει τῆς Εορτῆς.

*Καταβασίαι τοῦ Τριωδίου**

Ἐν ἑκάστη Κυριακῇ ψάλλονται αἱ ὀριζόμενα Καταβασίαι ὑπὸ τοῦ Τριωδίου -εάν ἐγενετό ἡ Αποδοσίς των θεωφανείων ἢ τῆς Υπαπαντῆς-, εἴ' ἄλλως ψάλλονται αἱ Καταβασίαι τῆς τυχούσης Εορτῆς ,

18. Περὶ τῶν μεσοδίων Καθισμάτων

Μετὰ τὴν γ' φθὴν γίνεται Μικρὰ Συναπτὴ καὶ ψάλλεται τὸ Κάθισμα τοῦ Αγίου τῆς ἡμέρας μετὰ θεοτοκίου ἢ Σταυροθεοτοκίου. Ἐν περιόδῳ Προεορτίων ἢ Μεθεόρτων ἀντὶ τοῦ Θεοτοκίου ψάλλεται τὸ Κάθισμα τῆς Εορτῆς. Ἐν ἡμέρα ἐν ἡ καταλαμβάνεται ἡ ακολουθία τοῦ Αγίου τῆς ἡμέρας (λ.χ. Δεσπότικαί καὶ Θεομητορικαί! Εορταί, Κυριακαί καὶ Ἐορταί Τριωδίου) ψάλλεται τὸ Κάθισμα τῆς ἡμέρας ὡς ὀρίζεται ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Τστέον 8τι τῶν μεσοδίων Καθισμάτων ἴρχεται πάντοτε ὁ β' χορὸς.

Εἰς ὀρισμένας Ἐορτάς ἢ μηνιαίας Αγίων καταλαμβάνονται τὰ μεσοδία Καθίσματα καὶ ἀνάγινώκετά ἀντ' αὐτῶν ἡ Ὑπακσὴ τῆς ἡμέρας¹⁰⁹.

19. Περὶ τοῦ Κοντάκιου, τοῦ Οἴκου καὶ τοῦ Συναξαρίου

Μετὰ τὴν ζ' φθὴν γίνεται Μικρὰ Συναπτὴ καὶ ψάλλεται τὸ Κοντάκιον τοῦ Αγίου τῆς ἡμέρας ἔπο τοῦ α' χοροῦ. Εἴτα ἀναγινώσκειται ὑπὸ τοῦ Προεστάτου¹⁰ ὁ τυχὼν Οἶκος αὐτοῦ καὶ τὰ Συναξάριον τῆς ἡμέρας, ἡμῶν 5ε ἱσταμένον καὶ ἐν προσοχῇ ἄκροωμένον.

Ὅταν τύχῃσι δύο Ἅγιοι ἢ Ἐορταί τῆ αὐτῆς ἡμέρας, μετὰ τὴν γ' φθὴν προ τῶν Καθισμάτων ἀναγινώσκειται χύμα τὸ τυχὼν Κοντάκιον καὶ ὁ Οἶκος τοῦ β' Αγίου, καὶ μετὰ τὴν ζ' φθὴν λέγονται τὰ τοῦ α' Αγίου. - ■' Ὅταν τύχῃ Εορτὴ ἢ Ἅγιος εορταζόμενος μετὰ Δοξολογίας ἐν Κυριακῇ, μετὰ τὴν γ' φθὴν πρό τῶν Καθισμάτων ἀναγινώσκειται χύμα τὸ Ἀναστάσιμον Κοντάκιον καὶ ὁ Οἶκος, καὶ μετὰ τὴν ζ' φθὴν λέγονται τὰ τοῦ Αγίου ἢ τῆς Εορτῆς.

Κατὰ δὲ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς λοιπὰς Εορτάς τοῦ Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου, ὡς κατὰς Κυριακάς τῶν Αγίων Πατέρων, τῶν Προπατόρων καὶ τῶν Κυριακῶν πρό τῶν Χριστουγέννων καὶ μετὰ τὰ Χριστούγεννα, αἰτνεὺς ἔχουσιν ἴδιον Συναξάριον, ἀναγινώσκειται πρότον τὸ Συναξάριον τοῦ Μηναίου ἀνευ ἐπισφραγίσματος¹¹ καὶ ἐπισυνάττεται εὐθὺς τὸ τῆς Κυριακῆς ἢ τῆς Εορτῆς μετὰ τοῦ ἐπισφραγίσματος αὐτοῦ,

20. Περὶ τῆς Τιμιωτέρας

Μετὰ τὴν η' φθὴν ψάλλεται ὁ εἰρμὸς τοῦ τελευταίου Κανόνος ἢ ἡ προβλεπομένη Καταβασία. Εἴτα ἔκφρανε Ἐ ευθὺς ὁ ἱερεὺς «τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ φωτός» καὶ θῆμα τὸ Βῆμα καὶ τὸν ναὸν δλον, τῶν χορῶν ψαλλόντων τὴν φθὴν τῆς Θεοτόκου «Μεγαλάνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον». Τῆς φθῆς

¹⁰⁸ TB, (σ. 257).

¹⁰⁹ Εορτὴ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, Προπατόρων, Κυριακῆς πρό τῆς ΧριστοΟ Γ*νῆως, Χριστουγέννων, Θεοφάνιον, Βαῖον, Πάσχα, Θωμ2, Αποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

¹¹⁰ Ὁ Καθηγούμενος (ἢ Ἀρχιερεὺς τῆς) ἀναγινώσκει τοὺς βλέπων πρὸς ἀνατολάς* ἀπάντων 5ι αὐτὸν ἀναγινώσκει ἂ α' τυπικῆς βλέπων πρὸς ὁσμάς.

ΠΡΟΦΩΣΙΑ

έρχεται 6 α' χορός και μεθ' ἱκαστον στίχον αὐτῆς (ζΟ ψάλλεται ὡς ἐφύμνιον ὁ στίχος «Τὴν Τιμω- τέραν τῶν Χερουβεὶμ». Καθ' ἕλψ τὴν διάρκειαν αὐτῆς κατεργόμεθα ἐκ τῶν στασίδιων καὶ ἰστάμεθα ἄνευ κοιτουλίου. ἘΤτα ψάλλεται ἡ θ' φθὴ τῶν Κανόνων τῆς ἡμέρας.

Ἡ Τιμωτέρα ψάλλεται ἐν μὲν καθημερινῇ εἰς ἴχρον πλ. β^{ου}, ἐν ἡμέρῳ δὲ ἑορτασίμῳ (ἴητοι ἐν Εἰσόλῳ καὶ Ἄνω) εἰς τὸν ἴχρον τοῦ α' Κανόνος. Εἰς τὴν β' περίπτωσιν θυμῶν διάκονος.

Ἡ Τιμωτέρα ἐν στιχολογίῳ, ἀλλὰ ψάλλεται μόνον ἡ θ' φθὴ τῆς ἡμέρας*¹¹ εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις:

- Εἰς τὰς Δεσποτικὰς καὶ Θεομητορικὰς Ἑορτάς καὶ εἰς τὰς Αποδόσεις αὐτῶν, ἐάν ἔν τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ¹¹³.
- Κατὰ τὴν Μ. Εβδομάδα καὶ τὴν Διακαινίσιμον.
- Ὅσάκις ψάλλεται ὁ Κανὼν τοῦ Πάσχα.

21. Περί τῶν Ἐξαποστειλαρίων

Μετὰ τὴν θ' φθὴν γίνεται Μικρὰ Συναπτὴ καὶ ψάλλονται τροπάρια τῶν καλούμενων Ἐξαποστειλάρια. Ταῦτα ψάλλονται ἄνευ στίχων, ἀρχομένον τοῦ α' χοροῦ. Ἐν καθημερινῇ δυνάμεθα νὰ ψάλλωμεν (ὡς γ' καὶ ἐν Κυριακῇ ἕως ἴ. Ἐάν ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας στερῆται τοιοῦτων, λέγομεν τὰ τῆς ἡμέρας ἐκ τῆς 11 ἀρακλητικῆς ἢ ἐκ τοῦ Ωρολογίου (ζῆται εἰς τὸ τέλος).

Ἐν ἐκάστῃ Κυριακῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸ τῶν Ἐξαποστειλαρίων ψάλλεται πρῶτον τὸ «^{ου}ριος ὁ θεὸς ἡμῶν» ἐκ γ' καὶ κατόπιν ὁ στίχος Ἐψοῦβ Κύριον». Τὴ δὲ Κυριακῇ τῶν Βαῖων καὶ τῆ Μ. Σαββάτου ψάλλεται μόνον τὸ «Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» ἐκ γ' ἄνευ τοῦ «Ἐψοῦτε Κύριον» καὶ ἄνευ Ἐξαποστειλαρίων. Τὸ «Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» ἐκ γ' ψάλλεται καὶ τῆ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου, ἄνευ ἐπίσης τοῦ «Ἐψοῦτε Κύριον» ἀλλὰ μετὰ Ἐξαποστειλαρίων. Τὸ δὲ «Ἐψοῦβ Κύριον» σχολάζει καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαῖων ἕως τῆς Πέμπτης τῆς Ἀναλήψεως.

Τὸ «Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» χαταλιμπάνεται τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἐν τῇ Διακαινίσιμῳ Εβδομάδι καὶ ἐν τῇ Αποδόσει τοῦ Πάσχα. Ἐπίσης καταλιμπάνεται διὰ τὴν τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ Δεσποτικῇ Ἑορταί ἐν αἷς ὀρίζεται ἕως καταλιμπάνονται πάντα τὰ Ἀναστάσιμα.

22. Περί τῶν Φωταγωγικῶν

Κατὰ τὰς καθημερινὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ ὁσάκις τίθενται Μεσῳρία¹ (ἀντ) τῶν Ἐξαποστειλαρίων ψάλλονται τὰ Φωταγωγικά τοῦ τυχόντος ἴχρου ἐκ γ*
Ἰχος α'.

«Ὁ τὸ φῶς ἀνατέλλων, Χριστέ, τὴν ψυχὴν μου καθάρισον, ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας... καὶ σώσόν με».

Ἰχος β'.

«Τὸ φῶς σου τὸ αἶδιον, ἐξαπόστειλον, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ φώτισον τὰ ὀμματα, τὰ κρυπτά τῆς καρδίας μου... καὶ σώσόν με».

¹¹¹ Καθ' 8τι ἡ «Τιμωτέρα» ἐστὶν ἐ ἰρμῶς τοῦ Τριζοδίου τῆς θ' φθῆς τῆς Μ. Παρασκευῆς* ἰσης ψάλλεται εἰς ἴχρον ΤΠ. (3).

¹¹³ Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀντὶ τῆς συνήθους στιχολογίας ψάλλονται τὰ Μεγαλυνάρια τῆς Ἑορτῆς -ἐάν ὑπάρχωσιν-, «δ5' Ἄλλως ὁ Ἀρμόδιος στίχος. Εἰς ὀρισμένους 8μους Δισποτικῆς Ἑορτάς καθ' & καταλιμπάνονται πάντα τὰ Ἀναστάσιμα, καταλιμπάνεται καὶ ἡ Τιμωτέρα, χαίτοι ἐστὶ Κυριακῇ.

¹ Ἦτοι ἐν Δευτέρῃ, Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ κατὰ τὴν περίοδον τῶν Νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ Ἁγί'ν Ἀποστόλων, ἐάν τύχη ἐν αὐταῖς Ἅγιος ἵνευ Δοξαστικοῦ.

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΙΚΟΝ

Καταβασία της Ανάληψης «Τό Σωτήρι Θεφ»· *αίω* ^Κυρίοκ%·τ^Τύ4^·~^I^ (ίλις <9 υπό της Αποδόσεως του Πάσχα, και κατά την Απόδοσιν της Ανάληψης¹⁰⁸.

Καταβασία της Πεντηκοστής

Πεζαί «Πόντω εκάλυψεν»· ού ψάλλονται μόναι.

Ύμβικαί «Θείω καλυφθείς»·

ἀπό της Ανάληψης Κως καί της Πέμπτης προ της Πεντηκοστής.

ἀπό τῆς Τρίτης του Αγίου Πνεύματος Ιως και της Παρασκευῆς προ των Αγίων Πάντων.

Ἀμφότερα· Κυριακή τῆς Πεντηκοστής, Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος καί ἐν τῇ Ἀποδόσει τῆς Εορτῆς.

Καταβασία του Τριωδίου *

Ἐν ἐκάστη Κυριακῇ ψάλλονται αἱ ὀριζόμεναι Καταβασίαι ὑπό του Τριωδίου -ἐάν ἐγένετο Ἄποδόσκ « των Θεοφανείων ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς-, εἰδ* ἄλλως ψάλλονται αἱ Καταβασίαι τῆς τυχοῦσης Εορτῆς.'

18. Περί των μεσοδίων Καθισμάτων

Μετά τήν γ' ὠδήν γίνεται Μικρά Συναπτή καί ψάλλεται τό Κάθισμα του Αγίου τῆς ἡμέρας, μετά Θεοτοκίου ἡ Σταυροθεοτοκίου. Ἐν περιόδῳ Προεορτιῶν ἡ Μεθεόρτων ἀντί του Θεοτοκίου ψάλλεται, τὸ ^ Κάθισμα τῆς Εορτῆς. Ἐν ἡμέρα ἐν ἡ καταλυμάνεται ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας (λ!χ. Δεσποτικά 1 καί Θεομητορικοὶ Εορταί, Κυριακαί καί Εορταί Τριωδίου) ψάλλεται τό Κάθισμα τῆς ἡμέρας ὡς ὀρίζεται ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Ἰστέον οἱ των μεσοδίων Καθισμάτων ἀρχεται πάντοτε ο β' χορός.

Εἰς ὀρισμένας Εορτάς ἡ μηνιας Αγίων *χαταλυμάνονται* τά μεσόδια Καθίσματα καί ἀνανινώσκεται Μ ἀντ' αὐτῶν ἡ Ὑπακοή τῆς ἡμέρας¹⁰⁹.

19. Περί του Κονταχίου, του Οἴκου καί του Συναξαρίου

Μετά τήν ζ' ὠδήν γίνεται Μικρά Συναπτή καί ψάλλεται τὸ Κοντάκιον του Αγίου τῆς ἡμέρας ὑποτου 1 α' χοροῦ. Εἴτα ἀναγινώσκεται ὑπό του Προεστῶτος¹¹⁰ ὁ τυχὼν Οἶκος αὐτοῦ καί το, Συναξάριον τῆς ἡμέρας, ἡμῶν δὲ ἱσταμένων καί ἐν προσοχῇ ἀκροωμένων.

Ἐάν τυχῶσι δύο Ἁγιοὶ ἡ Εορταί τῆς αὐτῆς ἡμέρας, μετά τήν γ' ὠδήν προ των Καθισμάτων ἀναγινώσκεται χῆμα τὸ τυχόν Κοντάκιον καί ὁ Οἶκος του β' Αγίου, καί μετά τήν ζ' ὠδήν λέγονται τά του α' Αγίου.¹¹⁰ Ὅταν τύχη Εορτή ἡ Ἁγίος εορταζόμενος μετά Δοξολογίας ἐν Κυριακῇ, μετά τήν γ' ὠδήν, πρὸ τῶν Καθισμάτων ἀναγινώσκεται χῆμα τὸ Ἀναστάσιμον Κοντάκιον καί ὁ Οἶκος, καί μετά τὴν ζ' ὠδήν, λέγονται τά τοῦ Ἁγίου ἡ τῆς Εορτῆς.

Κατὰ δὲ τὰς Κυριακάς καί τὰς λοιπὰς Εορτάς του Τριωδίου καί Πεντηκοσταρίου, ὡς καί τὰς Κυριακάς των Αγίων Πατέρων, των Προπατέρων καί των Κυριακῶν προ των Χριστουγέννων καί μετά τὰ Χριστούγεννα, αἱ τινες εἰσὶν ἰδίον Συναξάριον, ἀναγινώσκεται πρῶτον τὸ Συναξάριον του Μηνιαίου ἀνευ ἐπισφραγίσματός καί ἐπισυνάπτεται εὐθὺς τὸ τῆς Κυριακῆς ἡ τῆς Εορτῆς μετά του ἐπισφραγίσματος αὐτοῦ.

20. Περί τῆς Τιμιωτέρας

Μετά τήν η' ὠδήν ψάλλεται ὁ εἰρμός του τελευταίου Κανόνος ἡ ἡ προβλεπομένη Καταβασία. Εἴτα ἐκφωνεῖ εὐθὺς 6 ἱερεὺς «Τὴν Θεοτόκον καί μητέρα του φωτός» καί θυμα τὸ Βῆμα καί τὸν ναὸν ὄλων, των χορῶν ψάλλόντων τὴν φδὴν τῆς Θεοτόκου **Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον*». Τῆς φδῆς

¹⁰⁸ TB₁ (<Γ.257>.:

¹⁰⁹ Εορτὴ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, Προπατέρων, Κυριακῆς προ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Ἰβαίων, Πάσχα, Θωμα, Αποστόλων Πέτρου καί Παύλου, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

¹¹⁰ Ὁ Καθηγούμενος (ἡ Ἀρχιερεὺς τῆς) ἀναγινώσκει *αὐτὸ βλέπων* προς ἀνατολίεσ' ἀπὸ των δὲ αὐτῶν ἀνανινώσκει ἰὸ α' τυπικῆς βλέπων πρὸς δυσμάς.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

ἀρχεται ὁ α' χορός καὶ μεθ' ἑαυτὸν στίχον αὐτῆς (ς-) ψάλλεται ὡς ἐφύμνιον ὁ στίχος «Τὴν Τιμω-τέραν τῶν Χερουβείμ». Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς καταρχόμεθα ἐκτὸν στασιδίον καὶ ἰστάμεθα ἄνευ κουκουλίου. Εἶτα ψάλλεται ἡ θ' ὠδή τῶν Κανόνων τῆς ἡμέρας.

Ἡ Τιμωτέρα ψάλλεται ἐν μὲν καθημερινῇ εἰς ἥχον πλ. β'¹¹¹, ἐν ἡμέρᾳ δὲ εὐρασιασμοῦ (ἴητοι-ἐν Εἰσόδῳ καὶ ἀνω) εἰς τὸν ἥχον τῶν Κανόνων. Εἰς τὴν β' περίπτωσιν θυμια δίακονος.

Ἡ Τιμωτέρα «Γεν ἀσχολεῖται, ἀλλὰ ψάλλεται μόνον ἡ θ' ὠδή τῆς ἡμέρας¹¹² εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις:»¹
- Εἰς τὰς Δεσποτικὰς καὶ Θεομ(ο)τορικὰς Ἑορτάς καὶ εἰς τὰς Αποδόσεις αὐτῶν, εἴν δὲν τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ¹¹³.

- Κατὰ τὴν Μ. Εβδομάδα καὶ τὴν Διακαινήσιμον. Ἱ,ζ'
- Ὁσάκις ψάλλεται ὁ Κανὼν τοῦ Πάσχα.

21. Περὶ τῶν Ἐξαποστειλαρίων

Μετὰ τὴν θ' ὠδὴν γίνεται Μικρὰ Συναπτή καὶ ψάλλονται τροπάρια τῶν καλούμενων Ἐξαποστειλαρίων. Ταῦτα ψάλλονται ἄνευ στίχων, ἀρχομένου τοῦ α' χοροῦ. Ἐν καθημερινῇ δυνάμεθα νὰ ψάλλωμεν Ἰωσ γ' ἢ καὶ Ἰν Κυριακῇ Ἰωσ δ'. Ἐάν ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας στερηται τσιούτων, λεγομεν τὰ τῆς ἡμέρας ἐκ τῆς Παρακλητικῆς ἢ ἐκ τοῦ Ὡρολογίου (ζῆται εἰς τὸ τέλος).

Ἐν ἐκάστῃ Κυριακῇ τῶν ἐνιαυτῶν, προ τῶν Ἐξαποστειλαρίων ψάλλεται πρῶτον τὸ «Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» ἐκ γ' καὶ κατόπιν ὁ στίχος «Υψουτε Κύριον». Τὴ δὲ Κυριακῇ τῶν Βαῶν καὶ τῶ Μ. Σαββάτῳ ψάλλεται μόνον τὸ «Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» ἐκ γ' ἄνευ τοῦ «Υψουτε Κύριον» καὶ ἄνευ Ἐξαποστειλαρίων. Το «Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» ἐκ γ' ψάλλεται καὶ τῶ Σαββάτῳ τοῦ Ὁλαζάρου, ἄνευ ἐπίσης τοῦ «Υψουτε Κύριον» ἀλλὰ μετὰ Ἐξαποστειλαρίων. Τὸ δὲ «Υψουτε Κύριον» σχολάζει καὶ καθ' ὅλην τὴν περιόδον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαῶν εἰς τῆς Πέμπτης τῆς Ἀνάληψεως.

Τὸ «Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» καταλιμπάνεται τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἐν τῇ Διακαινήσιμῳ Εβδομάδι καὶ ἐν τῇ Ἀποδόσει τοῦ Πάσχα. Ἐπίσης καταλιμπάνεται δταν τύχῳσιν ἐν Κυριακῇ Δεσπο- τικῇ Ἑορτῇ ἐν αἷς ὀρίζεται πρῶς καταλιμπάνονται πάντα τὰ Ἀναστάσιμα.

22. Περὶ τῶν Φωταγωγικῶν

Κατὰ τὰς καθημερινὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ ὁσάκις τίθενται Μεσῶρια¹¹⁴, ἀντὶ τῶν Ἐξαποστειλαρίων ψάλλονται τὰ Φωταγωγικά τοῦ τυχόντος ἡχοῦ ἐκ γ'.

Τῆχος β'.

«Ὁ τὸ φῶς ἀνατέλλων, Χριστέ, τὴν ψυχὴν μου καθάρισον, ἀπο πάσης ἁμαρτίας... καὶ σῶσον με».

Ἦχος β'. Ω 9 ü ü

«Τὸ φῶς σου τὸ ἄδιον, ἐξαπόστειλον, Χριστέ ὁ Θεε, καὶ φωτισον τὰ ὄμματα, τάκρυπτά τῆς καρδίας μου!.. καὶ σῶσον με».

¹¹¹ Καθ' ἑαυτὸν ἡμέρας ἑφ' ἡμέρας τὸ Ο Τριψίδιον τῆς θ' ὠδῆς τῆς Μ. Παρασκευῆς, ὅστις ψάλλεται εἰς ἥχον πλ. β'.

¹¹² Ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ τῆς συνήθους στιχολογίας ψάλλονται τὰ Μεγαλυνάρια τῆς Ἑορτῆς ἔάν ὑπάρ- χῳσιν, εἰδ' ἄλλως ὁ ἀρμόδιος στίχος.

¹¹³ Εἰς ὀρισμένους ἡμέρας Δεσποτικῆς Ἑορτῆς καθ' ἑαυτὸν δὲ καταλιμπάνονται πάντα τὰ Ἀναστάσιμα, καταλιμπάνεται καὶ ἡ Τιμωτέρα, καίτοι ἐστὶ Κυριακῆ.

¹¹⁴ Ἦτοι ἐν Δευτέρῳ, Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ κατὰ τὴν περιόδον τῶν Νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ Ἀγίων Ἀποστόλων, εἴν τὴν ἐν αὐταῖς Ἅγιος ἄνευ Δοξαστικοῦ! |

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΝ ΤΥΠΕΚΟΝ

Ἦχος'.
«Ἐξαπόστειλον τό φως σου, Χριστέ ὁ Θεος, καὶ φωτισὸν τὴν καρδίαν μου... καὶ σωσὸν με».

Ἦχοςδ*.
«Ὁ τό φως ἀνατέλλων τὸ κόσμῳ σου, τὴν ἐν σκότει ψυχὴν μου ὑπάρχουσαν, ἀτὸ ἡσυχίας ἀμαρτίας καθάρισαν, προστασίας (ἢ πρεσβείας ἡ δυνάμει) Κύριε... καὶ σωσὸν με».

*!&>\$■ ἰτλ.'έτ'.

«Φωτοδότα, Κύριε, ἐξαπόστειλον τὸ φως σου, καὶ φωτισὸν τὴν καρδίαν μου... καὶ σωσὸν με». *Ἦχοςπλ,β'.*

«Προστασίας (ἢ πρεσβείας ἡ δυνάμει) Κύριε... κατὰπεμψον ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, τὸ φως σου τὸ αἰδιον»| *Ἦχος*

βαρύς.

«Διέγειρόν με Κύριε, πρὸς τὴν σὴν υμνωδίαν, καὶ διδάξόν με τοῦ ποιῆν τὸ θέλημά σου Ἄγιε... καὶ σωσὸν με».

Ἦχοςπλ. δ'.

«Φως ὑπάρχων, Χριστέ, φώτισόν με ἐν σοί... καὶ σωσὸν με».

Τὸ Φωταγωγικὸν ψάλλεται τρίς* τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ ποιούμεν οὕτως*

Εἰς τὸ πρότον τη-

Δευτέρα* «Προστασίας τῶν Ἀσωμάτων».

Τρίτη* «Πρεσβείας τοῦ Προδρόμου».

Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ* «Δυνάμει τοῦ Σταυροῦ σου».

Πέμπτη- «Πρεσβείας τῶν Ἀποστόλων».

Εἰς δε τὸ δεύτερον καθ' ἑκάστην «Πρεσβείας τῶν Ἁγίων σου».

Καὶ εἰς τὸ τρίτον καθ' ἑκάστην- «Πρεσβείας τῆς Θεοτόκου».

23- Περὶ τῶν Αἰῶν

Μετὰ τὰ Ἐξαποστειλάρια ἀναγινώσκονται ἡ ψάλλονται οἱ ψάλμοι ρμῆ' (148), ρμβ' (149) καὶ ρν' (150), οἵτινες καλοῦνται «Αἶνοι», διότι οἱ πλεῖστοι στίχοι αὐτῶν ἀρχοῦν διὰ τοῦ «Αἰνεῖτε». Οἵτιοι στιχολογοῦνται ολόκληροὶ ἀπαραίτητως καθ' ἑκάστην - πλὴν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, τῆς Δια- καινησίμου Ἑβδομάδος καὶ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ἐν αἷς ψάλλονται οἱ δυο πρότοι μόνον στίχοι καὶ δοσο ἀπαιτοῦνται ἐκ τῶν τελευταίων διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τροπαρίων.

Ὅταν δὲν ψάλλονται σαχηρά Αἶνον

Οἱ Αἶνοι ἀναγινώσκονται χύμα εὐθύς μετὰ τὰ Ἐξαποστειλάρια. Λέγονται δὲ ἀντιφωνικῶς ὑπὸ τῶν χορῶν, ἀρχομένου τοῦ α' διὰ τοῦ στίχου «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν». Μετὰ τὸν τελευταῖον στίχον «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐν κυμβάλῳ» λέγει ὁ α' χορὸς «Δόξα Πατρί» καὶ ὁ Προεστὸς συνεχίζει «Καὶ νυν» καὶ ἐπισυνάπτει τὴν Μικρὰν Δοξολογίαν. Εἶτα ὁ ἱερεὺς τὰ Πληρωτικὰ καὶ τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας. Κατόπιν ψάλλονται τὰ Ἀπόστιχα καὶ τὰ Ἀπολυτικά, ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν Ἐκτενὴ καὶ ἐπισυνάπτει ἢ α' Ὁρα.

Ὅταν ψάλλονται σαχηρά Αἶνον

Ὅταν προβλέπονται διὰ τὴν ἡμέραν σαχηρά Αἶνον, τότε οἱ Αἶνοι ψάλλονται. Ἄρχεται ὁ α' χορὸς διὰ

ΠΡΟΒΕΩΡΙΑ

τοΟ στίχου «Πάσα πνοή ἀνεσάτω τὸν Κύριον», & δι' β' διά του ἐπομένου «Αινείτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ» καί οὕτω καθεξῆς.

Τὸ «Πάσα πνοή» ψάλλεται εἰς τὸν ἄστυχο. Εἰς τὰς ἡμέρας ἀνευ ψάλτης Δοξολογίας ψάλλεται ἐκ τοῦ Ἀναστασιατικοῦ σύντομον, εἰδ' ἄλλως ἀργοσύντομον. Ἐάν δὲ τεληται Ἀγρυπνία, ψάλλεται ἀργόν. Ἀναλόγως τοῖς ἀριθμοῖς τῶν στιχηρῶν κτῆνα ἵπτονται, ἰστώμεν ἰσαριθμους στίχους (ἀπὸ δ' ἕως η'), οὗς καὶ προτάσσομεν τῶν τροπαρίων (βλ. ἀναλυτικῶς κατωτέρω).

Οἱ στίχοι ἀπὸ τοῦ «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἡλίος καὶ σελήνη» καὶ ἐφεξῆς παραλείπονται μόνον κατὰ τὴν Κυριακὴν του Πάσχα καὶ τὴν Διακαινισμόν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μετὰ το «Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἀγγελοι» μεταβαίνομεν εὐθέως εἰς τὴν ἀρμόδιον στίχον.

24 ■ Περὶ τῶν στιχηρῶν τῶν Αἰῶν

"Ὅταν ψάλληται το «Πάσα πνοή», ψάλλονται ἀπὸ δ' ἰὼς η' στιχηρά, ὡς προείρηται, ἀναλόγως τῆς ἑορταστικῆς ἡμέρας.

"Ὅταν ψάλλονται Αἰνωμόνον, ἀνευ ψάλτης Δοξολογίας, οἱ στίχοι λέγονται ἐμμελῶς εἰδ' ἄλλως ψάλλονται.

Ἐν ἀπλή Κυριακῇ ψάλλονται ἡ Ἀναστάσιμα στιχηρά. Ἰστώμεν στίχους ζ', ἥτοι ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ στίχου «Τοῦ ποιησαί ἐν αὐτοῖς». Στίχους δὲ τὰ δύο τελευταῖα τροπάρια λέγομεν τοὺς «Ἀνάστηθι, Κύριε# Θεός μου» καὶ «Ἐξομολογησομαί σοι, Κύριε».

Ἐν Κυριακῇ μετὰ Ἁγίου εχοντος στιχηρά Αἰῶν μόνον, ψάλλονται ε' Ἀναστάσιμα στιχηρά καὶ γ' τοῦ Ἁγίου. Ἰστώμεν στίχους ζ', ἥτοι ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ στίχου «Τοῦ ποιησαί ἐν αὐτοῖς». Στίχους δὲ τὰ δύο τελευταῖα τροπάρια λέγομεν τοὺς ἀρμόδιους στίχους διὰ τὸν Ἁγίον.

Ἐν Κυριακῇ μετὰ Ἁγίου εχοντος Δοξολογίαν Μεγάλην, ψάλλονται δ' Ἀναστάσιμα στιχηρά καὶ δ' τοῦ Ἁγίου. Ἰστώμεν στίχους ζ', ἥτοι ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ στίχου «Τοῦ ποιησαί ἐν αὐτοῖς». Στίχους δὲ τὰ δύο τελευταῖα τροπάρια λέγομεν τοὺς ἀρμόδιους στίχους διὰ τὸν Ἁγίον¹¹⁵.

Ἐν Κυριακῇ μετὰ Ἁγίου εχοντος ἡ Μεθεόρτων ἢ Ἀποδόσεως αὐτῆς καὶ ἀνευ Ἁγίου, ψάλλονται δ' Ἀναστάσιμα στιχηρά καὶ δ' τῆς Ἁγίου. Ἰστώμεν στίχους ζ', ἥτοι ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ στίχου «Τοῦ ποιησαί ἐν αὐτοῖς». Στίχους δὲ τὰ δύο τελευταῖα τροπάρια λέγομεν τοὺς ἀρμόδιους στίχους διὰ τὸν Ἁγίον.

Ἐν Μεθεόρτῳ Κυριακῇ μετὰ Ἁγίου εχοντος στιχηρά Αἰῶν μόνον, ψάλλονται ε' Ἀναστάσιμα στιχηρά καὶ γ' τοῦ Ἁγίου (τὰ δὲ τῆς Ἁγίου παραλείπονται). Ἰστώμεν στίχους ζ', ἥτοι ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ στίχου «Τοῦ ποιησαί ἐν αὐτοῖς». Στίχους δὲ τὰ δύο τελευταῖα τροπάρια λέγομεν τοὺς ἀρμόδιους στίχους τοῦ Ἁγίου.

Ἐν Μεθεόρτῳ Κυριακῇ μετὰ Ἁγίου Ἱχοντος Δοξολογίαν Μεγάλην, ψάλλονται δ' Ἀναστάσιμα στιχηρά καὶ δ' τοῦ Ἁγίου (τὰ δὲ τῆς Ἁγίου παραλείπονται). Ἰστώμεν στίχους ζ', ἥτοι ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ στίχου «Τοῦ ποιησαί ἐν αὐτοῖς». Στίχους δὲ τὰ δύο τελευταῖα τροπάρια λέγομεν τοὺς ἀρμόδιους στίχους τοῦ Ἁγίου.

Ἐν Ἁγίῳ ψάλλονται δ' ἢ ζ' στιχηρά. Ἐάν ψάλλονται δ', ἰστώμεν στίχους ἀπὸ τοῦ «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐπὶ ταῖς δυναστείαις». Ἐάν ψάλλονται ζ', ἰστώμεν στίχους ἀπὸ τοῦ «Τοῦ ποιησαί ἐν αὐτοῖς».

Ἐν μνήμῃ Ἁγίου ψάλλονται δ' στιχηρά. Ἰστώμεν στίχους ἀπὸ τοῦ «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐπὶ ταῖς δυναστείαις». Ἐάν τύχῃσι δύο Ἁγιοὶ Ἱχοντες Αἰῶν μόνον, ἰστώμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ στιχηρά αὐτῶν ἀνά β'.

¹¹⁵ Εὐρίσκονται συνήθως εἰς τὰ Ἀπίστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Ἁγίου.